

**ПРИВАТНА УСТАНОВА
«НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ПУБЛІЧНОГО ПРАВА»**

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**

Кваліфікаційна наукова
праця на правах рукопису

ЛЕБЕДЕНКО ОЛЕКСАНДР МИХАЙЛОВИЧ

УДК 351:004

ДИСЕРТАЦІЯ

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ
ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ
У СФЕРІ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ**

Подається на здобуття наукового ступеня **кандидата юридичних наук**

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____ О.М. Лебеденко

Науковий керівник – **Щербина Євген Миколайович**,
кандидат юридичних наук, доцент

Ужгород – 2025

АНОТАЦІЯ

Лебеденко О.М. Адміністративно-правові засади використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби України. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. – ДВНЗ «Ужгородський національний університет», Ужгород, 2025.

У роботі здійснено характеристику адміністративно-правових засад використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби України.

Підкреслено, що інформаційні технології та інформаційні ресурси відіграли життєво важливу роль у врегулюванні кризи, викликаною пандемією та війною, у процесі підтримки життєдіяльності українського суспільства та економіки, оскільки наша держава у країнах досить динамічно розробляє основу цифрового урядування. Зокрема кризи останніх років продемонстрували критичну важливість використовувати інформаційні технології та інформаційні ресурси у сфері публічної служби. Цифрові інструменти виявилися ключовими активами для розвитку та стабілізації роботи публічної служби у кризові періоди.

Констатовано, що для успіху впровадження та розвитку інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби цифрові технології мають бути повністю вбудовані в процеси формування політики та розробки послуг із самого початку. Державний сектор має бути цифровим за задумом. Це передбачає мобілізацію існуючих та нових технологій та даних для переосмислення та перепроєктування бізнес-процесів та внутрішніх операцій. Мета полягає в тому, щоб спростити процедури, впровадити інновації в публічні послуги та відкрити численні канали комунікації та

взаємодії між державним та приватним секторами, громадськістю тощо. Це важливо для того, щоб сприяти розвитку сфери публічної служби в цілому.

Вказано, що успішна цифрова трансформація дозволить публічній службі працювати ефективно та результативно в цифровому середовищі, а також надавати публічні послуги простіше та ефективніше. Проте повна реалізація цієї цифрової трансформації вимагає зміни парадигми від електронного до цифрового урядування, що підкреслено Рекомендацією OECD 2014 року Ради зі стратегій цифрового врядування.

Акцентовано увагу на тому, що присутність інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби вимагає твердого прагнення до вдосконалення кваліфікації публічних службовців. Це передбачає залучення ІТ-фахівців у сферу публічної служби, а також розвиток професійних навичок тих, хто вже працює у цьому секторі. Крім того, необхідно вдосконалювати навички використання цифрового уряду серед усіх державних службовців, щоб поширити цифрове мислення серед працівників публічної сфери. Такий підхід забезпечить більш широке усвідомлення можливостей, переваг та викликів цифрової трансформації.

Зазначено, що використання потенціалу інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби на ранніх етапах проектування процесів щодо надання публічних послуг надає можливість для переосмислення транзакційних взаємодій між користувачами і державою. Державні сектори мають можливість трансформувати процедури, спростити адміністрування, перепроєктувати робочі процеси та переосмислити цілі адміністративної послуги на основі розуміння потреб користувачів та врахування залежностей між різними секторами та рівнями публічної влади.

Зроблено висновок, що для підвищення цифрової зрілості та адаптації до нової реальності доцільно провести аудит державних підходів до цифрової трансформації: зосередитися на підвищенні сумісності існуючих інформаційних систем, створенні багатофункціональних платформ, створенні

культури ефективного управління великими даними, розвитку необхідних цифрових навичок публічних службовців та населення.

Вказано, що технології інформаційного суспільства трансформують економіку та суспільство, створюючи нові способи роботи та нові форми використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби. Вони також забезпечують рішення основних суспільних проблем, таких як охорона здоров'я, навколишнє середовище, безпека, мобільність та зайнятість, і мають далекосяжні наслідки для нашого повсякденного життя.

Говорячи про форми використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби, зазначено, що каталізуючим чинником необхідності трансформації щодо використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби є технологічні та соціально-економічні перетворення сучасного суспільства, які визначають необхідність підвищення рівня ефективності структур публічного адміністрування та суттєвого зростання ролі громадян, які потребують більш ефективних способів та форм взаємодії з органами державної влади.

Констатовано, що використання новітніх форм використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби зазвичай розглядається як інструмент підвищення ефективності існуючих державних адміністрацій, оцифрування існуючих документів, сприяння поширенню інформації та кращого контролю за соціальними процесами.

Вказано, що цифрова трансформація у сфері публічної служби передбачає інтеграцію технологій для оптимізації процесів, покращення надання послуг та заохочувати інновації. Цей цифровий перехід має важливе значення для того, щоб органи влади були спроможні йти в ногу з очікуваннями громадян та вирішувати складні та міждисциплінарні виклики. Зростаючий рівень обсягів даних у поєднанні з поточним сплеском нових

цифрових технологій сприяє новій ері використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби. Це перетворення значною мірою ґрунтується на впровадженні більш розумних політик і послуг, адаптованих до конкретних потреб.

Зроблено висновок, що ключовим викликом у процесі використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби є забезпечення цифрової інклюзії. Це тягне за собою зобов'язання місцевих органів влади забезпечити широкий доступ до переваг цифрової трансформації, тому запобігання посиленню нерівності або розширенню цифрового розриву, зокрема у віддалених районах є основним завданням уряду.

Аргументовано, що поточний процес впровадження та використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби є одним з ключових елементів модернізації нашої країни. Протягом багатьох років ця мета не завжди досягалася з використанням належних наявних ресурсів, і їй не вистачало середньострокового та довгострокового стратегічного підходу. Урядовий національний план відновлення та стійкості значно змінив процес, визначивши процес впровадження та використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби як один з ключових факторів стратегії відновлення України.

Вказано, що на сучасному етапі вироблено дев'ять принципів використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби, які є загальноприйнятими правилами цифровізації у всій публічній сфері. Їх функціональне навантаження прослідковується у підтриманні продуктивності, орієнтації на користувачів та переважно цифрової ролі адміністративних послуг.

Вказано, що під механізмом адміністративно-правових засад використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби України можна розуміти систему адміністративно-правових методів, прийомів, засобів і способів, які використовуються у сфері

публічної служби в межах своїх повноважень з метою створення необхідних умов для використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби України.

Механізм використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби – це не лише інструмент вирішення соціальних проблем, це насамперед двигун суспільного розвитку. Розробка та впровадження оптимального механізму використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби забезпечить значну економію державних видатків, що принесе користь не лише державі, а й громадянам, чії щоденні потреби та турботи поставлені в центр стратегій публічного адміністрування. Впровадження механізму використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби для громадян сприятиме розширенню доступу та користування адміністративними послугами, розширенню їх охоплення та зручності, що в кінцевому підсумку покращить якість взаємодії споживача з цими послугами. Необхідними умовами для успішного використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби є: економічний розвиток, соціальна інтеграція та належне врядування у сфері публічної служби.

Виділено певні тенденції використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби, такі як широке використання електронного підпису, виготовлення цифрових документів та електронне виставлення рахунків; просування прав на цифрове громадянство, що дозволяє громадянам та бізнесу отримувати доступ до даних у цифровому вигляді; комп'ютеризація публічної служби та формування електронного урядування.

Вказано, що оцінка використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби підвищить надійність процесу прийняття рішень у сфері публічної служби складними багаторівневими соціально-економічними системами, а запропонована

модель дозволить провести системний аналіз стану використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби та врядування на рівні територіальних громад.

Ключові слова: інформаційні ресурси, інформаційні технології, публічна служба, цифровізація.

SUMMARY

Lebedenko O.M. Administrative and legal principles of the use of information technologies and information resources in the field of public service of Ukraine. – Qualification scientific work on the rights of the manuscript.

Thesis for a candidate degree in law sciences by speciality 12.00.07 – administrative law and process; financial law; information law. – Uzhgorod National University, Uzhhorod, 2025.

The publication characterizes the administrative and legal foundations of the use of information technologies and information resources in the sphere of public service of Ukraine.

It is emphasized that information technologies and information resources have played a vital role in resolving the crisis caused by the pandemic and war, in the process of supporting the viability of Ukrainian society and economy, as our state is developing the basis of digital governance in countries quite dynamically. In particular, the crises of recent years have demonstrated the critical importance of using information technology and information resources in the field of public service. Digital tools have proven to be key assets for the development and stabilization of the public service in times of crisis.

It is stated that for the success of the implementation and development of information technologies and information resources in the field of public service, digital technologies must be fully integrated into the processes of policy-making and service development from the very beginning. The public sector must be digital by design. This involves mobilizing existing and emerging technologies and

data to rethink and redesign business processes and internal operations. The goal is to simplify procedures, introduce innovations in public services and open up numerous channels of communication and interaction between the public and private sectors, the public, etc. This is important in order to promote the development of the public service as a whole.

It is indicated that successful digital transformation will allow the public service to work efficiently and effectively in the digital environment, as well as to provide public services more easily and effectively. However, the full implementation of this digital transformation requires a paradigm shift from e-to-digital governance, as highlighted by the 2014 OECD Recommendation of the Council on Digital Governance Strategies.

Attention is focused on the fact that the presence of information technologies and information resources in the field of public service requires a firm desire to improve the qualifications of public servants. This involves involving IT professionals in the field of public service, as well as developing the professional skills of those already working in the sector. In addition, it is necessary to improve the skills of using digital government among all civil servants in order to spread digital thinking among employees of the public sphere. Such an approach will ensure a broader awareness of the opportunities, benefits and challenges of digital transformation.

It is noted that the use of the potential of information technologies and information resources in the field of public service at the early stages of designing processes for the provision of public services provides an opportunity to rethink transactional interactions between users and the State. Public sectors have the power to transform procedures, simplify administration, redesign workflows, and rethink administrative service goals based on understanding user needs and taking into account the dependencies between different sectors and levels of public authority.

It is concluded that in order to increase digital maturity and adapt to the new reality, it is advisable to conduct an audit of the state approaches to digital

transformation: to focus on increasing the compatibility of existing information systems, creating multifunctional platforms, creating a culture of effective big data management, developing the necessary digital skills of public servants and the public.

It is indicated that the technologies of the information society transform the economy and society, creating new ways of working and new forms of using information technologies and information resources in the field of public service. They also provide solutions to major societal issues such as health, the environment, security, mobility and employment, and have far-reaching implications for our daily lives.

Speaking about the forms of use of information technologies and information resources in the field of public service, it is noted that the catalyzing factor of the need for transformation in the use of information technologies and information resources in the field of public service is the technological and socio-economic transformations of modern society, which determine the need to increase the level of efficiency of public administration structures and a significant increase in the role of citizens who need more effective ways and forms of interaction with public authorities.

It is stated that the use of the latest forms of use of information technologies and information resources in the field of public service is usually considered as a tool for increasing the efficiency of existing state administrations, digitizing existing documents, promoting the dissemination of information and better control over social processes.

It is indicated that digital transformation in the field of public service involves the integration of technologies to optimize processes, improve service delivery and encourage innovation. This digital transition is essential for governments to be able to keep pace with citizens' expectations and address complex and interdisciplinary challenges. The growing level of data, coupled with the current surge in new digital technologies, is driving a new era of information technology and information resources in the field of public service. This

transformation is largely based on the implementation of smarter policies and services tailored to specific needs.

It is concluded that the key challenge in the process of using information technologies and information resources in the field of public service is to ensure digital inclusion. This entails a commitment by local authorities to ensure broad access to the benefits of digital transformation, so preventing inequalities from exacerbating or widening the digital divide, particularly in remote areas, is a major challenge for government.

It is argued that the current process of introduction and use of information technologies and information resources in the field of public service is one of the key elements of modernization of our country. Over the years, this goal has not always been achieved with adequate available resources, and it has lacked a medium- and long-term strategic approach. The Government's National Recovery and Resilience Plan has significantly changed the process by defining the process of implementation and use of information technologies and information resources in the field of public service as one of the key factors of Ukraine's recovery strategy.

It is indicated that at the present stage, nine principles for the use of information technologies and information resources in the field of public service have been developed, which are generally accepted rules of digitalization throughout the public sphere. Their functional load can be traced in maintaining productivity, user orientation and the predominantly digital role of administrative services.

It is indicated that the mechanism of administrative and legal principles for the use of information technologies and information resources in the field of public service of Ukraine can be understood as a system of administrative and legal methods, techniques, means and methods that are used in the field of public service within their powers in order to create the necessary conditions for the use of information technologies and information resources in the field of public service of Ukraine.

The mechanism for the use of information technologies and information resources in the field of public service is not only a tool for solving social problems, it is primarily an engine of social development. Development and implementation of an optimal mechanism for the use of information technologies and information resources in the field of public service will provide significant savings in public spending, which will benefit not only the state, but also citizens, whose daily needs and concerns are placed at the center of public administration strategies. The introduction of a mechanism for the use of information technologies and information resources in the field of public service for citizens will help expand access and use of administrative services, expand their coverage and convenience, which will ultimately improve the quality of consumer interaction with these services. Necessary conditions for the successful use of information technologies and information resources in the field of public service are: economic development, social inclusion and good governance in the field of public service.

Certain trends in the use of information technologies and information resources in the field of public service are highlighted, such as the widespread use of electronic signatures, production of digital documents and electronic invoicing; promotion of rights to digital citizenship, which allows citizens and businesses to access data in digital form; computerization of the public service and the formation of e-government.

It is indicated that the assessment of the use of information technologies and information resources in the field of public service will increase the reliability of the decision-making process in the field of public service by complex multi-level socio-economic systems, and the proposed model will allow conducting a systematic analysis of the state of use of information technologies and information resources in the field of public service and governance at the level of territorial communities.

Key words: digitalization, information resources, information technology, public service.

СПИСОК ПРАЦЬ, ОПУБЛІКОВАНИХ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ:

Статті, в яких опубліковано основні наукові результати дисертації:

1. Лебеденко О. Нормативно-правові основи механізму адміністративно-правових засад використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби України. *KELM (Knowledge, Education, Law, Management)*. 2024. № 3(63). Р. 103–109. DOI: <https://doi.org/10.51647/kelm.2024.3.17>.
2. Лебеденко О.М. Напрями забезпечення ефективності використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби України. *Юридичний бюлетень*. 2024. Вип. 33. С. 121–127. DOI: <https://doi.org/10.32850/LB2414-4207.2024.33.16>.
3. Лебеденко О.М. До питання адміністративно-правових засад використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби України. *Правові новели*. 2024. № 23. С. 334–340. DOI: <https://doi.org/10.32782/ln.2024.23.42>.
4. Лебеденко О.М. Адміністративно-правові засади використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері освітньо-наукової та культурної функції держави. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 7. С. 256–258. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-7/61>.
5. Лебеденко О.М. Адміністративно-правові засади використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері правоохоронної та правозахисної функції держави. *Право та державне управління*. 2024. № 3. С. 224–230. DOI: <https://doi.org/10.32782/pdu.2024.3.32>.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Лебеденко О.М. До питання розуміння принципів використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби. *Proceedings of the international scientific conference “Scientific innovations in law amidst the impact of the Russian-Ukrainian war on the legal system”*, Riga, the Republic of Latvia, February 7–8, 2024. Riga : Publishing House “Baltija Publishing”, 2024. P. 257–260. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-409-2-60>.

2. Лебеденко О.М. Публічні інформаційні ресурси у сфері забезпечення права особи на судовий захист. *Актуальні питання розвитку юридичної науки в період воєнного стану : міжнародна науково-практична конференція, Науково-дослідний інститут публічного права, 17 травня 2024 р. Львів – Торунь : Liha-Pres, 2024. С. 191–194. DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-395-1-56>.*

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ.....	16
ВСТУП.....	17
РОЗДІЛ 1 АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ У СФЕРІ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ: НОРМАТИВНИЙ ТА ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ ЗМІСТ.....	25
1.1 Генеза адміністративно-правових засад використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби України.....	25
1.2 Форми використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби України.....	43
1.3 Функції та принципи використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби України.....	61
1.4 Поняття та структура механізму адміністративно-правових засад використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби України.....	76
Висновки до розділу 1.....	88
РОЗДІЛ 2 АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ У СФЕРІ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ 3 ВИКОНАННЯ ФУНКЦІЙ ДЕРЖАВИ: ПРАВОРЕАЛІЗАЦІЯ ТА ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ.....	101
2.1 Адміністративно-правові засади використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері освітньо-наукової та культурної функції держави.....	101

2.2	Адміністративно-правові засади використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері екологічної функції держави.....	113
2.3	Адміністративно-правові засади використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері соціально-економічної функції держави.....	126
2.4	Адміністративно-правові засади використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері правоохоронної та правозахисної функції держави.....	138
2.5	Напрями забезпечення ефективності використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби України.....	151
	Висновки до розділу 2.....	158
	ВИСНОВКИ.....	174
	СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	181
	ДОДАТКИ.....	215

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

ВР України – Верховна Рада України

КАС України – Кодекс адміністративного судочинства України

Мінцифри України - Міністерство цифрової трансформації України

ОТГ – об'єднана територіальна громада

КУпАП - Кодексу України про адміністративні правопорушення

АРК – Автономна Республіка Крим

Держстат - Державна служба статистики України

ЄС – Європейський Союз

ЄДРСР – Єдиний державний реєстр судових рішень

ЄРДР – Єдиний реєстр досудових розслідувань

ККУ – Кримінальний кодекс України

КМУ – Кабінет Міністрів України

МВС – Міністерство внутрішніх справ України

МОЗ - Міністерство охорони здоров'я України

МОН – Міністерство освіти і науки України

НАТО – Організація Північно-атлантичного договору

НБУ – Національний банк України

ОБСЄ – Організація з безпеки та співробітництва в Європі

ООН – Організація Об'єднаних націй

РНБО – Рада національної безпеки і оборони України

СБУ – Служба безпеки України

США – Сполучені Штати Америки

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Розвиток інформаційних технологій та ресурсів безумовно відзначився на перегляді змісту взаємодії суспільства та держави, перегляді форм та функцій реалізації адміністративних процедур та проваджень. На законодавчому рівні в Україні визначеним є рух до побудови цифрової економіки та суспільства, електронного суду та врядування.

Інформаційні ресурси публічної служби стали невід'ємною частиною сучасного українського суспільства, що у важких умовах воєнного стану здатні сприяти виконанню поставлених перед державою функцій (правоохоронної та правозахисної, соціально-економічної, екологічної тощо).

Отже, адміністративно-правове забезпечення використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби України належить до стратегічних завдань розвитку сучасної української держави, вирішення якого сприятиме належному виконанню покладених на неї функцій.

Питання інформаційного забезпечення органів публічної адміністрації в Україні досліджувались у межах наукових розробок представників науки теорії держави та права (Ю.О. Легеза, О.В. Петришин, П.М. Рабінович, О.Ф. Скакун та ін.), у межах наукових розробок учених-конституціоналістів (Н.В. Мішина, В.Ф. Погорілко, Ю.М. Тодика та ін.), вченими-адміністративістами (І.В. Арістова, В.М. Бевзенко, Д.М. Белов, Ю.М. Бисага, Ю.А. Волкова, В.В. Доненко, Р.А. Калюжний, Т.О. Коломоєць, В.К. Колпаков, О.В. Кузьменко, Є.В. Курінний, Я.О. Лазур, Є.О. Легеза, В.А. Ліпкан, Д.В. Лученко, Р.В. Миронюк, В.Ю. Чернишова, О.С. Яра та ін.).

Однак питання комплексного вивчення адміністративно-правових засад використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби України залишаються актуальними та посилюються в умовах воєнного часу, де відповідні інструменти та технології стають

подекуди єдиним можливим засобом комунікації між органом публічної адміністрації та людиною.

Зазначене зумовлює актуальність цього дослідження, його наукове та практичне значення.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами. Роботу виконано в рамках планів науково-дослідної роботи Приватної установи «Науково-дослідний інститут публічного права».

Проблематика дисертації корелюється з низкою загальнонаціональних стратегічних концепцій та актів, зокрема із Концепцією розвитку електронного урядування в Україні, Концепцією розвитку електронної демократії в Україні та плану заходів щодо її реалізації, Концепцією розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 рр. та плану заходів щодо її реалізації; Концепцією забезпечення національної безпеки у фінансовій сфері; Концепцією розвитку системи надання адміністративних послуг органами виконавчої влади; Стратегією реформування державного управління України на період до 2021 р.; Стратегією реформування системи надання соціальних послуг, а також указів Президента України від 22 липня 1998 р. № 810/98 «Про заходи щодо впровадження Концепції адміністративної реформи в Україні»; від 12 січня 2015 р. № 5/2015 «Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020»; від 20 травня 2015 р. № 276/2015 «Про Стратегію реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 рр.»; від 26 травня 2015 р. № 287/2015 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 р. «Про Стратегію національної безпеки України»; від 25 серпня 2015 р. № 501/2015 «Про затвердження Національної стратегії у сфері прав людини»; від 15 березня 2016 р. № 96/2016 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 27 січня 2016 р. «Про Стратегію кібербезпеки України» та ін.

Мета дослідження. Мета дисертаційної роботи полягає у тому, щоб на підставі аналізу чинного законодавства України та зарубіжних країн, а також вітчизняних, міжнародних наукових джерел і статистичних даних з'ясувати зміст та генезу становлення адміністративно-правових засад використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби України, сформулювати авторські пропозиції із підвищення ефективності їх реалізації. Для досягнення вказаної мети в дисертаційній роботі поставлено й вирішено такі основні *задачі*:

- охарактеризувати генезу адміністративно-правових засад використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби України;
- визначити форми використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби України;
- описати функції та принципи використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби України;
- встановити сутність поняття та структуру механізму адміністративно-правових засад використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби України;
- визначити адміністративно-правові засади використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері освітньо-наукової та культурної функції держави;
- відобразити адміністративно-правові засади використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері екологічної функції держави;
- виокремити специфіку адміністративно-правових засад використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері соціально-економічної функції держави;

– охарактеризувати адміністративно-правові засади використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері правоохоронної та правозахисної функцій держави;

– обґрунтувати напрями забезпечення ефективності використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби України.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, пов'язані із використанням інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби України.

Предметом дослідження є адміністративно-правові засади використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби України.

Методи дослідження. У роботі використано сукупність методів наукового пізнання, що дало змогу забезпечити концептуальну єдність дисертаційної роботи. Методологічною основою дослідження стали загальні та спеціально-правові методи наукового пізнання. Застосування діалектичного методу дало можливість встановити генезу адміністративно-правових засад використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби України, визначити їх механізм, функції та принципи (розділ 1). За допомогою історично-правового методу досліджено специфіку нормативно-правового регулювання адміністративно-правових засад використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби України та напрями його вдосконалення (підрозділи 1.2, 2.5). Формально-юридичний метод використано для аналізу окремих правових норм, що визначають використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби України (розділ 2). За допомогою порівняльно-правового методу проаналізовано особливості зарубіжного досвіду та міжнародних стандартів адміністративно-правових засад використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у

сфері публічної служби України, виокремлено перспективні для України напрями їх використання (підрозділ 2.5).

Нормативну основу роботи становлять Конституція України, законодавчі акти України, постанови Верховної Ради України, акти Президента України і Кабінету Міністрів України, нормативні акти центральних органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, а також міжнародні нормативно-правові акти.

Емпіричну базу дослідження становлять статистичні дані Державної служби статистики України за період 2020–2024 рр., відомості Єдиного реєстру судових рішень України та офіційних вебсайтів суб'єктів публічної адміністрації, правова публіцистика.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що дисертація є першим комплексним науковим дослідженням змісту та генези становлення адміністративно-правових засад використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби України та перспектив їх розвитку, що враховує особливості сучасного стану наукового дослідження цієї сфери та практики інформаційного забезпечення органів публічної адміністрації. У результаті проведеної роботи сформульовано нові наукові положення і висновки, запропоновані особисто здобувачем, зокрема:

уперше:

– обґрунтовано, що до принципів використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби доцільно віднести: принцип орієнтації на громадянина; принцип впровадження цифрових компетентностей і цифрової грамотності; принцип простоти, практичності у використанні та безпеки; принцип ефективності; принцип залученості та дотичності (демократичної участі); принцип єдності; принцип креативності; принцип недискримінації, інклюзії та доступності; принцип поваги до прав людини та прав дитини в цифровому просторі; принцип відкритості та прозорості; принцип конфіденційності та захисту даних; принцип кібербезпеки; принцип контролю користувачів;

– доведено, що під механізмом адміністративно-правових засад використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби України доцільно розуміти систему адміністративно-правових методів, прийомів, засобів і способів, які використовуються у сфері публічної служби в межах своїх повноважень з метою створення необхідних умов для використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби України;

– обґрунтовано, що задля оптимізації здійснення адміністративних процедур із виконання екологічної функції держави та їх відповідного інформаційного забезпечення є запровадження до такої системи правовідносин дії принципу екстериторіальності та принципу випадковості, що дозволяє спростити доступ до таких адміністративних послуг, як внесення відомостей до Державного земельного кадастру, змін до таких відомостей, отримання документації із землеустрою, документації з оцінки земель та інших документів;

– на основі розуміння гуманітарної концепції цифрової культури та освіти концепції цифровізації суспільства, де значну роль відіграє збереження людської ідентичності, обґрунтовано необхідність розробки та прийняття Закону України «Про цифрову культуру та освіту»;

удосконалено:

– підходи до розуміння форм використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби, якою є технологія «цифрового» робочого місця, яка покликана урізноманітнити роботу фахівців і заощадити їх час, витрачений на процеси, які можна автоматизувати, зокрема така комунікація та взаємодія з громадянами дає додаткові можливості для звернення громадян;

– аргументацію доцільності в Україні діяльності із запровадження гуманітарної концепції цифрової культури, де використання інформаційних технологій організації процесів здобуття освіти, формування духовної культури відбувається у поєднанні зі збереженням людської ідентичності, що

визначає допустимість та необхідність мінімізації тестів у здійсненні оцінювання особи і пошуку альтернативних методів оцінки;

- підходи до розуміння функціонування системи правоохоронних органів, де базисом має бути детальна регламентація специфіки їх інформаційної взаємодії;

дістали подальшого розвитку:

- розуміння форм здійснення інформаційного забезпечення публічної служби у сфері реалізації соціально-економічної функції держави, що реалізується через: отримання відомостей владним суб'єктом із власних інформаційних ресурсів органу публічної адміністрації; взаємодію із власником інформації чи держателем бази даних – іншого органу публічної адміністрації; інформаційної взаємодії із платником податків; шляхом узагальнення інформації, якою володіє владний суб'єкт; міжнародного співробітництва; шляхом взаємодії із громадськістю, медіа;

- розуміння підходів до визначення форм використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби, а саме основною формою визнано «цифрове громадянство», до елементів якого віднесено: цифровий доступ; цифрові права та обов'язки; цифрові навички; цифрову комунікацію.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що вони становлять як науково-теоретичний, так і практичний інтерес та можуть бути використані у:

- *науково-дослідній діяльності* як основа для подальших наукових досліджень із відповідної проблематики;

- *правотворчій діяльності* для вдосконалення нормативно-правової бази для створення концепції інформаційного забезпечення органів публічної адміністрації в Україні;

- *правозастосовній діяльності* для вдосконалення інформаційної діяльності органів публічної адміністрації в Україні;

– навчальному процесі у викладанні студентам вищих навчальних закладів дисциплін «Адміністративне право», «Адміністративно-процесуальне право», «Інформаційне право», під час підготовки підрозділів підручників і навчальних посібників із відповідного навчального курсу.

Апробація матеріалів дисертації. Результати дослідження були оприлюднені та доповідалися на 2 міжнародних науково-практичних конференціях: «Scientific innovations in law amidst the impact of the Russian-Ukrainian war on the legal system» (м. Рига, Латвійська Республіка, 7–8 лютого 2024 р.); «Актуальні питання розвитку юридичної науки в період воєнного стану» (Науково-дослідний інститут публічного права, 17 травня 2024 р.).

Публікації. Основні результати й положення виконаного дослідження знайшли своє відображення в 7 наукових працях, серед яких 4 наукові статті опубліковані в юридичних фахових виданнях України, затверджених МОН України, 1 наукова праця – в іноземному фаховому виданні, та 2 тези доповідей на міжнародних науково-практичних заходах.

Структура та обсяг дисертації Дисертація складається зі вступу, двох розділів, що містять дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації – 219 сторінок, основний зміст – 164 сторінки. Список використаних джерел налічує 313 найменувань.

РОЗДІЛ 1

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ У СФЕРІ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ: НОРМАТИВНИЙ ТА ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ ЗМІСТ

1.1 Генеза адміністративно-правових засад використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби України

На сучасному етапі розвитку людства важко уявити будь-яку державну функцію або процес управління, який не передбачає широкого використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів, не є винятком й публічна служба України. Взагалі використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби та вибух цифрової інформації в усьому суспільстві впровадили можливість більш ефективного, прозорого та ефективного адміністрування. У той же час ці тенденції кидають виклик традиційним поняттям адміністрування, управління, організації, підзвітності тощо.

Сьогодні на всіх рівнях і в усіх гілках влади ми знаходимо інструменти, програми та нові інформаційні технології та інформаційні ресурси, які застосовуються до потреб громадян, користувачів послуг, державних службовців та політичних лідерів. Мобільні додатки, відкриті дані, соціальні мережі, технічні та організаційні мережі тощо вбудовані в робоче середовище публічної служби.

Традиційно цей набір інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби називають «цифровий уряд», концепцію, яка розширилася від раннього зосередження на використанні інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби до новішого поняття про те, що інформація та технології впливають на адміністрування.

Цифровий уряд як явище включає в себе нові стилі лідерства, нові процеси прийняття рішень, різні способи організації та надання послуг та нові концепції громадянства. Наш погляд на цифровий уряд узгоджується з визначенням електронного врядування ЮНЕСКО: «Використання державним сектором інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) з метою покращення надання інформації та послуг, заохочення участі громадян у процесі прийняття рішень та підвищення відповідальності, прозорості та ефективності уряду» [306].

Спочатку пандемія COVID-19, а у подальшому й війна, підкреслила важливість інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби України в процесі побудови економічної та соціальної стійкості за допомогою стратегічних, гнучких та інноваційних підходів до урядування. Зокрема за даними Робочої підгрупи з цифрової інфраструктури, відновлення та розвитку Інтернету, в Україні з початку війни якість передачі даних знизилася в середньому на 13% у фіксованих мережах Інтернету та на 26% у мобільних мережах (травень 2022 року) [230]. Крім того, 12,2% населених пунктів не мають доступу до мобільного зв'язку, а 3,1% мають лише частковий доступ. Пошкоджено станції мобільних операторів у різних куточках країни; за оцінками, майже 11% з них неактивні і ця частка швидко зростає. Доступ до стабільної, надійної високошвидкісної широкосмужової мережі є ключовою рамковою умовою для відновлення і розвитку цифрової економіки України. Навіть до війни лише 26% населення мали доступ принаймні до покриття мобільної мережі 4G у 2020 році [79].

Важливо підкреслити, що інформаційні технології та інформаційні ресурси відіграли життєво важливу роль у врегулюванні кризи, викликаною пандемією, та підтримці суспільств і економік у країнах із міцною основою цифрового урядування [247]. Там, де інформаційні технології та інформаційні ресурси не використовувалися стратегічно чи ефективно, криза, викликана пандемією, висвітлила прогалини та нерівність, а також загострила виклики [283]. У будь-якому випадку ця криза має спонукати

уряди ділитися ключовими уроками щодо ключових факторів цифрових стимулів та критичних цифрових недоліків.

Уряди в усьому світі стикаються зі зниженням рівня суспільної довіри [281], водночас зазнаючи зростаючих експоненціальних і швидких змін, спричинених настанням цифрової епохи, яка характеризується як «відкрита, цифрова та глобальна, а не закрита, аналогова та локальна» [242]. Пандемія і багатовимірна криза, яку вона спровокувала, підірвала роботу урядів, проте, спонукала посилити свою спроможність оперативно реагувати у разі наступних хвиль або майбутніх криз, а також розробляти стратегії відновлення, які є більш стійкими, а також сприяють довгостроковому реформуванню державного сектору [284].

Використання цієї можливості вимагає розуміння того, як приймати рішення щодо удосконалення процесу впровадження інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби у світлі національного контексту, а не просто прискорювати цифрову трансформацію державного сектору. Такий стратегічний підхід, запроваджений у зв'язку з пандемією, спонукав реформи та дії, які сприяють використанню інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби на довгі роки.

Успішна цифрова трансформація дозволить публічній службі працювати ефективно та результативно в цифровому середовищі, а також надавати публічні послуги простіше та ефективніше [264]. Однак повна реалізація цієї цифрової трансформації вимагає зміни парадигми від електронного до цифрового урядування, що підкреслено Рекомендацією OECD 2014 року Ради зі стратегій цифрового врядування [275].

Згідно з Рекомендацією, цифровий уряд розуміється як «використання цифрових технологій, як інтегрованої частини стратегій модернізації урядів, для створення суспільної цінності» [275]. З моменту свого прийняття Рекомендація застосовувалася в численних цифрових урядових оглядах для підтримки аналізу та формулювання рекомендацій, спрямованих на допомогу

урядам у прийнятті стратегій переходу від електронного урядування до цифрового. Політичні інструменти ОЕСР, такі як «Рамкова програма цифрової трансформації», можуть допомогти Україні реалізувати її амбітні плани щодо зміцнення та відновлення свого цифрового простору [230].

Ця аналітична робота надихнула та сприяла взаємному навчанню, а також допомогла визначити основні характеристики цифрового уряду. Ці характеристики складають Рамкову програму політики цифрового уряду OECD (DPF), представлену E-Leaders під час зустрічі 2018 року в Кореї. DPF складається з шести частин (сфер), які складають цифровий уряд, серед яких основними є сфера цифровізації, орієнтованості на користувача (сервісність), відкритість тощо.

DPF – це інструмент, який розроблено для того, щоб допомогти урядам визначити ключові детермінанти для ефективної розробки та впровадження стратегічних підходів для переходу до цифрової зрілості їхніх державних секторів. DPF підтримує якісні та кількісні оцінки ОЕСР у різних країнах та окремих проектах. Він застосовується в експертних оцінках і обрамляє методологію та дизайн опитування Індексу цифрового уряду ОЕСР (DGI), який вимірює зрілість цифрового уряду країн за шістьма вимірами [249].

Експериментальне застосування DPF в оглядах країн та розробка Опитування щодо цифрового уряду 1.0 призвели до категоризації шести взаємодоповнюючих вимірів. Чотири з них можна віднести до основоположних (цифровий за задумом, державний сектор, керований даними, уряд як платформа та відкритий за замовчуванням), а два – як трансформаційні (керовані користувачами та проактивні) компоненти цифрового уряду.

DPF ґрунтується на положеннях Рекомендації для прискорення впровадження інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сферу публічної служби. Цей процес акцентує увагу на важелях, інституційних моделях та ініціативах, які допомагають подолати бюрократичну спадщину, вертикальність та розрізненість, а також сприяє горизонтальності, інтеграції,

координації та синергії між гілками та рівнями державної влади. Це є зміною парадигми в управлінні даними цифрового уряду та публічного сектору та має важливе значення для виходу за рамки ідеї цифрових послуг як ізольованих результатів та вторинних ефектів окремих політик.

Згідно з новою парадигмою, цифрові послуги є основними, всеосяжними рушійними силами трансформації публічного сектору, оскільки державні послуги є найбільш безпосереднім досвідом, який люди отримують від своїх урядів.

Розуміння того, що уряди розробляють та забезпечують впровадження інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби для того, щоб служити суспільству, лежить в основі прагнення переосмислити внутрішні процеси з метою об'єднання різних частин адміністрації для підвищення ефективності, результативності та користувацького досвіду, а також для зміцнення довіри до уряду [251]. Цифровий уряд, який демонструє вищий рівень зрілості в шести вимірах, має кращі можливості не лише для досягнення внутрішньої ефективності та прозорості, але й для надання державних послуг, які відповідають і потенційно перевершують очікування громадян.

Наприклад заходи реагування українського уряду на війну у сфері цифровізації структуровані навколо трьох ключових стовпів: «Цифрова інфраструктура, відновлення та розвиток Інтернету»; «Державні послуги та реєстри»; «Цифрова економіка». Плани розроблено на короткострокову (до кінця 2022 р.), середньострокову (2023-2025 рр.) і довгострокову (2026-2032 рр.) перспективи [230].

Разом з тим DPF визнає, що цифровий підхід за задумом діятиме як стратегічний важіль для політики впровадження та розвитку інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби, створюючи контекст для вбудовування інших фундаментальних вимірів цифрового уряду в процес прийняття рішень, а також у секторальні та наскрізні цифрові проекти та ініціативи. Цей підхід сприяє послідовній та більш стійкій

цифровій трансформації публічної служби, здатній забезпечити кращу ефективність її роботи. Наявність цифрового уряду – це важлива частина програми модернізації публічної служби та цифрової трансформації.

Сприяння розвитку урядів, які є більш цифрово зрілими відповідно до шести вимірів DPF OECD, сприятиме переформуванню взаємодії між урядами та громадськістю завдяки розширеному залученню зацікавлених сторін, краще оснащеним командам, більшим повноваженням державних службовців, посиленій підзвітності в державному секторі та новим шляхам зростання колективного розуму.

Кризи останніх років продемонстрували критичну важливість використовувати інформаційні технології та інформаційні ресурси у сфері публічної служби. Цифрові інструменти виявилися ключовими активами для розвитку та стабілізації роботи публічної служби у кризові періоди. DPF забезпечує основу для просування цих трансформаційних зусиль, реагування на потреби економік і суспільств, а також для побудови гнучкого та адаптивного уряду.

Як слушно вказується у спеціальній літературі «уряд, який є цифровим за своєю структурою, встановлює чітке організаційне лідерство у поєднанні з ефективними механізмами координації та правозастосування, де «цифрові» розглядаються не лише як технічна тема, але й як обов'язковий трансформаційний елемент, який має бути вбудований у всі політичні процеси» [284].

Для успіху впровадження та розвитку інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби цифрові технології мають бути повністю вбудовані в процеси формування політики та розробки послуг із самого початку. Державний сектор має бути цифровим за задумом. Це передбачає мобілізацію існуючих та нових технологій та даних для переосмислення та перепроєктування бізнес-процесів та внутрішніх операцій. Мета полягає в тому, щоб спростити процедури, впровадити інновації в публічні послуги та відкрити численні канали комунікації та

взаємодії між державним та приватним секторами, громадськістю тощо. Це важливо для того, щоб сприяти розвитку сфери публічної служби в цілому.

Протягом останніх десятиліть уряди країн-членів та партнерів ОЕСР активізували свої зусилля щодо цифровізації процесів та послуг у державному секторі, впроваджуючи технології в різні види діяльності у сфері публічної служби, що призвело до значної ефективності внутрішніх операцій державного сектору та зовнішніх комунікацій, але має тенденцію до застосування цифрових технологій на додаток до аналогових процесів та послуг [242].

Перехід від електронного урядування до підходу цифрового уряду необхідний для впровадження «цифрового» контенту протягом усього життєвого циклу. Замість того, щоб оцифровувати аналогові методи, цифрові уряди використовують нові можливості, що відкриваються в результаті цифрової трансформації, щоб забезпечити наскрізне позитивне перебалансування та розвиток інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби.

Успішне впровадження та розвиток інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби вимагає міжсекторальних та міжрівневих зусиль для досягнення цілісного та сталого цифрового урядування. Вирішальну роль тут відіграє публічне адміністрування, яке має бути цифровим за своєю структурою, що вимагає чіткого керівництва та ефективних механізмів координації з надійними стратегіями, інструментами управління та нормативними актами, щоб гарантувати, що «цифрові» розглядаються не лише як технічна складова, але й як обов'язковий трансформаційний елемент, який має бути вбудований у процеси впровадження та розвитку інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби.

Зокрема в Україні цифрове надання державних послуг із новими «найсучаснішими» послугами, запущеними безпосередньо перед війною, виявилось стійким після перших збоїв. Програма «Держава у смартфоні» і

платформа та додатки «Дія» дозволяють підтримувати надання державних послуг, однак ще потрібно вирішити такі питання, як екстра-територіальний зв'язок [230].

Країни ОЕСД поступово оновлюють інституційні моделі для кращого стимулювання трансформації інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби шляхом інституціоналізації організацій державного сектору [276].

Удосконалені інституційні моделі, посилені механізмами координації та дотримання, а також підтримання трансформації інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби, які просувають програму цифровізації в усьому державному управлінні, дозволяють узгоджувати та всебічно розробляти політику цифрового уряду з різноманітними програмами реформ у публічному секторі.

Інституціоналізація політик щодо включення цифровізації в нові нормативно-правові акти або законодавчі процедури є особливо ефективним механізмом просування підходів до цифрового задуму. Так, в галузі цифрової економіки та ІТ-секторі України спостерігалось стрімке зростання в роки, що передували війні, із залученням висококваліфікованих українців та інвестицій транснаціональних компаній. Дистанційна робота та хмарні сервери, розташовані як у країні, так і за її межами, дозволяють багатьом компаніям продовжувати діяльність, однак міграція та військова служба загострюють хронічну нестачу ІТ-спеціалістів у країні. Зокрема Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні» («Закон про оподаткування резидентів «Дія Сіті») був підписаний Президентом України наприкінці 2021 року, запроваджуючи індивідуальні фіскальні заходи для ІТ-сектору (наприклад, спеціальний режим оподаткування доходів підприємств, зниження податків на фонд заробітної плати та соціальних внесків для сприяння повернення із-за кордону висококваліфікованих фахівців, що працюють у науково-дослідницькій сфері) [230].

Крім того важливо підкреслити, що цифрова культура вимагає, щоб уряди були незалежними від технологій, але повністю усвідомлювали існуючі цифрові можливості для покращення функціонування державного сектору та кращого створення суспільної цінності. Цифровий уряд потребує такого державного сектору, який здатний вирішувати проблеми технічної спадщини, щоб забезпечити основу для швидкого технологічного розвитку та прогресивної цифровізації різних видів публічної служби, починаючи від освіти та закінчуючи обороною, від охорони здоров'я до правосуддя та соціального захисту.

Незважаючи на складні обставини, ці зусилля вимагатимуть мобілізації підтримки з боку партнерства зі спільнотою GovTech, а також навчання працівників державного сектору навичкам користувача цифрового управління та стимулювання керівників державного сектору знаходити способи заохочувати інновації та підтримувати гнучкість роботи [230].

Тому інтегрований підхід до політики необхідний для подолання розривів між цифровими політиками та іншими сферами політики.

Варто вказати, що Україна досягла значних успіхів у скороченні прогалин у розвитку цифрових технологій: у всіх областях покращено доступ до Інтернету, зокрема, у середньому на 289% за період 2010-2019 рр.. У той же час Російська Федерація активно намагається зменшувати український цифровий простір, наприклад, змушуючи людей на окупованих територіях користуватися російськими мережами (наприклад, розповсюджуючи російські SIM-карти). Ці дії позбавлять таких громадян доступу до пкблiчних послуг [230].

Цифрові за задумом уряди вимагають, щоб вище керівництво усвідомлювало переваги технологій, а також їхню потенційну руйнівну роль у розвитку діяльності державного сектору. Наприклад, у контексті цифрової трансформації нові технології (ET), такі як штучний інтелект (AI) та блокчейн, несуть значний потенціал [305].

Тим не менш, присутність інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби вимагає твердого прагнення до вдосконалення кваліфікації публічних службовців. Це передбачає залучення ІТ-фахівців у сферу публічної служби, а також розвиток професійних навичок тих, хто вже працює у цьому секторі. Крім того, необхідно вдосконалювати навички використання цифрового уряду серед усіх державних службовців, щоб поширити цифрове мислення серед працівників публічної сфери. Такий підхід забезпечить більш широке усвідомлення можливостей, переваг та викликів цифрової трансформації [279; 285].

Використання потенціалу інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби на ранніх етапах проектування процесів щодо надання публічних послуг надає можливість для переосмислення транзакційних взаємодій між користувачами і державою. Державні сектори мають можливість трансформувати процедури, спростити адміністрування, перепроєктувати робочі процеси та переосмислити цілі публічної послуги на основі розуміння потреб користувачів та врахування залежностей між різними секторами та рівнями публічної влади.

Варто вказати, що в Україні діяла надійна система надання адміністративних послуг з використанням передових електронних інструментів для надання послуг, однак війна створює серйозні виклики. Мережа центрів надання адміністративних послуг (ЦНАП) по всій країні була в основному функціональною та ефективною в поєднанні з роботою «Дія». Обидва інструменти базуються на добре розробленому каталозі послуг, що дозволяє підтримувати рівень надання послуг (існуючих, змінених або навіть створення нових). Однак масштабні спроби знищення адміністративних даних російськими хакерами; зниження можливостей постачальників послуг через брак працівників (через мобілізацію або міграцію); і труднощі з доступом до цифрових послуг з-за кордону при переміщенні через кордони – все це серйозні проблеми [230].

Цифрові підходи також сприяють використанню технологій для покращення співпраці із зацікавленими сторонами на різних етапах життєвого циклу публічних послуг. Цифрова економіка України швидко розвивалася до війни, а Міністерство цифрової трансформації й українська ІТ-спільнота прискорили свою роботу з початком війни. У 2021 році український ІТ-експорт зріс на 36% порівняно з минулим роком і склав 6,8 мільярда доларів США, що становить 10% від загального експорту країни. Тим часом кількість українців, зайнятих в ІТ-індустрії, зросла з 200 000 до 250 000 через стартапи, малі і середні підприємства та великі компанії. У першому кварталі 2022 року сектор ІТС забезпечив експортну виручку в розмірі 2 млрд доларів США (+28% у порівнянні з попереднім роком). Війна спричинила серйозні перебої в секторі, але підвищена міжнародна увага може відкрити важливі можливості для майбутнього розвитку [230].

Хоча інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби передбачають проектування, розробку, управління та моніторинг внутрішніх урядових процесів для повної мобілізації потенціалу інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби, це не еквівалентно наданню цифрових послуг за замовчуванням.

Цифрові за задумом не слід плутати з цифровими за замовчуванням, коли послуги переважно надаються онлайн, оскільки останній підхід може призвести до дискримінації окремих верств населення з обмеженим доступом до Інтернету або можливістю використання цифрових технологій [283].

Уряд, який є цифровим за своєю структурою, зосереджується на забезпеченні надання цифрових послуг за допомогою інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби, як це відбувається наприклад у Норвегії, Португалії та Великої Британії, різних каналів, та державний сектор може продовжувати інвестувати в цифровізацію та отримувати вигоду від неї, водночас працюючи над тим, щоб жоден громадянин не залишився без уваги через нерівний доступ або відсутність навичок, необхідних для використання цифрових технологій.

Щоб протистояти кризі, Національна рада з відновлення України працює над розробкою плану дій щодо цифровізації з акцентом на інфраструктуру, державні послуги та цифрову економіку. Серед невідкладних заходів, поки триває війна, Україні потрібно зосередитися на тому, щоб забезпечити підключення підприємств і громадян до Інтернету, а також на модернізації комунікацій та інфраструктури державних послуг [230].

Зокрема рух до інтеграції в ЄЦР означає поступову адаптацію до міжнародних правил та стандартів цифрових практик, що може надати важливі переваги з точки зору зменшення транскордонних бар'єрів для цифрової торгівлі та прискорення розвитку цифрової економіки України. Наприклад, у червні 2022 року національний регуляторний орган України, відповідальний за електронні комунікації (НКЕК), був уповноважений брати участь у роботі Органу європейських регуляторів електронних комунікацій (BEREC) та Офісу BEREC, агентства, яке підтримує BEREC [34]. Інший приклад: Україна є першою країною, яка скористалася статтею 14 eIDAS (взаємне визнання та третя країна). Україна подала запит на взаємне визнання електронних довірчих послуг між Україною та ЄС у 2019 році. У результаті Єврокомісія розробила угоду про взаємне визнання (УВВ) Cookbook у 2021 році. Процес УВВ розпочався ще до війни [230].

Цифрова епоха посилила важливість інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби та відповідно використання персональних даних як основоположного чинника цифрових урядів. Останніми роками експоненціальне генерування персональних даних у поєднанні з широким використанням мобільних пристроїв та швидким розвитком нових технологій продемонструвало великий потенціал для покращення внутрішньої діяльності організацій державного сектору та їхнього підходу до розробки та впровадження політик і послуг [305].

Варто вказати, що незважаючи на те, що Україна досягла чудових результатів у збереженні більшої частини цих основ, воєний конфлікт підкреслив необхідність фізичного захисту інформаційних технологій та

інформаційних ресурсів у сфері публічної служби, досягнення більшої інтеграції між державними організаціями та вдосконалення управління даними [282].

Ця тенденція, безсумнівно, продовжить впливати на уряд, тому має бути досягнуто вищого рівня цифрової зрілості, вжито ключових заходів для забезпечення ефективного та етичного використання даних для досягнення трансформаційних цілей в процесі використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби.

Довіра громадськості до урядів має вирішальне значення для добробуту громадян, але її набагато легше втратити, ніж побудувати [310; 278]. Спосіб, у який відбувається обробка персональних даних громадян, може бути особливо шкідливим з точки зору суспільної довіри. Таким чином, створення належної системи управління є необхідним для того, щоб використовувати персональні дані, передбачати та реагувати на потреби користувачів, надавати кращі послуги, а також уможливлювати інтеграцію, доступ, обмін та використання персональних даних у державному секторі – у спосіб, який зміцнює, а не підриває довіру громадськості [280; 282].

Уряди все частіше переосмислюють послуги, щоб зосередитися на потребах своїх громадян таким чином, щоб використовувати переваги даних, Інтернету та цифрових технологій. З огляду на масштаби та складність державного сектору, існує ризик того, що трансформація державних послуг може відбуватися поступово, протягом тривалого періоду, а не надаватися вчасно в необхідному масштабі, узгодженості та ефективності. Замість того, щоб підходити до трансформації за принципом «послуга за послугою», запропонована модель уряду як платформи дозволяє масштабувати трансформацію шляхом створення екосистеми, яка дозволяє сервісним командам зосередитися на унікальних потребах своїх користувачів [283]. Зосереджуючись на досягненні основ, цей підхід закладає основу для більш амбітних проявів влади як платформи, заохочуючи різні моделі надання

послуг з тими, хто перебуває поза урядом, і, зрештою, переосмислюючи відносини між громадянином і державою [239].

Доцільно зазначити, що цифровий уряд, який використовує інформаційні технології та інформаційні ресурси у сфері публічної служби, може застосовувати будь-яку з наступних трьох моделей:

1. екосистема, яка підтримує сервісні команди для задоволення потреб. Тут основна увага приділяється основним проблемам надання державних послуг. Критично важливим є те, що це вимагає поетапної побудови та впровадження інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби для підтримки та оснащення сервісних команд для задоволення потреб користувачів, заохочуючи при цьому співпрацю з громадянами, бізнесом та суспільством в цілому. Цей підхід спирається на цифрову екосистему для інструментів, керівництва та управління в процесі впровадження інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби. Такий підхід призводить до покращення та узгодженості результатів розробки інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби, а також до кращого та послідовного досвіду впровадження інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби.

1. маркетплейс для публічних послуг. Ця інтерпретація ідеї зосереджена на створенні ринку для надання послуг державного та приватного секторів, що стало можливим завдяки стратегічному підходу до обміну даними, моделі довірчої згоди для обробки персональних даних громадян, відкритим стандартам інтеоперабельності та механізмам забезпечення якості впровадження інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби.

2. переосмислення відносин між громадянами та державою. На цьому рівні впровадження інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби перетинається з Рекомендацією Ради з відкритого врядування [275] та трансформаційними амбіціями DPF. У цій

моделі уряд бере зобов'язання переглянути участь громадян у публічному адмініструванні та публічній службі, що свідчить про спільний спосіб урядування, підкріплений можливостями, що надаються новими та новими інформаційними технологіями та інформаційними ресурсами у сфері публічної служби. Це проявиться у створенні онлайн-ових та фізичних середовищ (наприклад, лабораторій) для співпраці зацікавлених сторін, розвитку навичок, вирішення проблем, експериментів та краудсорсингу колективних знань. Ця модель також виграє від появи технологічних спільнот, таких як GovTech та CivicTech.

Наведені моделі не є взаємовиключними, проте найбільш зрілі цифрові уряди об'єднують їх разом як послідовний, ітеративний підхід у пошуках умов, які забезпечують гнучкість, цифрові інновації та ширші можливості для впровадження інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби.

Успішне врядування не може відбутися без участі населення. Утім, незважаючи на те, що існує багато можливостей для демократичного досвіду врядування відображати культури та бути переналаштованим інформаційними технологіями та інформаційними ресурсами у сфері публічної служби цифрової епохи, такі можливості не можуть нав'язуватися державними службовцями, а натомість мають впливати з колективного бажання побудувати цифрову державу. У довгостроковій перспективі (2026-2032 рр.) Україна може зосередитися на розбудові надійної інфраструктури даних для вимірювання цифрової економіки. Можна передбачити включення до баз даних Європи та/або ОЕСР, а також розширення встановлених макроекономічних статистичних результатів України до нещодавно розробленої рамкової програми цифрових таблиць пропозиції/використання (Digital SUT) [230]. Таким чином, для того, щоб сприяти будь-якому суспільному, демократично вираженому переосмисленню відносин між громадянином і державою, український уряд має створити екосистему для

підтримки інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби для задоволення потреб громадян.

Отже, варто вказати, що використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби обумовлено появою цифрового уряду, який розробляє концепцію електронного уряду, використовує цифрові дані для проактивного надання соціально орієнтованих державних послуг.

Існує шість основних компонентів цифрового уряду: цифрова інфраструктура; цифрова грамотність; цифрові комунікації; активне використання інформаційних технологій; правове регулювання цифрового середовища; інформаційна безпека та цифрові права.

До ключових елементів цифрової архітектури уряду входять єдиний урядовий інформаційний портал, система спільного управління даними з реєстрів різних державних структур; надання державних послуг у форматі «єдиного вікна»; відкрита база даних цифрових рішень, інноваційні системи збору та аналізу даних, забезпечення кібербезпеки та надійного захисту особистої інформації.

Згідно з методологією Світового банку, критеріями оцінки ефективності цифрової трансформації є: час надання послуг; популярність цифрових каналів взаємодії з державою; якість цифровізації державних послуг; кількість запитів, оброблених автоматично; рівень цифрової грамотності населення; зниження фінансових витрат; зменшення рівня корупції.

Пріоритетними напрямками підвищення цифрової зрілості державних та державних органів також є: агрегація та систематизація даних для покращення надання державних послуг; створення безпечної та гнучкої технологічної інфраструктури; нарощування професійного потенціалу, впровадження кадрової політики з акцентом на цифрові компетенції; взаємодія з представниками наукових та бізнес-спільнот для обміну найкращими практиками у сфері цифровізації та інновацій; періодична

оптимізація робочих процесів, максимальне використання робочої сили та технологічного потенціалу; розвиток цифрової екосистеми відповідно до потреб користувачів державних послуг.

GovTech – це той цифровий підхід до модернізації державного сектору, який може покращити якість надання державних послуг, спростити взаємодію з громадянським суспільством та підвищити ефективність державного управління. Поняття GovTech можна розуміти як набір дуже різних сфер діяльності: від формування «розумного» міського середовища до використання цифрових інструментів для боротьби зі злочинністю.

GovTech спирається на чотири основні елементи: впровадження цифрових платформ на основі аналітики великих даних; розвиток публічних, орієнтованих на клієнта цифрових послуг; пряма багатоканальна взаємодія між державою та громадянами; створення правових та організаційних умов для впровадження інновацій у державному секторі.

З практичної точки зору, GovTech – це набір заходів, спрямованих на підвищення ефективності публічного адміністрування та процесів у чотирьох основних категоріях:

1) Цифрові платформи, які включають, але не обмежуються ними, платформи для прийняття рішень, цифрову ідентифікацію, електронне голосування, послуги G2G та G2B (електронні податки, банківська справа тощо).

2) Розумне місто: містобудування, управління відходами, системи транспорту та моніторингу, енергозберігаючі рішення.

3) CrimeTech: системи розпізнавання ідентичності, рішення з кібербезпеки, електронні суди, цифрові ініціативи з боротьби з відмиванням грошей.

4) Публічне адміністрування: освітні платформи, системи охорони здоров'я, рішення у сфері спорту та науки, сільськогосподарські аспекти тощо.

GovTech має величезний потенціал, але перетворення цифрових ініціатив на відчутні, вимірювані та послідовні результати в нашій державі країн залишається проблемою. Рух до GovTech вимагає єдиного загальнонаціонального підходу до цифрової трансформації, створення прозорої системи управління та прийняття рішень, використання потенціалу державно-приватного партнерства для залучення компетенцій, інновацій та інвестицій приватного сектора, що в сучасних реаліях є надскладним питанням.

Щоб оцінити ступінь «зрілості» GovTech, експерти Світового банку розробили індекс зрілості GovTech (GTMI): стан цифрової трансформації державного сектору. Індекс базується на оцінці результатів цифрової трансформації в 198 країнах світу. Крім того, звіт містить огляд найкращих практик використання цифрових інструментів у державному секторі.

За результатами дослідження, у 43 країнах цифрова трансформація займає найважливіше місце в стратегічному порядку денному держави, а також успішна реалізація численних інноваційних проєктів. Серед лідерів цифрової трансформації – Австралія, Австрія, Індія, Об'єднані Арабські Емірати, Республіка Корея, Сінгапур, Швейцарія, Південна Африка.

Незважаючи на збільшення інвестицій у цифрову інфраструктуру та енергійний розвиток державної політики у сфері публічної служби, цифрова зрілість залишається недостатньою в більшості країн, зокрема 47% країн не мають стратегій розвитку цифрових навичок серед населення.

Основні бар'єри виокремлюються такі: відсутність політичної волі та регулювання з боку держави; недорозвинена цифрова інфраструктура; низький рівень цифрової грамотності населення, а також державних службовців; неефективне або недостатнє фінансування.

Для підвищення цифрової зрілості та адаптації до нової реальності експерти Світового банку рекомендують провести аудит державних підходів до цифрової трансформації: зосередитися на підвищенні сумісності існуючих інформаційних систем, створенні багатофункціональних платформ, створенні

культури ефективного управління великими даними, розвитку необхідних цифрових навичок публічних службовців та серед населення.

1.2 Форми використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби України

Технології інформаційного суспільства трансформують економіку та суспільство, створюючи нові способи роботи та нові форми використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби. Вони також забезпечують рішення основних суспільних проблем, таких як охорона здоров'я, навколишнє середовище, безпека, мобільність та зайнятість, і мають далекосяжні наслідки для нашого повсякденного життя.

Хоча було досягнуто значного прогресу у цій сфері, Україна все ще далека від того, щоб повною мірою скористатися потенціалом послуг, заснованих на використанні інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби.

Говорячи про форми використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби, варто зазначити, що каталізуючим чинником необхідності трансформації щодо використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби є технологічні та соціально-економічні перетворення сучасного суспільства, які визначають необхідність підвищення рівня ефективності структур публічного адміністрування та суттєвого зростання ролі громадян, які потребують більш ефективних способів та форм взаємодії з органами державної влади.

Незважаючи на економічну обґрунтованість, варто зазначити, що будь-які процеси трансформації публічної служби незмінно зачіпають усі аспекти сучасного суспільства. Надаючи точковий вплив на, здавалося б, давно вивчені процеси, можна отримати результати, які принципово відрізняються від вихідних. Будучи флагманом сучасного економічного прогресу,

інформаційні технології та інформаційні ресурси можуть виступати як драйвером, так і стопором трансформаційного процесу реформування у сфері публічної служби.

Процеси трансформації публічної служби останнім часом супроводжуються кардинальними підходами до впровадження різноманітних форм використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби [62]. Пошук нових підходів привів до відмови від традиційного типу централізованої управлінської інновації до всебічного залучення процесів самоорганізації та самоврядування соціальних систем та підвищення соціальної ефективності публічної служби. Це відбувається тому, що органи публічної влади демонструють тенденцію до підвищення публічності, прозорості, ліквідації практики прямого розпорядження та імперативних приписів [246].

Сучасні концепції публічного адміністрування акцентують увагу на високій ефективності публічної служби, політичній різноманітності в процесі прийняття рішень, делегуванні повноважень нижчим рівням управлінської ієрархії, більш збалансованому розподілі влади, відповідальності та підзвітності, розвитку та розширенні громадської участі.

У міжнародній практиці використання концепції «публічне адміністрування та врядування» [286; 265] наголошується на її «людиноорієнтованому» підході. Процес цифровізації публічного адміністрування є частиною стратегії, спрямованої на покращення доступу до публічних послуг у всій Європі – як для громадян, так і для бізнесу [240].

Історію становлення та розвитку форм використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби можна співвіднести з характером формування принципів і наукових теорій реалізації публічного адміністрування та застосування ключових теорій управління в управлінні економічними процесами.

Схвалені Урядом України Концепція розвитку електронного урядування в Україні [202] та Концепція розвитку цифрової економіки та

суспільства України на 2018-2020 роки з планом заходів щодо її реалізації [204] мали на меті використання потенціалу інформаційно-комунікаційних технологій для сприяння інноваціям, сталому розвитку, економічному зростанню та прогресу. Саме тому сьогодні актуальним є пошук шляхів підвищення ефективності прийняття управлінських рішень у сфері публічної служби шляхом використання та розвитку нових форм використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби, а також цифровізації, впровадження електронного урядування тощо.

Важливою, у зв'язку з цим, ініціативою саме задля покращення обізнаності громадян 3 березня 2021 року Розпорядженням Кабінету Міністрів України № 167-р від було схвалено Концепцію розвитку цифрових компетентностей до 2025 року [53]. Концепція спрямована передусім на розвиток цифрових технологій та впровадження інновацій у всі сфери суспільного життя. Надається визначення поняттю «цифрова компетентність», що є динамічною комбінацією знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, інших особистих якостей у сфері інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність із використанням таких технологій [53].

Стратегічна ціль Мінцифри – навчити 6 млн українців цифрової грамотності за три роки. Для цього Мінцифра запустила в 2020 році національну онлайн-платформу Дія.Цифрова освіта. За рік без державного фінансування було створено більше 50 освітніх серіалів із цифрової грамотності, які почали дивитися майже 500 000 українців. Також запустили перший національний тест на цифрову грамотність «Цифрограм». Крім того, вже побудована мережа із 2000 офлайн-хабів цифрової освіти всією Україною, а в процесі долучення до мережі ще 4000 хабів [35].

Крім того 30 серпня 2024 року розпорядженням Кабінету Міністрів України № 821-р було схвалено Стратегію відновлення, сталого розвитку та цифрової трансформації малого і середнього підприємництва на період до

2027 року [205]; Міністерство цифрової трансформації спільно з партнерами вперше презентувало стратегію розвитку електронних комунікацій, яка містить конкретні дії для відновлення та покращення сфери. Стратегія зосереджена на двох основних напрямках: доступності сталого зв'язку та розвитку сфери електронних комунікацій як фундаменту економіки. А також визначає заходи, які потрібні для відновлення та розвитку сфери у воєнний і післявоєнний час. Зокрема, покращення послуг споживачам, удосконалення державної політики, створення умови для забезпечення або покращення послуг мобільного зв'язку й фіксованого та мобільного інтернету, інтеграція України до єдиної роумінгової зони з ЄС тощо [77].

Разом з тим Мінфін схвалив Довгостроковий національний стратегічний план цифрового розвитку, цифрової трансформації та цифровізації Держмитслужби – керівний документ з впровадження та розвитку митних інформаційних систем на наступні роки [193].

План розраховано до 2026 року та передбачає: запровадження принципів кіберзахисту; впровадження безпаперових процедур; побудову надійних та сучасних ІТ-систем митниці.

У документі вказано, що успішна реалізація визначених трансформацій забезпечить ІТ-систему української митниці необхідними інструментами для боротьби з корупцією та шахрайством. Документ розроблено у контексті підготовки України до вступу до Європейського Союзу та виконання Угоди про Асоціацію в частині гармонізації митних процесів з європейськими стандартами. Особливу увагу приділено виконанню всіх вимог щодо майбутніх інтеграцій до систем ЄС [193].

Останні роки свідчать про активізацію не лише використання новітніх форм використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби у забезпеченні широкого спектру процесів управлінням, а й акумулювання українського досвіду та формування власної української моделі цифровізації у сфері публічної служби.

Зокрема у Львові у січні 2024 року під час проведення регіонального форуму «Цифровізація в Україні 2024» команда Мінцифри презентувала результати проекту, що переосмислює інформатику як шкільний предмет – «Оновленої інформатики – ІТ-студій». Так, з 2022 року до проекту долучилося більш ніж 12 тис. шкіл з усієї України та майже 4 мільйони учнів. Протягом 2023 року понад 1 000 держслужбовців пройшли навчання з відкритих даних. Серед планів на 2024 рік – модернізація порталу відкритих даних data.gov.ua, внесення змін до Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних (ПКМУ 835), а також відкриття Єдиного державного реєстру й Реєстру пошкодженого та знищеного майна [193].

Перший Web-3 університет у світі, Learn to Earn Global, поділився пріоритетними напрямками роботи на 2024 рік. Серед них – розробка Large Language Model (для застосування у чатботах та системах відповідей), Diffusion Models (для генерації зображень, відео та аудіо), Audio Recognition Models (для фолоуапів після дзвінків, написання музики), Multimodal Neural Networks, Prompt Engineering. Крім цього, під час форуму обговорили цифровізацію будівництва, стратегію розвитку ЦНАПів, сервіси Дії для цифрового документообігу та виклики стійкості інтернет-доступу[85].

Варто вказати, що дослідження на початку XXI століття вже окреслили стратегії впровадження ІТ-ініціатив у всі сфери життя, а також практику публічної служби [263], подальші дослідження були зосереджені на різних аспектах цифровізації процесів прийняття рішень у сфері публічної служби.

Поточні дискурси зосереджені на вужчих питаннях організації використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби [287], зокрема, стандартизація форм використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби шляхом порівняльного аналізу, що допоможе мінімізувати зусилля уряду за рахунок повторного використання елементів форми та зменшити складність для громадян за рахунок забезпечення єдиного представлення

інформації [295]. Ці форми є центральним інтерфейсом для обміну інформацією між урядом і громадянами, способом «переведення» законів у практику та полегшенням цього обміну.

Зокрема Україна цифровізує податкову службу. Прийняття відповідного плану до кінця 2024 року передбачено в рамках виконання реформ з програми Ukraine Facility, яку 15 квітня схвалила Єврокомісія [193].

На жаль, розробка форм використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби часто вимагає великих зусиль для того, щоб вони відповідали законодавчим вимогам, внаслідок чого громадяни часто описують їх як дуже складні. Варто вказати, що окремі автори обґрунтували [299] метамодель, яка може бути використана для створення еталонних моделей та форм використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби. Перші дослідження зі стандартизації електронних послуг у сфері публічної служби вказували на обмеженість їх використання через суттєві відмінності між приватним сектором та публічним [291].

Доцільно зазначити, що цифровізація є світовим трендом, довгостроковим пріоритетом та ключовим драйвером усіх сучасних процесів, у тому числі у сфері публічної служби. Розвиток технологій Четвертої промислової революції істотно змінює характер виробництва, соціальні процеси і темпи інновацій в цілому. Підтримка цифрової трансформації є одним із п'яти пріоритетів політики, визначених Європейською комісією у пропозиціях «Спільна комунікація: політика Східного партнерства на період до 2020 року», опублікованих 18 березня 2020 року [253]. Потужна цифрова присутність в ЄС сприятиме зростанню та стимулюватиме сталий розвиток України. ЄС і надалі інвестуватиме в цифрову трансформацію країн-партнерів відповідно до законодавства та найкращих практик ЄС, а також підтримуватиме масштабні, високоінноваційні цифрові стартапи у сфері публічної служби.

Проте цифрова трансформація у сфері публічної служби зараз є важливішою та актуальнішою, ніж у будь-якій іншій галузі. Сприяючи правам цифрового громадянства, цифрові технології пропонують незліченні можливості для покращення як роботи адміністрацій, так і відносин між адміністраціями та громадянами.

Саме для цього процес впровадження цифрових технологій в нашій державі здійснюється в контексті так званої цифрової трансформації та організаційно підкріплено створенням Комітету з питань цифрової трансформації у складі Верховної Ради України та Міністерства цифрової трансформації на урядовому рівні через реорганізацію Державного агентства з питань електронного урядування шляхом перетворення [11].

Використання новітніх форм використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби зазвичай розглядається як інструмент підвищення ефективності існуючих державних адміністрацій, оцифрування існуючих документів, сприяння поширенню інформації та кращого контролю за соціальними процесами [270;297]. Ефективна та інноваційна публічна служба має надавати швидкі та якісні послуги громадянам, що означає перегляд та переосмислення форм використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби у цифровій перспективі.

Важливо зазначити, що деякі форми використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби вже впроваджені та продовжують діяти у приватному та державному секторах. Наприклад, електронні підписи та цифрові документи існують в Україні та функціонують поряд із паперовими документами з 2003 року.

Крім того однією з форм використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби є «цифрове громадянство» – сукупність прав та обов'язків, пов'язаних із цифровою сферою, має на меті спрощення відносин між громадянами, бізнесом та публічним адмініструванням за допомогою цифрових технологій. Цифрове

громадянство гарантує, що громадяни та бізнес мають доступ до всіх даних, документів та послуг, що їх цікавлять, у цифровому вигляді, щоб гарантувати легший доступ до послуг, які надаються публічною службою.

Як вказується у спеціальній літературі, цифрове громадянство – це соціологічна концепція, яка виникла наприкінці 20-го та на початку 21-го століття завдяки новим інформаційним і телекомунікаційним технологіям (ІКТ), особливо Інтернету [91]. Цифрове громадянство, яке також називають громадянством 2.0, полягає у використанні нових технологій, щоб зробити публічну інформацію доступною для людей, полегшити їхні бюрократичні та юридичні процедури та дозволити здійснювати свої права та обов'язки через цифрові платформи [7].

Це «право брати участь у житті суспільства онлайн» [274].

До елементів, які складають зміст цифрового громадянства, можна виділити:

– цифровий доступ - найголовніше, для цифрового громадянства має бути збережений вільний доступ до технологій;

– цифрові права та обов'язки – з одного боку, є права, пов'язані з конфіденційністю, обробкою даних та свободою вираження поглядів; з іншого боку, існують обов'язки і відповідальність, які передбачають відповідне використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів відповідно до закону;

– цифрові навички – технології постійно розвиваються, що вимагає все більше інноваційних навичок у використанні електронних інструментів та сервісів;

– цифрова комунікація – завдяки новим технологіям кожна людина може спілкуватися та співпрацювати з будь-ким, з будь-якого місця та в будь-який час тощо.

Досягненню цифрового громадянства значною мірою сприяє комп'ютеризація публічного адміністрування, що називається «Електронне урядування».

Електронне урядування визначається як використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби у поєднанні з організаційними змінами та новими навичками для вдосконалення публічних послуг, демократичних процесів та посилення підтримки державної політики [262].

Однак це не є однорідним або статичним явищем. Електронне урядування еволюціонувало від початкової присутності в Інтернеті до транзакційних та інтегрованих додатків. Наприклад, останніми роками місцеві органи влади у Великій Британії почали застосовувати різні «розумні» технологічні зміни для покращення надання публічних послуг, зокрема, більш широке впровадження обчислювальних та алгоритмічних засобів у зонах обслуговування в місцевих органах влади [309]. Ці зміни мають глибокий вплив на структуру публічної служби.

Крім того у сфері публічної служби починає впроваджувати інтелектуальні технології, такі як штучний інтелект. Такі технології мають непередбачуваний вплив на те, як публічні службовці та обчислювальні алгоритми комунікують при наданні публічних послуг.

Європейська комісія встановила основні принципи, на яких мають ґрунтуватися дії щодо електронного урядування [260]:

1. Державні адміністрації та державні установи повинні бути відкритими, ефективними, інклюзивними, безмежними, зручними та наскрізними цифровими державними послугами для всіх громадян та бізнесу.
2. Інноваційні підходи використовуються для розробки та надання найкращих послуг відповідно до потреб та запитів громадян та бізнесу.
3. Державні адміністрації використовують можливості, які пропонує нове цифрове середовище, для полегшення своєї взаємодії із зацікавленими сторонами та один з одним.

Досвід одного з найуспішніших електронних урядів – уряду Німеччини – ґрунтується на чотирьох основних принципах модернізації публічної служби [269]: розподіл обов'язків, що підвищує ефективність надання послуг;

орієнтація на громадян як рівноправних партнерів держави та їх захист при наданні електронних послуг; диверсифікований розвиток публічних послуг; ефективне управління, що дає можливість підбору та утриманню більш кваліфікованих співробітників.

Зрозуміло, що війна негативно вплинула на досить динамічний довоєнний розвиток форм використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби. Проте, щоб піднятися «технологічною драбиною», Україні важливо ефективно використовувати свій науковий та інноваційний потенціал та цифровізувати всі сфери суспільного життя. Цей процес було розпочато задовго до війни, зокрема, громадський проект «Цифровий порядок денний 2020» [229] стартував у 2016 році та мав на меті збільшити кількість високотехнологічних ініціатив та проектів, створити можливості для подальшої трансформації економіки, а також становлення та розвиток конкурентоспроможних та ефективних секторів економіки. Це мало значний позитивний вплив на якість життя громадян.

Важливу роль у цьому процесі відіграє цифровізація публічної служби, що дозволила значно покращити якість послуг у сфері публічної служби. Цим проектом було закріплено 10 основних стратегічних технологій для громадського сектору України [223]. Хоча непередбачувані глобальні виклики 2022 року внесли корективи, підґрунтя для цифрової трансформації українського суспільства було закладено. Варто зазначити, що в сьогоденних реаліях практично всі вони активно використовуються або будуть реалізовані найближчим часом.

Як слушно було зауважено з цього приводу експертами: «реакція України на загрозу її суверенітету демонструє електронний уряд, заснований на цифровій інфраструктурі, як життєво важливий як для ефективності уряду, так і для національної стійкості...Стратегія цифрової трансформації України охопила створення уповноваженого Міністерства цифрової трансформації, реформування політики цифрової сумісності та впровадження технологічних

рішень...три основні технічні рішення включають електронні закупівлі Prozorro, цифрову платформу Trembita та громадянський портал Diia... десятирічна трансформація України підкреслює важливі уроки узгодження політики з технологіями, політичним керівництвом, важливістю прозорості та нагляду, взаємним міжнародним навчанням та підтримкою бачення навіть під час кризи».

Ще однією з форм використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби є технологія «цифрового» робочого місця, яка покликана урізноманітнити роботу фахівців і заощадити їх час, витрачений на процеси, які можна автоматизувати. Багатоканальна комунікація та взаємодія з громадянами надають додаткові можливості для звернення громадян.

Цей процес стає набагато швидшим і простішим, при цьому можна врахувати більше думок громадян. Відкриті дані дозволяють кожному громадянину мати доступ до необхідної інформації. Електронна ідентифікація громадян також сприяє розвитку та покращенню надання публічних послуг та необхідна для забезпечення безпечного доступу до інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби.

Технології аналітики, використання штучного інтелекту, створення цифрових урядових платформ можуть покращити та полегшити процес надання публічних послуг. Різні форми використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби можуть докорінно змінити спосіб роботи публічної служби.

Таким чином, основою функціонування сучасного суспільства є використання кіберпростору. Рубіж XXI століття – це час нової глобальної революції, викликаної використанням сучасних форм інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби. Доступ до мобільних телефонів, комп'ютерів і глобальної мережі став визначальним фактором розвитку суспільства. Ідея універсальної автоматизації,

комп'ютеризації та можливості використання високошвидкісних інформаційних і комунікаційних каналів зв'язку виходить за межі академічних кіл. Поширення інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби сприяло появі нового підходу до комунікації між громадянами та державою в особі центральних та місцевих органів влади. Це також дозволило впроваджувати нові рішення, моделі та послуги, засновані на конкретних соціальних потребах та очікуваннях.

Згідно з концепцією електронного урядування, головною умовою використання різноманітних форм інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби є досягнення кращої комунікації між громадянами та органами влади всіх рівнів та прискорення процедур вирішення питань у сфері публічної служби. Інвестиції в сучасне електронне адміністрування можуть принести відчутну користь громадянам та бізнесу, а також сфері публічної служби, оскільки його діяльність стає більш цілеспрямованою та базується на конкретних соціальних потребах та очікуваннях. Зокрема сьогодні в Україні вже запуснено велика кількість е-послуг: електронний кабінет, mobile app, e-Малятко, паспорт разом з ПІН, прописка дитини онлайн, e-пенсія, SmartID, MobileID, цифрові посвідчення громадянина, e-резидентство, кабінет забудовника, банківський рахунок для бізнесу онлайн, електронні вибори, ID-картка з електронним підписом [22].

Говорячи про сферу екології, варто вказати, що ключовими проектами цифровізації сфери екології України є такі: створення національної системи незалежного екологічного моніторингу та оцінки водних екосистем і водопостачання, стану атмосферного повітря, екосистем суші; створення електронних реєстрів природних ресурсів (у системі e-урядування) з метою забезпечення інформацією державних установ та інших користувачів для підтримки ухвалення рішень у сфері управління використанням природних ресурсів, раннього запобігання, реагування та відновлення в разі надзвичайної ситуації; створення аналітичної системи, інтегрованої до європейської онлайн-системи Shared Ecology Infrastructure System (SEIS) для

аналізу короткострокових і довгострокових тенденцій біорізноманіття, забруднення середовища, погодних умов та еволюції екосистем, а також для планування заходів щодо запобігання шкідливим змінам; стимулювання створення громадськістю та бізнесом мобільних додатків «екологічного патрулювання» (повітря, суші, водних ресурсів) з можливістю оповіщення правоохоронних органів щодо протиправної діяльності (забруднення, браконьєрство, вирубування дерев, нелегальні сміттєзвалища тощо). Крім того у Україні презентували «Енциклопедію Екорішень» [28]. На «Енциклопедії Екорішень» зібрано понад 200 інструкцій з втілення екологічних рішень: від сортування та висадки дерев до відновлення озер та рекультивації сміттєзвалищ. Загалом масштабна діджиталізація сфери захисту довкілля стартувала ще у 2021 році. Сьогодні Єдина екологічна платформа «ЕкоСистема» [24] активно розвивається та поповнюється новими продуктами.

Цифрова трансформація кардинально змінює всі аспекти життя суспільства та економіки. Цифровізація у сфері публічної служби – це не лише інструмент вирішення соціальних проблем, це насамперед двигун суспільного розвитку. Цифрова трансформація у сфері публічної служби забезпечить значну економію державних видатків, що принесе користь не лише адміністрації, а й громадянам, чії щоденні потреби та турботи поставлені в центр стратегій публічного адміністрування.

Цифровізація більшості публічних послуг для громадян сприятиме розширенню доступу та користування такими послугами, розширенню їх охоплення та зручності, що в кінцевому підсумку покращить якість взаємодії у сфері публічної служби. Необхідними умовами для успішної цифрової трансформації є: економічний розвиток, соціальна інтеграція та належне врядування у сфері публічної служби.

На нашу думку, можна виділити певні тенденції цифрової трансформації у сфері публічної служби, такі як широке використання електронного підпису, виготовлення цифрових документів та електронне

виставлення рахунків; визнання цифрових прав та цифрове громадянство, що дозволяє громадянам та бізнесу отримувати доступ до даних у цифровому вигляді; комп'ютеризація у сфері публічної служби та формування електронного урядування.

Використання інноваційних технологій трансформації публічного адміністрування в основному базується на концепції протиставлення прагнення до стабільності системи публічної служби та необхідності її постійного критичного переосмислення, що тягне за собою оновлення вектора руху по шляху модернізації адміністративного апарату та вироблення більш ефективних методів управлінської діяльності.

Застосування підходів, що використовуються для трансформації публічної служби, зокрема, для впровадження різних форм використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби, можуть бути застосовані такі принципи та інструменти:

1) Прийняття рішень – у бізнес-секторі тенденція до швидкого прийняття рішень є ключовою потребою адаптації до мінливих економічних умов. З іншого боку, у сфері публічної служби запозичення гнучкості в прийнятті рішень - це шлях відходу від традиційної форми бюрократизації управлінських процесів.

2) Зворотній зв'язок – досягнення ефективних результатів неможливе без отримання та аналізу зворотного зв'язку на всіх рівнях управлінського впливу.

3) Заохочена ініціативність – у сфері публічної служби кадрова політика формується на основі неухильного дотримання нормативних актів і забезпечення виконання планових показників, система заохочення за ефективну роботу часто сильно спотворена, а з стимулювання функція перетворюється в функцію компенсації більш низького рівня заробітної плати, що закономірно тягне за собою втрату цільової мети системи мотивації.

Новітні технології, застосовані для орієнтації на ці принципи, дадуть в цілому більше ефекту, ніж аналогічні спроби модернізації форм використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби [311].

Слід зазначити, що сучасні реалії диктують необхідність формуватися і розвиватися якісно нових форм використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби як одного з ключових засобів системного розвитку [2].

Спрямованість використання інструментів трансформації, з акцентом на вдосконалення використання інформаційних технологій, може сприяти радикальному підвищенню ефективності партнерства у сфері публічної служби.

Процеси трансформації у сфері публічної служби, з використанням інноваційних форм використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів, ґрунтуються на оптимізації взаємовідносин між державними органами та громадянами з урахуванням необхідності дотримання низки умов:

1) перехід від регуляторного управління до ефективного адміністрування, що ґрунтується не на дотриманні регуляторних процедур, а на прозорій і зрозумілій системі цільових показників діяльності та дотриманні єдиних стандартів;

2) підвищення ефективності бюджетних видатків на інформаційну та технологічну модернізацію в структурі взаємодії суб'єктів публічної адміністрації;

3) децентралізація функцій адміністрування, що ґрунтується на передачі ряду повноважень органів державної влади від їх центрального рівня до регіональних структур;

4) підвищення якості та ефективності надання послуг громадянам, шляхом розроблення та впровадження нових форм використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної

служби, з подальшим розробкою засобів підтримки електронної цифрової комунікації державних структур;

5) розвиток інформаційних технологій, що дозволяють підвищити якість використання, зберігання та систематизації інформаційних ресурсів у сфері публічної служби.

Реалізація процесів трансформації та посилення цифровізації у сфері публічної служби, перш за все, потребує удосконалення системи надання адміністративних послуг, спрямованого на покращення взаємодії органів державної влади та громадянського суспільства, а саме забезпечення комфортних умов для широкого використання нових форм використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби, зокрема інформації, забезпечення вільного доступу до неї громадян, підвищення ефективності роботи органів державного управління, і звичайно ж створення умов, за яких громадяни можуть брати участь в управлінських процесах, спрямованих на вдосконалення державного управління [36].

Впровадження різноманітних форм використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби, зокрема системи надання адміністративних послуг, підвищить ефективність публічної служби та слугуватиме одним із універсальних інструментів стабілізації соціальних інститутів.

Концепція цифрової трансформації публічної служби має на меті підвищення ефективності функціонування як самої служби, так і опосередкованого процесу неминучої децентралізації державного управління.

Ключовим імперативом цифрової трансформації у сфері публічної служби є використання нових форм використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів для підвищення якості та ефективності надання публічних послуг та посилення процесів цифровізації системи державного управління.

Система цифровізації з використанням нових форм використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби є комплексним підходом до трансформації традиційних систем функціонування та реалізації функцій державного управління. Сутність розробки та впровадження цієї системи спрямована на вдосконалення надання адміністративних послуг, посилення взаємодії органів влади та громадянського суспільства, вільний доступ громадян до інформації, підвищення ефективності роботи органів державної влади, створення умов для участі громадян у процесах управління з реалізації принципів державного управління.

Ключовими цілями цифрової трансформації у сфері публічної служби є забезпечення досягнення таких цілей:

1. Отримання максимально повних і об'єктивних даних в режимі реального часу.
2. Можливість автоматизувати аналіз великих обсягів даних в найкоротші терміни.
3. Прискорення режиму розробки управлінських рішень за допомогою комплексного аналізу вихідних інформаційних даних.
4. Орієнтація офіційних управлінських структур на потреби та інтереси суспільства та користувача з урахуванням специфіки різних ситуацій і специфіки регіональних умов.

Слід зазначити, що причиною необхідності використання різних форм інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби є проблема неефективного розподілу повноважень та відсутність взаємозв'язку між покладеними на нього функціями та матеріальними, людськими та фінансовими ресурсами, що виділяються органам влади. Можливості контролю та аналізу розподілу та споживання цих ресурсів в умовах розгорнутого державного бюрократичного апарату дуже мізерні; Це породжує корупційні тенденції та ще більше загострює проблему надмірних та неефективних видатків бюджету.

Водночас, хоча використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби не вирішує проблему корупції та неефективності, це дає можливість для покращення якості контролю та аналізу витратних частин як державного, так і місцевих бюджетів [237]. Можливості використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби, що використовуються з метою інноваційних змін у цій сфері, здатні делегувати частину функцій державного контролю суспільству, що підвищить як прозорість витрачання коштів, так і ступінь залучення населення до процесів управління.

Прикладом таких перетворень із застосуванням цифровізації є створення інформаційного державного порталу, серед переваг якого можна виділити: удосконалення процесу самоорганізації громадян; ефективно застосування інструментів електронної демократії; оптимально побудований електронний процес управління; оптимізація системи надання адміністративних послуг; ефективно використання інформаційних технологій; ефективна взаємодія громадян з владою та бізнесом; залучення громадян до процесів державного управління та оптимізація процесів прийняття урядових рішень [266].

Формування трансформаційного механізму шляхом використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби має здійснюватися як у вигляді ключового напрямку політики держави, так і суспільно-політичного курсу дій, що забезпечує активну участь різних структур державного управління на всіх рівнях.

Процеси інноваційних перетворень неможливі без організаційних та адміністративних змін, пов'язаних із самим процесом використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби. Тому разом зі створенням електронних порталів проводиться політика передачі адміністративних послуг населенню, від окремих відомчих структур у сфері публічної служби до так званих центрів комплексного надання послуг.

Трансформація процесів використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби, в контексті економічних і політичних змін в Україні, серед іншого, ставить своїми цілями ряд важливих, на наш погляд, завдань: підвищення якості надання адміністративних послуг для громадян та суб'єктів господарювання; підвищення ефективності роботи органів влади та місцевого самоврядування; забезпечення мобільності громадян та суб'єктів підприємницької діяльності в сучасних економічних умовах; зниження корупційних ризиків при наданні адміністративних послуг; покращення бізнес-клімату та підвищення інвестиційної привабливості держави.

Варто зазначити, що сучасні економічні та політичні реалії диктують необхідність аналізу та практичного застосування різних форм інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби. Цифрова трансформація, впровадження електронних адміністративних послуг, розробка концепції електронного урядування є важливими інструментами трансформації як суспільств загалом, так і публічної служби зокрема. Без системної трансформації процесів у сфері публічної служби, без докорінної перебудови роботи всього апарату отримати адекватні результати від цих процесів непросто, оскільки публічна служба охоплює величезний набір видів діяльності, і інформаційні технології та інформаційні ресурси відіграють багато різних ролей у цьому ландшафті.

1.3 Функції та принципи використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби України

Цифрова трансформація у сфері публічної служби передбачає інтеграцію технологій для оптимізації процесів, покращення надання послуг та заохочувати інновації. Цей цифровий перехід має важливе значення для того, щоб органи влади були спроможні йти в ногу з очікуваннями громадян та вирішувати складні та міждисциплінарні виклики. Зростаючий рівень

обсягів даних у поєднанні з поточним сплеском нових цифрових технологій сприяє новій ері використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби. Це перетворення значною мірою ґрунтується на впровадженні більш розумних політик і послуг, адаптованих до конкретних потреб.

Цифровізація у сфері публічної служби пов'язана з підвищенням ефективності та продуктивності, а також кращим сервісом, але також з більшою прозорістю, участю та співпрацею тощо.

Європейська комісія встановила 3 ключові цілі на Цифрове десятиліття: політична програма до 2030 року, щоб покращити цифровізацію державних послуг: ці цілі визначені в Європейській декларації про цифрові права та принципи, підписаній у грудні 2022. Зокрема, як ЄС, так і його держави-члени зобов'язалися сприяти та схвалювати безперешкодний, безпечний та сумісний доступ до цифрових державних послуг на всій території ЄС, розроблений для ефективного задоволення потреб громадян. Показово, що в рамках Декларації ЄС та держави-члени мають також забезпечити можливість користування доступним та безпечним форматом цифрової ідентифікації, що надасть доступ до широкого спектру онлайн-послуг.

Маючи перед собою поставлені амбітні цілі, Європейський Союз прагне забезпечити, щоб демократичні процеси в Інтернеті та публічні послуги були повністю доступними для всіх. Мета – створення якісного цифрового середовища, яке характеризується зручними, ефективними та персоналізованими послугами та інструментами, що відповідають високим стандартам безпеки та конфіденційності. Прості у використанні послуги нададуть громадянам можливість ефективно комунікувати з державою та в кінцевому підсумку впливати на прийняття політичних рішень.

З кінця 1990-х років процес цифровізації впроваджується як на рівні держав, так і в рамках міжнародних організацій, таких як Європейський Союз. У цьому відношенні цифровізацію пов'язують із використанням

інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби, що сприяє підвищенню ефективності адміністрацій. Разом з тим, впровадження та використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби не можна розглядати як суто технічний процес, що знайшов своє відображення в онлайн-доступності інформації для адміністрації та розвитку електронних засобів зв'язку з громадянами. Окремі дослідники [241], висвітлили як процес використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби мав глибокий вплив на адміністрацію та оновив її організацію та спосіб її роботи [243]. Варто вказати, що адміністрація 2.0 – це не просто електронна версія адміністрації 20-го століття, це оновлена основа для визначення та здійснення дій у сфері публічної служби, а також для розвитку відносин між адміністрацією та громадянами.

Серед принципів адміністративного права центральну роль відіграє принцип належного врядування. Варто вказати, що згідно Стратегії реформування державного управління України на 2022-2025 роки, схваленої Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21 липня 2021 р. № 831-р. [218], яка з урахуванням Європейських принципів та результатів проведеної у 2018 році експертами Програми SIGMA оцінки стану державного управління в Україні, а також досвіду, набутого на попередньому етапі проведення реформи державного управління, належне врядування є одним з основних факторів конкурентоспроможності держави, розвитку її економіки та передумовою європейської інтеграції. Для забезпечення ефективної діяльності Кабінету Міністрів України щодо формування державної політики у різних сферах необхідно створити професійну, результативну, ефективну та підзвітну систему центральних органів виконавчої влади. Зниження адміністративного навантаження на суб'єктів господарювання, покращення якості надання адміністративних послуг, забезпечення законності та передбачуваності адміністративних дій підвищує позиції держави у

міжнародних рейтингах, а також має велике значення для підвищення рівня довіри громадян та бізнесу до держави.

Метою цієї Стратегії є побудова в Україні спроможної сервісної та цифрової держави, яка забезпечує захист інтересів громадян на основі європейських стандартів та досвіду. Реформування системи державного управління здійснюється з урахуванням Європейських стандартів належного адміністрування, розроблених Програмою підтримки вдосконалення врядування та менеджменту (Програма SIGMA) та викладених у документі «Принципи державного управління». Зазначений документ містить систему принципів і критерії оцінки державного управління, що базуються на основі міжнародних стандартів і вимог, а також кращих практик держав-членів ЄС та держав Організації економічного співробітництва та розвитку (Європейські принципи) [218].

Протягом кількох десятиліть це було основоположним принципом європейської публічної служби. Це визнається на рівні Європейського Союзу, закріплена статтею 41 Хартії основних прав і визнається або принаймні імплементується в рамках національних правових порядків.

Таким чином, належне врядування є загальноприйнятим стандартом для європейських адміністрацій, настільки, що навіть говориться, що це століття стане століттям належного врядування [252]. Це поняття визначається як сприяння створенню якісної адміністрації, що базується на подвійному вимірі: з одного боку, ефективної адміністрації, з іншого боку, на службі громадянам, тобто здатної враховувати очікування осіб, гарантуючи повагу до процесуальних прав, а також помітно неупередженості та належної обачності. Отже, принцип належного врядування є двостороннім принципом, який виражає мету або навіть ідеал того, як повинна функціонувати публічна служба, виходячи з балансу між цими двома сторонами, який може змінюватися залежно від часу та контексту.

Справді, однією з особливостей поняття належного врядування є його стандартний характер, тобто поняття, зміст якого визначають суб'єкти, що беруть участь у його діяльності, законодавець, адміністративний орган або суддя.

Нові технології – це ще один інструмент у руках громадського сектору, який має дати публічній службі змогу краще реалізовувати свої послуги для громадян. З цієї точки зору очевидний зв'язок між технологічним проривом, використанням інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби і належним врядуванням. Це має бути метою використання штучного інтелекту та загалом цифрової трансформації, в яку занурені державні адміністрації.

Зокрема очікуваними результатами проведення реформи державного управління до 2025 року є: забезпечення надання послуг високої якості та формування зручної адміністративної процедури для громадян і бізнесу; формування системи професійної та політично нейтральної публічної служби, орієнтованої на захист інтересів громадян; розбудова ефективних і підзвітних громадянам державних інституцій, які формують державну політику та успішно її реалізують для сталого розвитку держави [218].

Щоб дослідити ці взаємодії, можна піти кількома шляхами. По-перше, цікаво зупинитися на умовах реалізації дискреційних повноважень. У контексті використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби здійснення дискреційних повноважень адміністрації зазнає певного тиску. Розвиток, наприклад, автоматизованих рішень має тенденцію обмежувати або навіть виключати дискреційні повноваження. Таким чином, використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби оновлює методи здійснення дискреційних повноважень, можливо, обмежуючи їх, тоді як принцип належного врядування вимагає, щоб належним чином було враховано індивідуальний підхід, зокрема з дотриманням вимоги належної

обачності. Тому постає питання: яким чином тоді протистояння належному врядуванню з новими формами використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби, що впливає на значення та здійснення дискреційних повноважень адміністрації?

По-друге, використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби посилює певні виміри належного врядування: відкритість, прозорість, ефективність та підзвітність.

Використання нових технологій є джерелом нових сфер взаємодії адміністрації та громадян. Крім того, використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби має тенденцію до оновлення способів легітимізації адміністративних дій, а також використання та реалізації дискреційних повноважень. Це може допомогти розробити більш спільні та відкриті методи і, таким чином, сприяти розвитку цифрового громадянства.

Нарешті, принцип належного врядування також може бути мобілізований для керівництва підзвітністю процесу використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби. Дійсно, цифровізація – це не мета, а засіб для досягнення мети, яка полягає в підвищенні якості використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби.

Принцип цифровізації рідко обговорюється як такий, але, можливо, з огляду на його роль у процесі використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби, це важливо зробити. Чи може принцип належного врядування слугувати компасом у проведенні реформ публічної служби, як їй сприяє цифровізація?

Насамперед варто оцінити зміни, які відбулися у способі функціонування публічної служби, особливо щодо її цінностей, а також баланс, якого слід досягти між ефективністю та захистом фундаментальних прав. Чи пропонує процес використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби нові шляхи в цьому плані,

чи навпаки, лише відтворює або навіть акцентує увагу на класичних труднощах і перешкодах впровадження процесу прийняття адміністративних рішень?

На нашу думку, належне врядування – це рухома та адаптивна концепція, здатна інтегрувати нові очікування, але вона не повинна втрачати свого значення та мети разом з впровадження процесу використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби. Чи повинні тоді існувати межі його адаптації? У зв'язку з наведеним, окремі вчені ілюструють виклики використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у та вказують на те, що його інтегрування у сферу публічної служби може сприяти вдосконаленню адміністрації, але усвідомлюючи його обмеженість, його поточний стан у публічному секторі, його досить комплементарний характер до людської діяльності і особливо той факт, що він є засобом, а не метою [272].

Окремі дослідники вказують, що на сучасному етапі штучний інтелект більше не варто вважати новою технологією, це скоріш набір більш зрілих технологій, які вже використовуються у сфері публічної служби [271].

Звісно програми штучного інтелекту можуть потенційно підвищити ефективність і результативність надання адміністративних послуг і підтримувати прийняття урядових рішень шляхом імітації різних варіантів політики при виконанні функцій публічного управління [73]. Дослідники вказали на потенціал покращення розробки політики за допомогою технологій штучного інтелекту допомогою аналізу даних із соціальних мереж [308], проте більшість позитивних чи негативних наслідків ШІ ще належить підтвердити на емпіричній основі [292].

Крім того політики, які розроблено з використанням систем штучного інтелекту, які повинні керуватися принципом належного врядування, і які не можуть бути зроблені жодним старим способом, розробляються з особливим акцентом на алгоритмічну, внутрішню та зовнішню прозорість.

Крім того у спеціальній літературі аналізується конкретна і дуже цікава проблема використання штучного інтелекту, як у публічній, так і в приватній сферах, така як цифрові підштовхування, архітектури вибору, гіперпідштовхування, і як вони можуть сприяти досягненню належного врядування, очевидно, якщо вони прозорі та зосереджені на загальних інтересах, приділяючи увагу людям з підходом, орієнтованим на громадян. Але авторами висвітлюються численні ризики, маніпуляції, можливі порушення прав – деякі з них фундаментальні – такі як свобода думки, автономія волі, і навіть, на загальному рівні верховенство права [255]. Дослідниками також наголошується на необхідності проактивно ґрунтуватися на принципі обережності, враховуючи недостатність, яку саморегулювання продемонструвало, наприклад, із заборонаю незрозумілих шаблонів, що є метою Закону ЄС про цифрові послуги. Зокрема Європейським Союзом відповідно до Закону про цифрові послуги (Digital Services Act, DSA) впроваджені в життя нові Правила, які мають на меті підвищити безпеку користувачів в Інтернеті на території Європейського Союзу, підтримати боротьбу з незаконним контентом в Інтернеті та уточнити модерацію контенту. Правила застосовуватимуться до всіх платформ і послугхостингу.

Це означає, що всім їм потрібно буде впровадити низку різних заходів для розширення можливостей користувачів. Ці заходи включають наступне: протидія незаконному контенту, товарам і послугам, надаючи користувачам засоби для позначення такої незаконної діяльності; захист неповнолітніх, включаючи повну заборону націлювання на неповнолітніх реклами на основі профілювання або їхніх персональних даних; надання користувачам інформації про рекламу, яку вони бачать, наприклад, чому їм показують рекламу та хто заплатив за рекламу; заборона реклами, націленої на користувачів на основі конфіденційних даних, таких як політичні чи релігійні переконання, сексуальні вподобання тощо; спрощення процедури подання скарг [30].

Європейською Комісією забезпечується дотримання DSA разом із національними органами влади, які контролюватимуть дотримання Правил платформами, що встановлені на їхній території. Європейська Комісія несе основну відповідальність за моніторинг та забезпечення виконання додаткових зобов'язань, що застосовуються до дуже великих онлан-платформ (VLOP) та дуже великих онлайн-пошукових систем (VLOSE), таких як заходи щодо пом'якшення системних ризиків [30].

Отже на різних кроках, які необхідно зробити для досягнення оптимального використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби, ефективності та результативності Державного управління 4.0, яке більш адекватно реагує на задоволення права на належне врядування, проголошеного як основоположне право в статті 41 Хартії основних прав Європейського Союзу, використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби може сприяти її вдосконаленню, особливо в процесі оптимізації таких важливих аспектів, як дематеріалізація документів, вирішення проблеми оперативної сумісності, підвищення ролі публічного службовця, відповідального за процедуру, актуальність якісних даних у комплексній обачності, що вимагається Судом ЄС у сфері належного врядування тощо.

Звісно використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби може сприяти досягненню мети ефективного та результативного адміністрування, покращення надання послуг, пропонуючи персоналізовану, орієнтовану на громадян та швидшу процедуру.

Цифровий перехід є не лише українським питанням, а й глобальним. Використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби дає широкий спектр переваг, проте місцева влада має бути готовою до цього вирішити потенційні проблеми та ризики, які супроводжують цей процес.

Звісно процес використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби культивує культуру інновацій у публічному секторі, сприяючи розвитку нових та вдосконалених послуги для громадян, тим самим сприяючи економічному розвитку та громадській активності. Проте така цифрова трансформація публічних послуг також пов'язана з низкою викликів та ризиків, які потребують уваги. Окреслення цих проблем має вирішальне значення для забезпечення успішної реалізації та сталого розвитку ініціатив цифрового уряду.

Як вказано у Стратегії реформування державного управління, реформування державного управління передбачає підвищення ефективності надання адміністративних послуг. Активно розвивається мережа центрів надання адміністративних послуг та запроваджується надання електронних послуг. Проте доступність послуг та якість обслуговування в різних територіальних громадах відрізняється. Залишаються перешкоди до інтеграції окремих популярних послуг до центрів надання адміністративних послуг у зв'язку з надмірною централізацією повноважень щодо їх надання [218].

Ключовим викликом у процесі використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби є забезпечення цифрової інклюзії. Це тягне за собою зобов'язання місцевих органів влади забезпечити широкий доступ до переваг цифрової трансформації, тому запобігання посиленню нерівності або розширенню цифрового розриву, зокрема у віддалених районах є основним завданням уряду.

Для досягнення цієї мети органи місцевого самоврядування повинні визнати та усунути потенційний опір змінам серед громадян і публічних службовців. Такий опір може бути наслідком недостатнього знайомства з новими технологіями, тому органи державної влади мають наголошувати на важливості інвестування в цифрову грамотність та розвиток навичок.

Крім того, успішна цифрова трансформація значною мірою залежить від здатності місцевих органів влади зміцнювати довіру у цих нових системах. Розбудова довіри до цифрових послуг вимагає прозорих та безпечних процесів, оскільки індивідуальне навчання та підтримка має велике значення, щоб гарантувати, що всі члени суспільства, незалежно від їх цифрових навичок та можливостей могли повноцінно брати участь у цій цифровій еволюції.

Відповідно органи місцевого самоврядування повинні зосередитися на створенні надійної та безпечної цифрової інфраструктури та доступності платформи. Зокрема такий підхід «Service Design» не тільки долає цифровий розрив, але й зміцнює загальну ефективність та оперативність у процесі прийняття рішень у сфері публічної служби, побудові доступних, етичних та справедливих публічних послуг, які надають пріоритет потребам користувачів, а не потребам уряду.

Ключовими проблемами залишаються недостатньо ефективна система центральних органів виконавчої влади, відсутність чіткого розподілу функцій з формування та реалізації політики, недосконалий механізм спрямування і координації діяльності міністерств, нерегульованість системи державного стратегічного планування. Розв'язання проблем у сфері державного стратегічного планування, зокрема проблем, пов'язаних з підготовкою і виконанням загальнодержавних програм та державних цільових програм, можливе шляхом розроблення і прийняття відповідного закону, посилення інституційної спроможності центральних органів виконавчої влади та розвитку компетенцій державних службовців у цій сфері. Відповідні завдання щодо розбудови системи державного стратегічного планування будуть виконуватися в рамках реалізації Стратегії реформування системи управління державними фінансами. Також існує необхідність покращення управлінської підзвітності відповідно до Європейських принципів з урахуванням особливостей системи державного управління України [218].

Серед основних загроз, пов'язаних зі збільшенням використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби, ризик кібератак стає більш вираженим. Ще одна серйозна проблема пов'язана з оперативною сумісністю та стандартизацією.

Проте варто вказати, що у світі цифрових досягнень сучасності державний сектор повинен пройти комплексну цифрову трансформацію, щоб підвищити ефективність надання послуг, покращити управління, сприяти інноваціям та підвищити задоволеність громадян.

Європейський Союз відіграє провідну роль і активно розробляє політичні рамки для впровадження та використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби. Зокрема Стратегія Європейського Союзу щодо цифрової трансформації державних послуг зосереджена на підвищенні доступності, ефективності та орієнтованості на користувача. Ця стратегія також сприяє сумісності між державами-членами, сприяючи безперервній транскордонній взаємодії. Заходи конфіденційності та безпеки є невід'ємною частиною побудови довіри до цифрових державних послуг, з акцентом на захист даних та кібербезпеку. Зрештою, мета полягає у створенні згуртованої, цифрової передової екосистеми державних послуг по всьому ЄС за активної участі приватного сектора (GovTech).

Отже, поточний процес впровадження та використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби є одним з ключових елементів модернізації нашої країни. Протягом багатьох років ця мета не завжди досягалася з використанням належних наявних ресурсів, і їй не вистачало середньострокового та довгострокового стратегічного підходу. Урядовий національний план відновлення та стійкості значно змінив процес, визначивши процес впровадження та використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби як один з ключових факторів стратегії відновлення України.

Відповідно до Європейських принципів державна служба повинна бути професійною, добросчесною, політично нейтральною, базуватися на заслугах, бути орієнтованою на громадян. Згідно з висновками експертів Програми SIGMA, Україна відповідає багатьом Європейським принципам, зокрема в частині повноти та чіткості законодавчого регулювання державної служби, розмежування посад державної служби, політичних посад та інших посад в державних органах [218].

Одним із завдань є подальше впровадження та використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби, що сприятиме наближенню адміністративних послуг до користувачів. Для цього необхідно забезпечити розвиток дієвої електронної інфраструктури, що слугуватиме фундаментом для збільшення кількості адміністративних послуг, що надаються з використанням інформаційних технологій.

Впровадження та використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби сприятиме створенню та удосконаленню електронних реєстрів, забезпеченню функціональної сумісності систем та здійсненню обміну даними, що в свою чергу сприятиме здійсненню обміну даними між реєстрами та органами державної влади і органами місцевого самоврядування. Реєстри повинні мати відкритий доступ для користування органами державної влади і органами місцевого самоврядування із забезпеченням гарантованого захисту персональних даних, що сприятиме спрощенню процедури надання органами державної влади і органами місцевого самоврядування адміністративних послуг громадянам і юридичним особам, зокрема в електронній формі через веб-сервіси. З цією метою необхідно забезпечити підключення всіх основних реєстрів до системи електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів «Трембіта» [218].

Отже підсумовуючи наведене, доцільно вказати, що на сучасному етапі вироблено дев'ять принципів використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби, які є загальноприйнятими правилами цифровізації у всій публічній сфері. Їх функціональне навантаження прослідковується у підтриманні продуктивності, орієнтації на користувачів та переважно цифрової ролі адміністративних послуг.

Отже, до принципів використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби доцільно віднести:

1) орієнтація на громадянина – в основі лежить принцип людиноцентризму, як основного принципу адміністративного права;

2) цифрові компетентності і цифрова грамотність - оскільки процес Використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби стає невід'ємною частиною нашого суспільства, громадяни та публічні службовці повинні мати доступ до цифрових навичок та компетенцій, а також доступ до цифрових послуг, оскільки вони стають необхідною умовою для гідного життя і залишаються невід'ємною частиною «цифрового» та аналогового суспільства. Компетенції та навички є важливими для отримання позитивного досвіду роботи в Інтернеті і охоплюють як технічні навички, так і навички безпосередньо пов'язані з цифровими послугами/продуктами, так і наскрізні компетенції, такі як критичне мислення, цифрова культура та відповідальна поведінка, а також технічні навички, що дають змогу розуміти, як правильно користуватися певним сервісом або пристроями. Постачальники цифрових послуг та цифрового контенту також повинні брати до уваги потреби різних груп користувачів, щоб забезпечити їхню доступність (користувачі з інвалідністю, діти, люди похилого віку тощо);

3) простота, практичність у використанні та безпечність – хоча у процесі Використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби все більше і більше зосереджуються на програмному забезпеченні та контенті, тим не менш, цей процес спирається

на розподілену, функціональну і добре підтримувану інфраструктуру і доступну, якісну, надійну і безпечну систему;

4) ефективність – результативність процесу Використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби;

5) залученість та дотичність (демократична участь) – до реалізації процесу Використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби дотичні усі публічні службовці та інші зацікавлені сторони, та кожен відчуває свою залученість до успіху його реалізації;

6) єдність – публічна служба спрямована на служіння громадянам, проте варто вказати на взаємообумовленість та пов'язаність цих правовідносин;

7) креативність – впровадження нових підходів в процесі Використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби;

8) недискримінація, інклюзія та доступність – принцип, який тісно пов'язаний з основоположними правами людини та означає здатність людей, які належать до соціально чутливих груп, отримувати доступ і інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби нарівні з іншими;

9) повага до прав людини та прав дитини в цифровому просторі – забезпечення дієвого захисту під час використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби;

10) прозорість – застосовують для того, щоб особи під час використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби, мали вичерпну інформацію про результати й наслідки політики та про процес прийняття рішень;

11) конфіденційність та захист даних – це під час використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної

служби користувач інформацією зберігає її конфіденційність, дотримуючись встановлених правил ознайомлення з нею.

12) кібербезпека – комплекс процесів, практичних порад і технологічних рішень, які допомагають захистити важливі системи й дані від несанкціонованого доступу під час використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби;

13) контроль користувачів – моніторинг робочих операцій користувача на предмет їх відповідності корпоративним політикам під час використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби.

1.4 Поняття та структура механізму адміністративно-правових засад використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби України

Стратегічна актуальність розробки оптимального механізму адміністративно-правових засад використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби впливає з його здатності забезпечувати та підвищувати ефективність використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби. У цифрову епоху, механізм адміністративно-правових засад використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби служить не тільки показником ефективності, але й стратегічним диференціатором.

Варто вказати, що розробка оптимального механізму адміністративно-правових засад використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби є однією з ключових цілей, окреслених на Цифрове десятиліття ЄС. Серед завдань, поставлених на 2030 рік: 100% онлайн-надання ключових адміністративних послуг для громадян та бізнесу; 100 % громадян ЄС мають мати доступ до електронних медичних записів та

80 % громадян користуватися цифровою ідентифікацією [248]. Отже цифровізація є одним із ключових аспектів де держави-члени повинні виділяти принаймні 20 % своїх асигнувань на проекти, які сприяють цифровій трансформації або вирішенню проблем, що впливають з неї. Доцільно зазначити, що цифрові державні послуги країн ЄС, зокрема, становлять 10 % від загальних витрат у сфері цифрової політики, що відповідає 13,1 млрд євро [293].

Наступні ініціативи ЄС спрямовані на посилення цифровізації державних адміністрацій, посилення доступу до державних послуг для громадян та бізнесу, а також підтримку переходу ЄС до єдиного цифрового ринку.

Регламент про єдиний цифровий ринок (SDGR) спрямований на оновлення державних адміністративних послуг та полегшення цифрового доступу до інформації, адміністративних процедур та допомоги громадянам і бізнесу під час базування в іншій країні ЄС [294].

Регламент про електронну ідентифікацію та довірчі послуги для електронних транзакцій на внутрішньому ринку (Регламент eIDAS21) дозволяє підприємствам, громадянам та державним органам безпечно та безперешкодно взаємодіяти в цифровому форматі. Пропозиція Єврокомісії від червня 2021 року має на меті встановити рамки для європейської цифрової ідентичності та покликана забезпечити високобезпечні та надійні електронні системи для покращення надання транскордонних послуг [289].

У світлі оприлюдненої інформації про стан справ у сфері онлайн-державних послуг у Європі [254], де представлені такі показники щодо національних державних адміністрацій: орієнтованість на користувача: 81 % державних послуг доступні онлайн; прозорість: 58 % урядових платформ інформують користувачів про те, чи були їхні персональні дані переглянуті або оброблені державними адміністраціями; ключові фактори, що сприяють: 67 % державних послуг дозволяють використовувати офіційне

ідентифікаційне рішення (e-ID); транскордонні послуги: 46 % державних послуг можуть бути надані онлайн транскордонними користувачами.

Виходячи з вищезазначених показників, країни отримують загальний бал зрілості урядів в діапазоні від 0 до 100. Так, найвищий бал отримала Мальта – 96 %, за нею йдуть Естонія (90 %) та Люксембург (87 %), тоді як середній показник сягнув 68 %. Різноманіття користувачів та цифрова інклюзивність залишаються ключовими викликами, адже наразі лише 16 % сайтів державного сектору відповідають критеріям доступності [302].

Органи влади держав-членів дедалі частіше використовують цифрові технології у взаємодії з громадянами та бізнесом, що зумовлює необхідність розробки оптимального механізму адміністративно-правових засад використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби. Незважаючи на зростаючу тенденцію до використання інноваційних технологій, на сьогодні бракує даних про їх ризики та переваги. Особливе занепокоєння викликає широке використання штучного інтелекту (ШІ) у сфері публічної служби. У спеціальній літературі пропонуються різні способи використання штучного інтелекту у сфері публічної служби, починаючи від внутрішнього управління (оптимізація процедур, підбір персоналу) до надання публічних послуг (чат-боти для надання громадянам цільової інформації), до підтримки на різних етапах формування політики (моніторинг та впровадження політик, використання камер для моніторингу безпеки дорожнього руху). Поточні дослідження підкреслюють необхідність подальших досліджень та збору доказів для оцінки потенційного впливу штучного інтелекту на публічну службу [244].

Окрім підвищення продуктивності, ефективності та результативності, використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби могло б сприяти задоволенню громадян, забезпечуючи рівність та інклюзивність. Очікується, що надання якісних послуг громадянам з одночасним залученням їх до прийняття рішень призведе до більшої прозорості, підзвітності, легітимності та довіри [273]. Зокрема,

останні дані свідчать про підрив довіри громадян ЄС до своїх національних урядів: у 2021 році лише 36 % громадян довіряли своїм національним урядам, а 35 % – національним парламентам. Країни з більшим використанням інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби, як правило, користуються більшою довірою громадян [254].

Бачення ЄС процесу використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби до 2030 року ґрунтується на його прагненні до цифрової економіки та суспільства, розширюючи можливості своїх громадян та бізнесу в цей перехідний період. Цифрова стратегія Єврокомісії на 2022 рік окреслила цілі, які забезпечують підтримку установи для реалізації стратегічних пріоритетів ЄС та подають приклад. Вона прагне сприяти розвитку цифрової культури, розширюючи можливості своїх співробітників, уможливлювати розробку політики, готової до цифрових технологій, за допомогою керівних принципів і підтримки протягом усього політичного циклу ЄС, а також використовувати переваги даних та інноваційних технологій для перебудови своїх адміністративних процесів. Стратегія наголошує на використанні цифрових каналів під час внутрішньої та зовнішньої комунікації відповідно до цифрового компаса. Набір інструментів для кращого регулювання містить рекомендації щодо розробки «політик, готових до цифрових технологій» і допомоги політикам у виявленні відповідних цифрових вимірів, щоб підготувати основу для використання аналітики даних і використання цифрових інструментів. Інноваційні технології, такі як штучний інтелект, передова аналітика даних та мовні технології, можуть відкрити переваги, включаючи збір та аналіз даних та автоматизацію процесів [257].

Стратегія Єврокомісії є гарним прикладом того, як державне управління ЄС буде розвиватися з точки зору використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби, з одного боку, та комунікації з громадськістю, з іншого. Ця трансформація також має

бути відображена в наборі правил, що регулюють адміністративні процедури, і має бути гармонізована між різними інституціями ЄС. Це узгоджується з оцінкою впливу 2018 року, в якій зазначається, що майбутній перехід вимагає «масштабного оновлення процесів, моделей комунікації та процедур в адміністрації ЄС, що може бути виправдано лише ефективною централізацією та гармонізацією способів, у які органи ЄС взаємодіють з громадськістю» [288].

Проте у спеціальній літературі окреслюється п'ять регуляторних прогалин, які стосуються того, як наразі імплементується цифровізація в адміністративне право ЄС [298]. Ці прогалини полягають у наступному: помилка визначення обсягу: незрозуміло, які дії щодо використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби повинні підлягати контролю; проблема розбіжностей: обмежена узгодженість між різними нормами, що регулюють використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби; обмеженість інформації: фізичні та юридичні особи мають обмежену інформацію щодо використання їхніх даних, а також не можуть знати, чи була допущена помилка; та розрив у відшкодуванні: Шляхи для фізичних та юридичних осіб щодо отримання відшкодування недостатньо розроблені.

Ці прогалини обмежують право на належне врядування, а також принцип відкритості і справедливості адміністрації ЄС. Впровадження інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби є ключовим елементом у всіх цих регуляторних прогалинах.

Як зазначено в Хартії основних прав, «кожна особа має право на те, щоб її справи розглядалися неупереджено, справедливо і в розумні строки установами, органами, установами та агентствами Союзу» (стаття 41) [226], а «будь-який громадянин Союзу та будь-яка фізична чи юридична особа, яка проживає або має свій зареєстрований офіс у державі-члені, має право доступу до документів установ, органів, установ і агентств Союзу, незалежно від їх середовища» (ст. 42). З точки зору оцінки, витрати є втратою

ефективності, тоді як загрози основним правам означають втрату ефективності.

Незважаючи на нещодавнє покращення прозорості державних адміністрацій, включаючи комунікацію щодо надання послуг та обов'язків у діяльності державних органів, а також щодо використання персональних даних, які вони зберігають, все одно ще залишаються окремі проблеми. Зокрема, громадяни володіють обмеженою інформацією про свої персональні дані, якими володіють національні адміністрації: у 64 % державних служб громадяни можуть дізнатися, чи використовувалися їхні дані; у 42 %, коли використовуються їхні дані; і в 17 %, ким використовувалися [258]. Це означає, що громадяни стикаються з труднощами та адміністративним тягарем при спробах перевірити, подати або виправити персональні дані, які мають державні адміністрації. Європейська комісія зазначає, що лише 15 % національних адміністрацій використовують національні схеми електронної ідентифікації, що призводить до того, що вони використовують альтернативні інструменти автентифікації або утримуються від надання певних державних послуг онлайн [238].

Негативні наслідки регуляторних прогалин можуть бути зосереджені на ефективності або результативності, або, можливо, сприяти і тому, і іншому. Наприклад, відсутність правової визначеності (що є очевидною для помилки визначення обсягу та проблеми розбіжностей) може означати, що потрібно більше часу та ресурсів для подання та обробки запиту, що є неефективним. Правова невизначеність також може призвести до зменшення кількості запитів у справах про адміністративну несправедливість, що буде прикладом неефективності. Прогалини в регулюванні (зокрема, помилка визначення обсягу документів, проблема розбіжностей та розрив у відшкодуванні) також створюють проблеми для органів влади, а також для забезпечення виконання та дотримання чинного адміністративного законодавства [235].

Це може призвести до неефективності використання ресурсів державними адміністраціями ЄС та гіршого досягнення цілей адміністративного законодавства. Негативні наслідки регуляторних прогалин, ймовірно, з часом погіршуватимуться, зокрема через дві тенденції: цифровізацію та «агенсифікацію» на рівні ЄС. По-перше, цифрова трансформація, що триває, та амбітні цифрові цілі, які мають бути досягнуті до 2030 року, які, безсумнівно, впливають на наше повсякденне життя, включаючи взаємодію з сферою публічної служби та адміністративними процедурами, як на національному рівні, так і на міжнародному; по-друге, зростання кількості органів публічної влади, їх ресурсів та повноважень тощо [290].

Дослідження показують, що зростаюче використання цифрових інструментів та систем урядами несе ризик нерівного доступу та дискримінації, оскільки ці системи в першу чергу призначені для громадян із передовими цифровими навичками та доступом до Інтернету. Хоча цифрові інструменти можуть оптимізувати надання державних послуг, вони також можуть сприяти розриву між «середніми» та вразливими верствами населення. «Цифровий розрив» має значний вплив на доступність державних послуг для певних груп громадян, що призводить до дискримінації [267]. За даними Єврокомісії, 5 % громадян ЄС не користуються інтернетом через ту чи іншу форму інвалідності. Менше 10 % веб-сайтів, доступних в ЄС, призначені для громадян з обмеженими можливостями [250].

Отже, зростаюча тенденція до використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби та виклики, які вона приносить щодо регулювання «цифрової взаємодії» з громадськістю, відображені у нових концепціях та принципах, які намагаються врахувати мінливий характер діяльності державного управління та її взаємодії з громадянами. У Німеччині, наприклад, з'явилася категорія «автоматизований адміністративний акт», що означає, що рішення приймалося без людського втручання. У Франції було запроваджено нове «право на помилку», яке

дозволяло людям, за певних умов, виправляти певні помилки. Французьке адміністративне законодавство також ввело вимоги щодо розкриття інформації, якщо рішення було прийнято автоматизованим способом, щодо інформації про алгоритм та застосовані правила [250]. Іспанія була піонером у розробці Хартії цифрових прав, прийнятої в липні 2021 року, яка слугує довідковою базою для громадян, компаній та державного управління [245]. Поки що це інструмент м'якого права, який задуманий як компас для майбутніх законодавчих пропозицій [296]. У документі міститься розділ про права громадян під час взаємодії з органами публічної служби, включаючи норми про рівність, надання альтернативних рішень для громадян, які не користуються цифровими технологіями, а також принципи нейтралітету та недискримінації у разі використання цифрових технологій органами державної влади.

У 2018 році парламент Данії погодив законодавство, готове до цифрових технологій, що означає, що всі нові законодавчі акти мають бути цифровими за замовчуванням. В угоді окреслено сім принципів, яких слід дотримуватися, наприклад, щодо автоматизованої обробки справ або безпечної та надійної обробки даних. Для підтримки впровадження було створено спеціальний урядовий підрозділ, а також запроваджено обов'язкову оцінку наслідків впровадження. Оцінка має враховувати вплив на громадян, включаючи ризики автоматизації, та забезпечувати захист персональних даних громадян [250].

Регуляторні прогалини в статус-кво присутні як на національному, так і на рівні ЄС, а отже, наслідки є актуальними і для обох рівнів. Так само, як адміністрації держав-членів адаптуються до цифрової ери у взаємодії з громадянами, так само може адаптуватися і адміністрація ЄС. Оскільки деякі держави-члени є лідерами у цьому процесі, найкращі практики можуть слугувати базою для розробки оптимального механізму адміністративно-правових засад використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби України. У цьому аспекті доцільно

навести приклад скандинавських країн [301], які за показником довіри до уряду посідають Данія (65,2 %), Швеція (63,4 %) та Фінляндія (71,4 %) [303]. Можна провести зв'язок між прозорістю та довірою до урядів. Це також підтверджується щодо прозорості надання послуг, де, знову ж таки, ці три країни мають вищі за середні показники по ЄС [236].

Варто вказати, що використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби України закріплено у таких нормативно-правових актах: Стратегія здійснення цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації системи управління державними фінансами на період до 2025 року [217], Стратегія реформування державного управління України на 2022-2025 роки [218], Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні [206], Стратегія цифрової трансформації соціальної сфери [219], Стратегія сталого розвитку «Україна-2020» [200], Стратегія реформування державного управління України на 2022-2025 роки [218], Національна економічна стратегія на період до 2030 рік [78], Концепція розвитку цифрових компетентностей [202] тощо та низці Законів України: «Про інформацію» [173], «Про телекомунікації», «Про Національну програму інформатизації» «Про електронні документи та електронний документообіг» [111], «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємств та громадських формувань», «Про доступ до публічної інформації», «Про захист персональних даних», «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності», «Про електронну комерцію» [113], «Про публічні закупівлі», «Про адміністративні послуги», «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах», «Про електронні комунікації» [112], «Про електронні довірчі послуги», «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України», «Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні» [199], «Про публічні електронні реєстри» [190], «Про особливості надання публічних (електронних публічних) послуг» [188], Закон України «Про захист інформації в інформаційно-комунікаційних системах» [169]. Крім того, нормативним підґрунтям розвитку інформатизації в Україні

стали Закон України «Про критичну інфраструктуру» [175], Закон України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України» [187], Закон України «Про Національну програму інформатизації» [182], Закон України «Про центральні органи виконавчої влади» [212], Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг», Закон України «Про електронний цифровий підпис», який скасовано Законом України «Про електронні довірчі послуги» [110], Закон України «Про національну інфраструктуру геопросторових даних» [181]. Наразі в Україні створено правові засади процесів використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби України, де основу складають Закон України «Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні» [199], Постанова КМУ від 12 квітня 2000 року № 644 «Про затвердження Порядку формування та виконання регіональної програми і проекту інформатизації» [166], Постанова КМУ від 15 травня 2013 року № 386-р «Про схвалення Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні» [206], Постанова КМУ від 20 вересня 2017 року № 649-р «Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні» [202], Постанова КМУ від 26 вересня 2012 року № 887 «Про затвердження Типового положення про структурний підрозділ місцевої державної адміністрації» [167], Постанова КМУ від 31 серпня 1998 року № 1352 «Про затвердження Положення про формування та виконання Національної програми інформатизації» [155], Постанова КМУ від 5 серпня 2020 р. № 695 «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки» [116], Розпорядження КМУ від 21 лютого 2001 року № 54-р «Про затвердження державних замовників регіональних програм і проектів інформатизації» [115], Розпорядження КМУ «Про затвердження плану заходів на 2021-2023 роки з реалізації Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року» [122], Постанова КМУ від 28 квітня 2021 року № 453 «Питання надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на реалізацію заходів, спрямованих на підвищення доступності

широкосмугового доступу до Інтернету в сільській місцевості» [83]. Закон України «Про адміністративні послуги» [95]. Наказ Міністерства цифрової трансформації України від 11 листопада 2021 року № 145 щодо питання забезпечення моніторингу якості надання адміністративних послуг [233], Постанова КМУ від 3 лютого 2021 р. № 72 «Про Національну веб-платформу центрів надання адміністративних послуг» [180], Постанова КМУ від 10 березня 2021 року № 184 «Питання Єдиного державного вебпорталу цифрової освіти Дія.Цифрова освіта»[80], Постанова КМУ від 11 листопада 2020 року № 1176 «Про затвердження Порядку проведення огляду стану кіберзахисту критичної інформаційної інфраструктури, державних інформаційних ресурсів та інформації, вимога щодо захисту якої встановлена законом» [164], Постанова КМУ від 26 серпня 2020 року № 755 «Про затвердження Порядку формування і ведення ліцензійного реєстру» [165].

Наведені нормативно-правові акти складають правову основу механізму адміністративно-правових засад використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби України. Отже аналіз механізму адміністративно-правових засад використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби України показав, що:

1) в нашій державі достатньо потужно розвивається законодавство, яке сприяє побудові цифрового суспільства та використанню інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби;

2) у національних стратегічних документах розвитку питанню використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби приділено досить фрагментарно, окрім Стратегії реформування державного управління України на 2022-2025 роки [218], де частково окреслено напрями та завдання щодо підвищення рівня професійних та спеціалізованих цифрових навичок, підвищення якості державних е-сервісів, покращення інструментів е-демократії;

3) хоча урядом схвалено низку концепцій, в яких частково відображені питання використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби, цей напрям залишається позбавлений цілісної системи документів стратегічного характеру.

Таким чином під механізмом адміністративно-правових засад використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби України можна розуміти систему адміністративно-правових методів, прийомів, засобів і способів, які використовуються у сфері публічної служби в межах своїх повноважень з метою створення необхідних умов для використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби України.

Механізм використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби – це не лише інструмент вирішення соціальних проблем, це насамперед двигун суспільного розвитку. Розробка та впровадження оптимального механізму використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби забезпечить значну економію державних видатків, що принесе користь не лише державі, а й громадянам, чії щоденні потреби та турботи поставлені в центр стратегій публічного адміністрування. Впровадження механізму використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби для громадян сприятиме розширенню доступу та користування адміністративними послугами, розширенню їх охоплення та зручності, що в кінцевому підсумку покращить якість взаємодії споживача з цими послугами. Необхідними умовами для успішного використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби є: економічний розвиток, соціальна інтеграція та належне врядування у сфері публічної служби.

Підсумовуючи все вищесказане, можна виділити певні тенденції використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби, такі як широке використання електронного підпису,

виготовлення цифрових документів та електронне виставлення рахунків; просування прав на цифрове громадянство, що дозволяє громадянам та бізнесу отримувати доступ до даних у цифровому вигляді; комп'ютеризація публічної служби та формування електронного урядування.

Оцінка використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби підвищить надійність процесу прийняття рішень у сфері публічної служби складними багаторівневими соціально-економічними системами, а запропонована модель дозволить провести системний аналіз стану використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби та врядування на рівні територіальних громад.

Висновки до розділу I

1. Підкреслено, що інформаційні технології та інформаційні ресурси відіграли життєво важливу роль у врегулюванні кризи, викликаною пандемією та війною, у процесі підтримки життєдіяльності українського суспільства та економіки, оскільки наша держава у країнах досить динамічно розробляє основу цифрового урядування. Зокрема кризи останніх років продемонстрували критичну важливість використовувати інформаційні технології та інформаційні ресурси у сфері публічної служби. Цифрові інструменти виявилися ключовими активами для розвитку та стабілізації роботи публічної служби у кризові періоди.

Констатовано, що для успіху впровадження та розвитку інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби цифрові технології мають бути повністю вбудовані в процеси формування політики та розробки послуг із самого початку. Державний сектор має бути цифровим за задумом. Це передбачає мобілізацію існуючих та нових технологій та даних для переосмислення та перепроєктування бізнес-процесів та внутрішніх операцій. Мета полягає в тому, щоб спростити процедури, впровадити

інновації в публічні послуги та відкрити численні канали комунікації та взаємодії між державним та приватним секторами, громадськістю тощо. Це важливо для того, щоб сприяти розвитку сфери публічної служби в цілому.

Вказано, що успішна цифрова трансформація дозволить публічній службі працювати ефективно та результативно в цифровому середовищі, а також надавати публічні послуги простіше та ефективніше. Проте повна реалізація цієї цифрової трансформації вимагає зміни парадигми від електронного до цифрового урядування, що підкреслено Рекомендацією OECD 2014 року Ради зі стратегій цифрового урядування.

Акцентовано увагу на тому, що присутність інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби вимагає твердого прагнення до вдосконалення кваліфікації публічних службовців. Це передбачає залучення ІТ-фахівців у сферу публічної служби, а також розвиток професійних навичок тих, хто вже працює у цьому секторі. Крім того, необхідно вдосконалювати навички використання цифрового уряду серед усіх державних службовців, щоб поширити цифрове мислення серед працівників публічної сфери. Такий підхід забезпечить більш широке усвідомлення можливостей, переваг та викликів цифрової трансформації.

Зазначено, що використання потенціалу інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби на ранніх етапах проектування процесів щодо надання публічних послуг надає можливість для переосмислення транзакційних взаємодій між користувачами і державою. Державні сектори мають можливість трансформувати процедури, спростити адміністрування, перепроєктувати робочі процеси та переосмислити цілі адміністративної послуги на основі розуміння потреб користувачів та врахування залежностей між різними секторами та рівнями публічної влади.

Зроблено висновок, що для підвищення цифрової зрілості та адаптації до нової реальності доцільно провести аудит державних підходів до цифрової трансформації: зосередитися на підвищенні сумісності існуючих інформаційних систем, створенні багатофункціональних платформ, створенні

культури ефективного управління великими даними, розвитку необхідних цифрових навичок публічних службовців та населення.

2. Вказано, що технології інформаційного суспільства трансформують економіку та суспільство, створюючи нові способи роботи та нові форми використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби. Вони також забезпечують рішення основних суспільних проблем, таких як охорона здоров'я, навколишнє середовище, безпека, мобільність та зайнятість, і мають далекосяжні наслідки для нашого повсякденного життя.

Говорячи про форми використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби, зазначено, що каталізуючим чинником необхідності трансформації щодо використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби є технологічні та соціально-економічні перетворення сучасного суспільства, які визначають необхідність підвищення рівня ефективності структур публічного адміністрування та суттєвого зростання ролі громадян, які потребують більш ефективних способів та форм взаємодії з органами державної влади.

Констатовано, що використання новітніх форм використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби зазвичай розглядається як інструмент підвищення ефективності існуючих державних адміністрацій, оцифрування існуючих документів, сприяння поширенню інформації та кращого контролю за соціальними процесами.

Вказано, що однією з основних форм використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби є «цифрове громадянство» – сукупність прав та обов'язків, пов'язаних із цифровою сферою, має на меті спрощення відносин між громадянами, бізнесом та публічним адмініструванням за допомогою цифрових технологій. Цифрове громадянство гарантує, що громадяни та бізнес мають доступ до всіх даних,

документів та послуг, що їх цікавлять, у цифровому вигляді, щоб гарантувати легший доступ до послуг, які надаються публічною службою.

До елементів, які складають зміст цифрового громадянства, віднесено:

– цифровий доступ - найголовніше, для цифрового громадянства має бути збережений вільний доступ до технологій;

– цифрові права та обов'язки – з одного боку, є права, пов'язані з конфіденційністю, обробкою даних та свободою вираження поглядів; з іншого боку, існують обов'язки і відповідальність, які передбачають відповідне використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів відповідно до закону;

– цифрові навички – технології постійно розвиваються, що вимагає все більше інноваційних навичок у використанні електронних інструментів та сервісів;

– цифрову комунікацію – завдяки новим технологіям кожна людина може спілкуватися та співпрацювати з будь-ким, з будь-якого місця та в будь-який час тощо.

Обґрунтовано, що однією з форм використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби є технологія «цифрового» робочого місця, яка покликана урізноманітнити роботу фахівців і заощадити їх час, витрачений на процеси, які можна автоматизувати. Багатоканальна комунікація та взаємодія з громадянами надають додаткові можливості для звернення громадян.

Також до форм використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби віднесено, такі як: широке використання електронного підпису, виготовлення цифрових документів та електронне виставлення рахунків; визнання цифрових прав та цифрове громадянство, що дозволяє громадянам та бізнесу отримувати доступ до даних у цифровому вигляді; комп'ютеризація у сфері публічної служби та формування електронного урядування.

Доведено, що процеси трансформації у сфері публічної служби, з використанням інноваційних форм використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів, ґрунтуються на оптимізації взаємовідносин між державними органами та громадянами з урахуванням необхідності дотримання низки умов:

1) перехід від регуляторного управління до ефективного адміністрування, що ґрунтується не на дотриманні регуляторних процедур, а на прозорій і зрозумілій системі цільових показників діяльності та дотриманні єдиних стандартів;

2) підвищення ефективності бюджетних видатків на інформаційну та технологічну модернізацію в структурі взаємодії суб'єктів публічної адміністрації;

3) децентралізація функцій адміністрування, що ґрунтується на передачі ряду повноважень органів державної влади від їх центрального рівня до регіональних структур;

4) підвищення якості та ефективності надання послуг громадянам, шляхом розроблення та впровадження нових форм використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби, з подальшим розробкою засобів підтримки електронної цифрової комунікації державних структур;

5) розвиток інформаційних технологій, що дозволяють підвищити якість використання, зберігання та систематизації інформаційних ресурсів у сфері публічної служби.

Зроблено висновок, що сучасні економічні та політичні реалії диктують необхідність аналізу та практичного застосування різних форм інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби. Цифрова трансформація, впровадження електронних адміністративних послуг, розробка концепції електронного урядування є важливими інструментами трансформації як суспільств загалом, так і публічної служби зокрема. Без системної трансформації процесів у сфері

публічної служби, без докорінної перебудови роботи всього апарату отримати оптимальні результати від цих процесів непросто, оскільки публічна служба охоплює величезний набір видів діяльності, і інформаційні технології та інформаційні ресурси відіграють багато різних ролей у цьому ландшафті.

3. Вказано, що цифрова трансформація у сфері публічної служби передбачає інтеграцію технологій для оптимізації процесів, покращення надання послуг та заохочувати інновації. Цей цифровий перехід має важливе значення для того, щоб органи влади були спроможні йти в ногу з очікуваннями громадян та вирішувати складні та міждисциплінарні виклики. Зростаючий рівень обсягів даних у поєднанні з поточним сплеском нових цифрових технологій сприяє новій ері використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби. Це перетворення значною мірою ґрунтується на впровадженні більш розумних політик і послуг, адаптованих до конкретних потреб.

Зроблено висновок, що ключовим викликом у процесі використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби є забезпечення цифрової інклюзії. Це тягне за собою зобов'язання місцевих органів влади забезпечити широкий доступ до переваг цифрової трансформації, тому запобігання посиленню нерівності або розширенню цифрового розриву, зокрема у віддалених районах є основним завданням уряду.

Для досягнення цієї мети органи місцевого самоврядування повинні визнати та усунути потенційний опір змінам серед громадян і публічних службовців. Такий опір може бути наслідком недостатнього знайомства з новими технологіями, тому органи державної влади мають наголошувати на важливості інвестування в цифрову грамотність та розвиток навичок.

Крім того, успішна цифрова трансформація значною мірою залежить від здатності місцевих органів влади зміцнювати довіру у цих нових системах. Розбудова довіри до цифрових послуг вимагає прозорих та

безпечних процесів, оскільки індивідуальне навчання та підтримка має велике значення, щоб гарантувати, що всі члени суспільства, незалежно від їх цифрових навичок та можливостей могли повноцінно брати участь у цій цифровій еволюції.

Відповідно органи місцевого самоврядування повинні зосередитися на створенні надійної та безпечної цифрової інфраструктури та доступності платформи. Зокрема такий підхід «Service Design» не тільки долає цифровий розрив, але й зміцнює загальну ефективність та оперативність у процесі прийняття рішень у сфері публічної служби, побудові доступних, етичних та справедливих публічних послуг, які надають пріоритет потребам користувачів, а не потребам уряду.

Зроблено висновок, що ключовими проблемами у процесі впровадження та використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби залишаються недостатньо ефективна система центральних органів виконавчої влади, відсутність чіткого розподілу функцій з формування та реалізації політики, недосконалий механізм спрямування і координації діяльності міністерств, неврегульованість системи державного стратегічного планування. Розв'язання проблем у сфері державного стратегічного планування, зокрема проблем, пов'язаних з підготовкою і виконанням загальнодержавних програм та державних цільових програм, можливе шляхом розроблення і прийняття відповідної нормативно-правової бази, посилення інституційної спроможності центральних органів виконавчої влади та розвитку компетенцій державних службовців у цій сфері.

Серед основних загроз, пов'язаних зі збільшенням використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби, визнано ризик кібератак, який стає більш вираженим. Вказано, що ще однією серйозною проблемою є така, що пов'язана з оперативною сумісністю та стандартизацією. Проте вказано, що у світі цифрових

досягнень сучасності державний сектор повинен пройти комплексну цифрову трансформацію, щоб підвищити ефективність надання послуг, покращити управління, сприяти інноваціям та підвищити задоволеність громадян.

Констатовано, що Європейський Союз відіграє провідну роль і активно розробляє політичні рамки для впровадження та використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби. Зокрема Стратегія Європейського Союзу щодо цифрової трансформації державних послуг зосереджена на підвищенні доступності, ефективності та орієнтованості на користувача. Ця стратегія також сприяє сумісності між державами-членами, сприяючи безперервній транскордонній взаємодії. Заходи конфіденційності та безпеки є невід'ємною частиною побудови довіри до цифрових державних послуг, з акцентом на захист даних та кібербезпеку. Зрештою, мета полягає у створенні згуртованої, цифрової передової екосистеми державних послуг по всьому ЄС за активної участі приватного сектора (GovTech).

Аргументовано, що поточний процес впровадження та використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби є одним з ключових елементів модернізації нашої країни. Протягом багатьох років ця мета не завжди досягалася з використанням належних наявних ресурсів, і їй не вистачало середньострокового та довгострокового стратегічного підходу. Урядовий національний план відновлення та стійкості значно змінив процес, визначивши процес впровадження та використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби як один з ключових факторів стратегії відновлення України.

Вказано, що на сучасному етапі вироблено дев'ять принципів використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби, які є загальноприйнятими правилами цифровізації у всій публічній сфері. Їх функціональне навантаження прослідковується у

підтриманні продуктивності, орієнтації на користувачів та переважно цифрової ролі адміністративних послуг.

Обгрунтовано, що до принципів використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби доцільно віднести:

1) орієнтація на громадянина – в основі лежить принцип людиноцентризму, як основного принципу адміністративного права;

2) цифрові компетентності і цифрова грамотність - оскільки процес Використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби стає невід'ємною частиною нашого суспільства, громадяни та публічні службовці повинні мати доступ до цифрових навичок та компетенцій, а також доступ до цифрових послуг, оскільки вони стають необхідною умовою для гідного життя і залишаються невід'ємною частиною «цифрового» та аналогового суспільства. Компетенції та навички є важливими для отримання позитивного досвіду роботи в Інтернеті і охоплюють як технічні навички, так і навички безпосередньо пов'язані з цифровими послугами/продуктами, так і наскрізні компетенції, такі як критичне мислення, цифрова культура та відповідальна поведінка, а також технічні навички, що дають змогу розуміти, як правильно користуватися певним сервісом або пристроями. Постачальники цифрових послуг та цифрового контенту також повинні брати до уваги потреби різних груп користувачів, щоб забезпечити їхню доступність (користувачі з інвалідністю, діти, люди похилого віку тощо);

3) простота, практичність у використанні та безпечність – хоча у процесі Використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби все більше і більше зосереджуються на програмному забезпеченні та контенті, тим не менш, цей процес спирається на розподілену, функціональну і добре підтримувану інфраструктуру і доступну, якісну, надійну і безпечну систему;

4) ефективність – результативність процесу Використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби;

5) залученість та дотичність (демократична участь) – до реалізації процесу Використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби дотичні усі публічні службовці та інші зацікавлені сторони, та кожен відчуває свою залученість до успіху його реалізації;

6) єдність – публічна служба спрямована на служіння громадянам, проте варто вказати на взаємообумовленість та пов'язаність цих правовідносин;

7) креативність – впровадження нових підходів в процесі Використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби;

8) недискримінація, інклюзія та доступність – принцип, який тісно пов'язаний з основоположними правами людини та означає здатність людей, які належать до соціально чутливих груп, отримувати доступ і інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби нарівні з іншими;

9) повага до прав людини та прав дитини в цифровому просторі – забезпечення дієвого захисту під час використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби;

10) прозорість – застосовують для того, щоб особи під час використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби, мали вичерпну інформацію про результати й наслідки політики та про процес прийняття рішень;

11) конфіденційність та захист даних – це під час використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби користувач інформацією зберігає її конфіденційність, дотримуючись встановлених правил ознайомлення з нею.

12) кібербезпека – комплекс процесів, практичних порад і технологічних рішень, які допомагають захистити важливі системи й дані від несанкціонованого доступу під час використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби;

13) контроль користувачів – моніторинг робочих операцій користувача на предмет їх відповідності корпоративним політикам під час використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби.

4. Доведено, що аналіз механізму адміністративно-правових засад використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби України показав, що:

1) в нашій державі достатньо потужно розвивається законодавство, яке сприяє побудові цифрового суспільства та використанню інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби;

2) у національних стратегічних документах розвитку питанню використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби приділено досить фрагментарно, окрім Стратегії реформування державного управління України на 2022-2025 роки, де частково окреслено напрями та завдання щодо підвищення рівня професійних та спеціалізованих цифрових навичок, підвищення якості державних е-сервісів, покращення інструментів е-демократії;

3) хоча урядом схвалено низку концепцій, в яких частково відображені питання використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби, цей напрям залишається позбавлений цілісної системи документів стратегічного характеру.

Таким чином під механізмом адміністративно-правових засад використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби України можна розуміти систему адміністративно-правових методів, прийомів, засобів і способів, які використовуються у сфері публічної служби в межах своїх повноважень з метою створення необхідних

умов для використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби України.

Механізм використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби – це не лише інструмент вирішення соціальних проблем, це насамперед двигун суспільного розвитку. Розробка та впровадження оптимального механізму використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби забезпечить значну економію державних видатків, що принесе користь не лише державі, а й громадянам, чії щоденні потреби та турботи поставлені в центр стратегій публічного адміністрування. Впровадження механізму використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби для громадян сприятиме розширенню доступу та користування адміністративними послугами, розширенню їх охоплення та зручності, що в кінцевому підсумку покращить якість взаємодії споживача з цими послугами. Необхідними умовами для успішного використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби є: економічний розвиток, соціальна інтеграція та належне врядування у сфері публічної служби.

Виділено певні тенденції використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби, такі як широке використання електронного підпису, виготовлення цифрових документів та електронне виставлення рахунків; просування прав на цифрове громадянство, що дозволяє громадянам та бізнесу отримувати доступ до даних у цифровому вигляді; комп'ютеризація публічної служби та формування електронного урядування.

Вказано, що оцінка використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби підвищить надійність процесу прийняття рішень у сфері публічної служби складними багаторівневими соціально-економічними системами, а запропонована модель дозволить провести системний аналіз стану використання

інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби та врядування на рівні територіальних громад.

Висновки та положення, визначені у першому розділі дисертації, оприлюднені та апробовані у наукових працях (додаток А).

РОЗДІЛ 2

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ У СФЕРІ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ З ВИКОНАННЯ ФУНКЦІЙ ДЕРЖАВИ: ПРАВОРЕАЛІЗАЦІЯ ТА ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ

2.1 Адміністративно-правові засади використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері освітньо-наукової та культурної функції держави

Відповідно до стратегічних програм розвитку суспільства, а саме положень Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки, затвердженої Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018 р. № 67-р[204], та положень Концепції розвитку цифрових компетентностей та затвердження плану заходів з її реалізації, затвердженої Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 3 березня 2021 р. № 167-р [203], передбачається провадження програм, спрямованих на підвищення рівня обізнаності дітей та підлітків, цифрових компетентностей батьків та педагогічних працівників щодо небезпек дитини у цифровому середовищі, формування культури нетерпимого ставлення до порушення прав, свобод, безпеки дитини в цифровому середовищі та визначає, що повна загальна середня освіта перебуває на етапі кардинальних змін, а також створення рівних цифрових можливостей доступу до об'єктів культури і мистецтва, забезпечення освітніх та культурних потреб населення.

Створення системи дієвої та якісної освіти в умовах світової пандемії, що в Україні перейшла до надзвичайно важких умов воєнного стану є неможливим без використання цифрових ресурсів та розвитку інформаційних компетентностей учасників правовідносин – з одного боку, і з іншого публічні інформаційні ресурси є тими дієвими інструментами, які здатні забезпечувати реалізацію функцій із запобігання корупції, доступу

громадськості до сфери контролю щодо діяльності закладів освіти, культури та науки.

Використання інформаційно-комунікаційних засобів зв'язку та цифрових технологій є гарантією забезпечення реалізації можливостей дистанційного навчання, неформальної освіти, проведення науково-практичних конференцій, колоквиумів, програм, семінарів. У такий спосіб є можливим застосування інноваційних підходів, які дозволяють до проведення занять залучати практиків та вчених, що знаходяться в різних куточках світу.

Сучасне українське суспільство, як і світова спільнота в цілому, перебувають у формуванні цифрової культури та освіти, що вимагає з'ясування та висвітлення підходів до їх розуміння.

Основні підходи до розуміння цифрової культури та освіти полягають у такому. Пануючими є такі концепції розуміння цифрової культури та освіти, як трансгуманістична та гуманітарна [10].

Сутність трансгуманістичної концепції цифрової культури та освіти полягає в обстоюванні необхідної інформатизації суспільства, домінуванні процесів діджиталізації, де важливими є техніко-технологічні відкриття, використання роботів та штучного інтелекту. Основою для успішності побудови цифрової культури є технологічний імператив, і інформаційні ресурси мають визначати нормативний порядок та мають абсолютну цінність, що ставить перед людиною завдання із постійного розвитку технологій та інформаційних компетентностей, якими вона володіє [261;300].

В основу розуміння гуманітарної концепції цифрової культури та освіти покладається розуміння специфіки діяльності людини в різних сферах суспільного життя. Важливим в цій концепції є встановлення меж цифровізації суспільства, де значну роль відіграє збереження людської ідентичності в таких нових умовах [216, с. 121].

Сутність цифрової культури виходить із встановлення таких її характеристик. Цифрова культура та освіта є безумовною складовою системи сучасного суспільства, є базисом для його розвитку та зростання.

Саме через інформаційні технології є можливим доступ до нової реальності, до так званої «віртуальної» реальності, що має як позитивні, так і негативні характеристики. Негативним є безумовно прояви соціальної ізоляції людини, її відходу від реальності, що подекуди межує із гіпнотичним зануренням у світ інформаційних технологій, що особливо небезпечно для дітей та підлітків, із їх несформованою психікою [4, с. 130-136; 69, с. 79-83; 66, с. 205-228]. Відбувається активне «включення» себе у віртуальність і спостерігається відрив від фізичної реальності, навіть іноді реальне проживання підмінюється віртуальним [10].

Цифровізація суспільства призводить до втрати людиною власної ідентифікації, віртуалізації її життя та її домінуючого перебування у віртуальному просторі. Тоді як для традиційного нецифрового суспільства є характерним його побудова на стійких соціальних ритуалах взаємодії та ідентифікації. В межах гуманітарної концепції обстоюється ідея збереження як реального середовища існування людини, так і її перебування у віртуальному просторі, де жоден із просторів не домінує, а поєднується та взаємодії [312].

Цифровий простір нав'язує людині певні алгоритми дій, певну поведінку, і певні ідеали. Фактично відбувається протистояння людини і роботу, людини і машини, люського інтелекту та штучного інтелекту [304, р. 143].

Таким чином відбувається трансформація культурних, духовних цінностей, що зараз формуються під впливом інформаційних технологій. І основним завданням держави та публічної служби є створення розумного співвідношення та ступеня цифровізації сфери культури, науки та освіти, де не втрачається цінність людського спілкування. Електронна освіта та культура є доступною, спрощує навчання, володіє засобами об'єктивного

оцінювання [268, р. 74]. Така освітня модель здатна забезпечити спільне використання освітніх ресурсів, створює можливості для об'єктивізації оцінювання результатів навчання, а також дозволяє здобувати освіту в складних умовах пандемії, війни чи інших надзвичайних обставин. Очевидно в умовах цифровізації суспільного життя відбувається зміна системи культурних та освітянських цінностей.

Але при цьому не можна не зазначити, що дистанційне навчання не завжди характеризується належним рівнем якості. Якість дистанційних курсів не завжди дорівнюється якості аудиторної освіти [312, р. 20].

Отже, відбувається формування людини цифрової культури, що вимагає опанування нових підходів до інформаційного забезпечення діяльності публічної служби з питань належного виконання освітянсько-наукової функції держави.

Таким чином, стратегічним завданням, що стоїть перед публічною службою є створення дієвої загальнонаціональної політики цифровізації освіти та сфери культури, елементами яких є поширення навчальних класів з відповідним обладнанням, адаптація та організація доступу до мультимедійних технологій та функціонуванням електронних освітянських платформ.

Спрямування цифровізації освіти стратегічно здійснюється у таких напрямках, як: функціонування електронних освітянських інформаційних ресурсів та навчальних платформ, де має бути доступним для навчання інтерактивний та мультимедійний контент; розширення системи інноваційних комп'ютерних, мультимедійних та комп'ютерно орієнтованих засобів навчання та обладнання для створення цифрового навчального середовища (мультимедійні класи, науково-дослідних STEM-центрів лабораторії, інклюзивні класи, класи змішаного навчання); створення можливості повсякчасного доступу до мережі Інтернету в закладах освіти; розвиток дистанційної форми освіти з використанням когнітивних та мультимедійних технологій [204].

Суб'єктний склад відносин із виконання функцій держави у сфері науки та освіти складається із: органу законодавчої влади - Верховної Ради України (у складі якої необхідно виокремити діяльність Комітету Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики [43], Комітет Верховної Ради України з питань молоді і спорту [45], Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій [46], Комітет Верховної Ради України з питань свободи слова [47]); органів державної виконавчої влади - Міністерство культури, молоді та спорту України [148], Міністерство освіти і науки України [149], Державний комітет телебачення і радіомовлення України [129], Державну службу України з етнополітики та свободи совісті [139], Державне агентство України з питань кіно [126], Національна комісія зі стандартів державної мови [18], Державну службу якості освіти України [14], Державну службу України з етнополітики та свободи совісті [139], Національну комісія зі стандартів державної мови [18], Національне агентство з питань якості вищої освіти [209], місцеві державні адміністрації [177], органи місцевого самоврядування [176], інші особи публічного права та приватного права (зокрема, Український інститут національної пам'яті УІНП [224]), що є уповноваженими на інформаційне забезпечення сфери науки, освіти та культури.

Діяльність суб'єктів публічної служби у сфері освіти та науки інформаційно забезпечується через функціонування таких загальнонаціональних реєстрів, як : Єдина державна електронна база з питань освіти [14], особливості ведення якого визначаються Наказом Міністерства освіти і науки України від 08 червня 2018 року № 620, Єдиний реєстр громадських формувань, процедура ведення якого закріплюється у Наказі Міністерства юстиції України від 19.12.2008 № 2226/5 [144]тощо.

Закріплення процедури ведення Єдиної державної електронної бази з питань освіти (ЄДЕБО) визначено як складова Єдиної державної електронної бази з питань освіти, де зосереджуються первинні дані, що містяться у

державній інформаційно-виробничій системі для інформаційного та документарного забезпечення фізичних і юридичних осіб [198].

Згідно до Положення про Єдину державну електронну базу з питань освіти, ця база є автоматизованою системою збирання, оброблення, зберігання та захисту інформації щодо здобувачів освіти, суб'єктів освітньої діяльності, що формується (створюється) та використовується для забезпечення потреб фізичних та юридичних осіб. ЄДЕБО є інтегрованою інформаційно-телекомунікаційною системою, технічними засобами якої перебувають в межах території України, яка складається з комплексу автоматизованих робочих місць, об'єднаних в єдину інформаційну систему захищеними каналами зв'язку з використанням технології віддаленого доступу, має підключення до мереж зв'язку загального користування з розмежуванням прав доступу, забезпечує захист від порушень цілісності інформації, забезпечує різні види доступності (блокування) відкритої інформації та інформації з обмеженим доступом, вимогу щодо захисту якої встановлено законами. Захист інформації в ЄДЕБО забезпечується шляхом створення комплексної системи захисту інформації з підтвердженою відповідністю. Уповноваженими суб'єктами щодо ЄДЕБО – є розпорядник ЄДЕБО, технічний адміністратор ЄДЕБО, державні органи, органи управління у сфері освіти, Державна служба якості освіти, Український центр оцінювання якості освіти, суб'єкти освітньої діяльності, підприємства, установи та організації, що належать до сфери управління розпорядника ЄДЕБО, інші особи, яким надається доступ до ЄДЕБО у порядку та обсягах, визначених законодавством [146].

Єдиний реєстр громадських формувань розуміється як електронна база даних, яка містить відомості про легалізацію (реєстрацію): 1) політичних партій: політичних партій, обласних, міських і районних організацій політичних партій та інших структурних утворень політичних партій; 2) громадських організацій: всеукраїнських, міжнародних, 3) місцевих громадських організацій, їх спілок, місцевих осередків всеукраїнських,

міжнародних громадських організацій; 4) філіалів, відділень, представництв та інших структурних осередків громадських (неурядових) організацій іноземних держав на території України; 5) первинних, місцевих, обласних, регіональних, республіканських, всеукраїнських профспілок, їх об'єднань, організацій профспілок; місцевих, обласних, республіканських Автономної Республіки Крим, міжнародних організацій роботодавців, місцевих, обласних, республіканських, всеукраїнських об'єднань організацій роботодавців; всеукраїнських, місцевих асоціацій кредитних спілок; 6) благодійних організацій: всеукраїнських, міжнародних, місцевих благодійних організацій, відділень, філій, представництв всеукраїнських, міжнародних благодійних організацій; 7) творчих спілок: всеукраїнських творчих спілок, їх місцевих осередків, регіональних (місцевих) творчих спілок; 8) торгово-промислових палат: торгово-промислової палати України, торгово-промислової палати Автономної Республіки Крим, регіональних торгово-промислових палат; 9) постійно діючих третейських судів; 10) статутів: статуту Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань, статутів інших фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування, статутів територіальних громад; 11) асоціацій органів місцевого самоврядування. Єдиний реєстр складається з таких розділів: Реєстр політичних партій; Реєстр громадських організацій; Реєстр благодійних організацій; Реєстр творчих спілок; Реєстр торгово-промислових палат; Реєстр постійно діючих третейських судів; Реєстр статутів; Реєстр асоціацій органів місцевого самоврядування. Держатель Єдиного реєстру громадських формувань є Міністерство юстиції України, що зобов'язане забезпечувати його функціонування [144;153].

Функціонування сфери культурного та духовного зростання нації пов'язується не лише з питаннями освітньої діяльності, але і розвитком туристичної галузі. Розвиток туризму визначався як напрям Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки.

Надання туристичних послуг пов'язується із використанням засобів інформаційно-телекомунікаційних засобів зв'язу, інструментів безготівкових розрахунків, інформаційних онлайн-ресурсів.

Туризм згідно із чинним законодавством України визначається як «тимчасовий виїзд особи з місця проживання в оздоровчих, пізнавальних, професійно-ділових чи інших цілях без здійснення оплачуваної діяльності в місці, куди особа від'їжджає» (ст. 1 Закону України «Про туризм» [208]).

Уповноваженим органом публічної служби у сфері туризм є спеціальний суб'єкт - Державне агентство з розвитку туризму України, діяльність якого регулюється згідно із Постановою Кабінету Міністрів України від 24 грудня 2019 р. № 1162 [15]. До завдань Державного агентства з розвитку туризму України відносяться: 1) інформаційно-аналітичні: (залучення до визначення пріоритетних напрямів наукових досліджень у сфері туризму та проведення науково-дослідних робіт у сфері туризму; узагальнення практики застосування законодавства з питань, що належать до його компетенції, розробляє пропозиції щодо вдосконалення законодавчих актів, актів Президента України і Кабінету Міністрів України, нормативно-правових актів міністерств та в установленому порядку подає їх Міністрові, участь у погодженні проектів законів, інших нормативно-правових актів, які надходять на погодження від інших міністерств та центральних органів виконавчої влади; надає пропозиції та залучається до проведення досліджень туристичного ринку, підготовки та поширення інформації про Україну і її туристичні можливості на міжнародному туристичному ринку та всередині держави, зокрема шляхом організації презентацій про туристичні можливості України, робочих нарад, конференцій, семінарів тощо, а також участі у виставкових заходах як в Україні, так і за кордоном; за дорученням Міністра бере в установленому порядку участь у міжнародних заходах з питань туризму, міжнародного співробітництва, утвердження України на світовому туристичному ринку; залучається в установленому порядку до надання суб'єктам туристичної діяльності методичної, консультативної та іншої

допомоги; залучається до поширення соціальної реклами у сфері туризму та курортів; забезпечує координацію діяльності курортних закладів (незалежно від форми власності), пов'язаної з використанням лікувальних ресурсів, а також діяльності підприємств, установ та організацій, які обслуговують курорти; забезпечує розвиток в'їзного та внутрішнього туризму та курортів); 2) нормотворчі (за дорученням Міністра в установленому порядку бере участь у діяльності міжнародних організацій та забезпечує виконання зобов'язань, що випливають з членства в таких організаціях; залучається до розроблення та виконання програм розвитку туризму і курортів в Україні; розробка та подання в установленому порядку Міністрові пропозиції щодо: організації обліку туристичних ресурсів України та забезпечення їх раціонального використання та охорони; визначення переліку посад фахівців туристичного супроводу та кваліфікаційних вимог до них; порядку створення та ведення Державного кадастру природних територій курортів; розроблення програм облаштування транспортних магістралей об'єктами туристичної інфраструктури; порядку оформлення ваучера на надання туристичних послуг та його використання; положення про комісію із встановлення категорій готелям та іншим об'єктам, що призначаються для надання послуг з тимчасового розміщення (проживання), та положення про комісію з апеляцій; форму свідоцтва про встановлення готелю чи іншому об'єкту, що призначається для надання послуг з тимчасового розміщення (проживання), відповідної категорії; за дорученням Міністра в установленому порядку бере участь у підготовці проектів міжнародних договорів України, готує пропозиції щодо укладення і припинення дії таких договорів, укладає міжнародні договори, забезпечує виконання зобов'язань України за міжнародними договорами з питань, що належать до його компетенції; організовує створення загальнодержавної інформаційної мережі у туристичній і курортній сфері; внесення пропозицій Мінінфраструктури щодо розроблення стандартів, діяльності із сертифікації, проведення робіт з підтвердження відповідності у сфері туризму); 3) реєстраційні (створення та

ведення Державного кадастру природних територій курортів; участь у створенні та веденні Державного кадастру природних лікувальних ресурсів; організовує створення загальнодержавної інформаційної мережі у туристичній і курортній сфері); 4) дозвільно-ліцензійні (видання ліцензій на право провадження туроператорської діяльності та веде ліцензійний реєстр суб'єктів туроператорської діяльності ; здійснення відповідно до законодавства встановлення відповідних категорій об'єктам туристичної інфраструктури (готелям, іншим об'єктам, призначеним для надання послуг з розміщення, закладам харчування, курортним закладам тощо), видання свідоцтва про встановлення об'єктам туристичної інфраструктури відповідної категорії та веде реєстр свідоцтв про встановлення категорій об'єктам туристичної інфраструктури; здійснення заходів щодо підвищення конкурентоспроможності туристичного ринку, в тому числі заходи, пов'язані з інтеграцією національного туристичного ринку в єдиний європейський туристичний простір; забезпечення розгляду клопотань про оголошення природних територій курортними; погодження клопотань про оголошення природних територій курортними з власниками чи користувачами земельних ділянок; забезпечує розроблення проектів оголошення природних територій курортними; взяття участі у реалізації державної інвестиційної політики у сфері туризму та курортів); 5) контрольо-наглядові (провадження за додержанням туроператорами ліцензійних умов провадження туроператорської діяльності; розгляд звернень громадян з питань, пов'язаних з діяльністю ДАРТ, підприємств, установ та організацій, що належать до сфери його управління); 6) організаційно-управлінські (здійснення функцій з управління об'єктами державної власності, що належать до сфери його управління; забезпечення організації та проведення мистецьких конкурсів з метою реалізації проектів, спрямованих на здійснення заходів з розкриття туристичного потенціалу України) [15].

У Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року зазначає, що умовами сталого розвитку сфери туризму та курортів у сфері

інформаційного забезпечення органів публічної адміністрації у цій сфері є: створення загальнодержавної інформаційної системи у сфері туризму та курортів та її інтеграція до світової інформаційної туристичної мережі; удосконалення інформаційної інфраструктури рекреаційних та туристичних послуг шляхом створення центрів туристичної інформації та популяризації туристичних продуктів під час провадження ярмаркової, фестивальної та виставкової діяльності; створення туристичних інформаційних центрів; створення “гарячої” телефонної лінії для прийому і ведення обліку звернень та скарг туристів, у тому числі іноземних, а також надання необхідної інформації з питань туризму, виклику допомоги; визначення можливостей і потреби у формуванні туристичних та туристично-інформаційних центрів; збору інформації та проведення аналізу стану використання природних туристичних і курортних ресурсів, удосконалення системи показників розрахунку обсягів туристичної та курортної діяльності; створення та ведення іноземними мовами туристичного Інтернет-порталу “Відвідай Україну” (“Visit Ukraine”) із представленням у єдиному форматі достовірної та актуальної інформації про туристичні можливості регіонів та міст України; створення інтерактивної бази даних, що містить інформацію про туристичні та рекреаційні ресурси України, придатні для використання у сфері туризму та курортів, у тому числі об’єкти культурної спадщини та природно-заповідного фонду, рекомендовані для відвідування туристами та формування національної мережі туристично-екскурсійних маршрутів; забезпечення інформаційного супроводження реалізації державної політики у сфері туризму та курортів; функціонування Єдиної туристичної інформаційної системи, що містить інформацію про всі туристичні та рекреаційні ресурси країни, придатні для використання в туризмі, у тому числі об’єкти культурної спадщини та природно-заповідного фонду [207].

Звичайно, в умовах воєнного стану відбувається трансформація сфери туризму в Україні. За висновком Всесвітньої Туристської Організації (UNWTO), спеціалізованої установи ООН, в 2022 році втрати туристичної

галузі в Україні склали близько 14 млрд. доларів [8]. За висновком Європейської туристичної комісії (European Travel Commission), до складу якої входять національні туристичні організації країн Євросоюзу (а також і Україна починаючи із 2022 р.) було встановлено, що 19% опитаних китайських і 41% японських респондентів побоювались подорожувати Європою через російсько-українську війну [259].

Розвиток туристичної галузі в Україні пов'язується із вирішенням таких завдань, що обумовлені воєнним станом, як: дотримання правил безпеки туристів під час здійснення екскурсійного обслуговування на туристичному маршруті; відновлення транспортної інфраструктури та пошкоджених об'єктів туристичного показу (музеїв та історико-культурних пам'яток); запровадження нової моделі управління туристичною сферою України як на загальнодержавному, так і регіональному рівнях [227].

Важливим елементом інформаційного забезпечення діяльності публічної служби у сфері туризму є створення умов для розвитку інформаційних ресурсів, за модель «розумних» туристичних дестинацій (Smart Tourist Destination) на регіональному та місцевому рівнях, як складової територіального розвитку, що може проявлятися у сприянні у розробці веб-сайтів туристичних дестинацій з локалізованим під потреби туристів контентом; створення віртуальних турів, 3D-моделювання, облаштування веб-камерами туристичних об'єктів, впровадження QR-кодів, RFID-міток, системи безготівкових розрахунків; впровадження програм лояльності та електронних карток туриста; створення туристичних мобільних додатків (з картами маршрутів, аудіогідами, геолокацією); електронні квитки на туристичних об'єктах і в закладах дозвілля; цифровізація музеїв (електронні різномовні каталоги, віртуальної та доповненої реальностей, аудіогіди та електронні гіди) [6, с. 315-317].

Таким чином, є важливим створення нормативно-бази, що закріпить основоположні засади впровадження ідей та концепцій цифрової культури та освіти населення. Зазначене вимагає розробки та ухвалення окремого

законодавчого акту «Про цифрову культуру та освіту», де встановити систему принципів нормативно-правового регулювання таких відносин, що означила б вектор розвитку сфери культури, науки та освіти в умовах цифровізації суспільства, що означив б вектор розвитку сфери культури, науки та освіти в умовах цифровізації суспільства.

2.2 Адміністративно-правові засади використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері екологічної функції держави

Забезпечення права на безпечне довкілля є складовою екологічної функції держави, що є життєво важливою діяльністю сучасної держави. Розуміння екологічної функції держави має виходити із встановлення її змісту як наряду розвитку сучасної держави, що вимагає виконання таких завдань, як: забезпечення раціонального природокористування; дотримання стандартів екологічної безпеки; задоволення потреб населення у створенні якісних умов проживання [232, с. 215].

Нормативне відображення змісту екологічної функції держави в Україні є невизначеним, і може розглядатися крізь призму таких категорій, як «охорона навколишнього природного середовища», що є відносинами «у галузі охорони, використання і відтворення природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки, запобігання і ліквідації негативного впливу господарської та іншої діяльності на навколишнє природне середовище, збереження природних ресурсів, генетичного фонду живої природи, ландшафтів та інших природних комплексів, унікальних територій та природних об'єктів, пов'язаних з історико-культурною спадщиною» (ст. 1 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища») [189], «державний контроль у сфері охорони навколишнього природного середовища», об'єктами якого є «використання і охорона земель, надр, поверхневих і підземних вод, атмосферного повітря, лісів та іншої

рослинності, тваринного світу, морського середовища та природних ресурсів територіальних вод, континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони України, природних територій та об'єктів, що підлягають особливій охороні, стан навколишнього природного середовища, а також дотримання заходів біологічної і генетичної безпеки щодо біологічних об'єктів навколишнього природного середовища при створенні, дослідженні та практичному використанні генетично модифікованих організмів у відкритій системі та додержання операторами вимог законодавства у сфері реєстрації викидів та перенесення забруднювачів і відходів» (ст. 35 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища») [189]) тощо.

Реалізація екологічної функції держави передусім переслідує мету задоволення прав і свобод людини, що виникають у такій сфері, як: право на сприятливе навколишнє середовище; право на достовірну інформацію про його стан; право на охорону здоров'я від негативного екологічного впливу; право на відшкодування шкоди, заподіяної здоров'ю або майну екологічними правопорушенням (ст. 9 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища») [189]), та ін.

До складових екологічної функції держави необхідно віднести і забезпечення стандартів національної екологічної безпеки [65, с. 95-101; 67, с. 172-176; 54, с. 87-93].

Отже, пріоритетом у діяльності органів публічної адміністрації із виконання екологічної функції держави є створення умов для сприяння раціональному використанню природних ресурсів, забезпеченню доступу до публічної екологічної інформації, вирішенню проблем дотримання вимог національної екологічної безпеки. Розуміння змісту екологічної безпеки визначає забезпечення права особи на якісне довкілля, що вимагає належного рівня інформування населення про такі процеси.

Питання розвитку інформаційного забезпечення органів публічної служби з питань здійснення екологічної функції держави є складовими

процесів диджиталізації та цифровізації управління, що відображено, зокрема, у положеннях Концепції розвитку електронного урядування в Україні [202], Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки [204]; Концепції розвитку цифрових компетентностей та затвердження плану заходів з її реалізації [203]; Основних засадах (стратегії) державної екологічної політики України на період до 2030 року, затвердженої у Законі України від 28 лютого 2019 року № 2697-VIII [186].

Зміст загальнонаціональної екологічної політики держави складається із: закріплення відповідальності органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування за доступність, своєчасність і достовірність екологічної інформації; упровадження новітніх засобів і форм комунікацій та ефективної інформаційної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища; інформування та комунікація - сприятимуть підвищенню рівня обізнаності громадськості про діяльність органів виконавчої влади у сфері охорони навколишнього природного середовища та ефективність впровадження ними нормативно-правових актів, стан навколишнього природного середовища та рівні його забруднення, принципи та методи сталого споживання і виробництва, захисту довкілля та дбайливого ставлення до живої природи; запровадження управління екологічним ризиком на основі його моделювання в режимі реального часу із залученням новітніх інформаційних технологій з метою захисту природних екосистем, здоров'я та благополуччя населення; забезпечення науково-інформаційної та інноваційної підтримки процесу прийняття управлінських рішень; кіберзахист відповідних екологічних інформаційних ресурсів, систем, баз даних [186].

В межах реалізації Основних засадах (стратегії) державної екологічної політики України на період до 2030 року тривають процеси забезпечення функціонування ряду публічних інформаційних ресурсів [70;64;71].

Одним із пріоритетів забезпечення належного виконання екологічної функції держави є цифровізація діяльності публічної служби, що сприятиме

підвищенню рівня прозорості ухвалення управлінських рішень у сфері природокористування, оперативності врегулювання спорів за участі громадян та юридичних осіб приватного права, задоволенню потреб населення та територіальних громад.

До органів публічної служби, що безпосередньо є складовими механізми інформаційного забезпечення виконання екологічної функції держави, необхідно віднести: органи Верховної Ради України, в особі Комітету Верховної Ради України з питань екологічної політики та природокористування [51], Комітет з питань енергетики та житлово-комунальних послуг [50]; органи виконавчої влади - Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів, що діє на підставі вимог Постанови Кабінету Міністрів України від 25 червня 2020 р. № 614 [17], Державна інспекція ядерного регулювання України, що функціонує згідно із положеннями Постанови Кабінету Міністрів України від 20 серпня 2014 р. № 363 [134], Державне агентство лісових ресурсів України, діяльність якого регулюється Постановою Кабінету Міністрів України від 8 жовтня 2014 р. № 521 [125], Державне агентство рибного господарства України, що діє згідно із, зокрем, положеннями Постанови Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2015 р. № 895 [127], Державна інспекція енергетичного нагляду України, що функціонує відповідно до вимог Постанови Кабінету Міністрів України від 14 лютого 2018 р. № 77 [12], Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України, що функціонує згідно із Постановою Кабінету Міністрів України від 26 листопада 2014 р. № 676 [124], Державна екологічна інспекція України, компетенція якого визначається згідно із Постановою Кабінету Міністрів України 19 квітня 2017 р. № 275 [132], Державне агентство України з управління зоною відчуження, повноваження якого визначається відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 22 жовтня 2014 р. № 564 [128], Державна служба геології та надр України, що функціонує згідно із Постановою Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 р. № 1174 [137], Державне агентство водних ресурсів України,

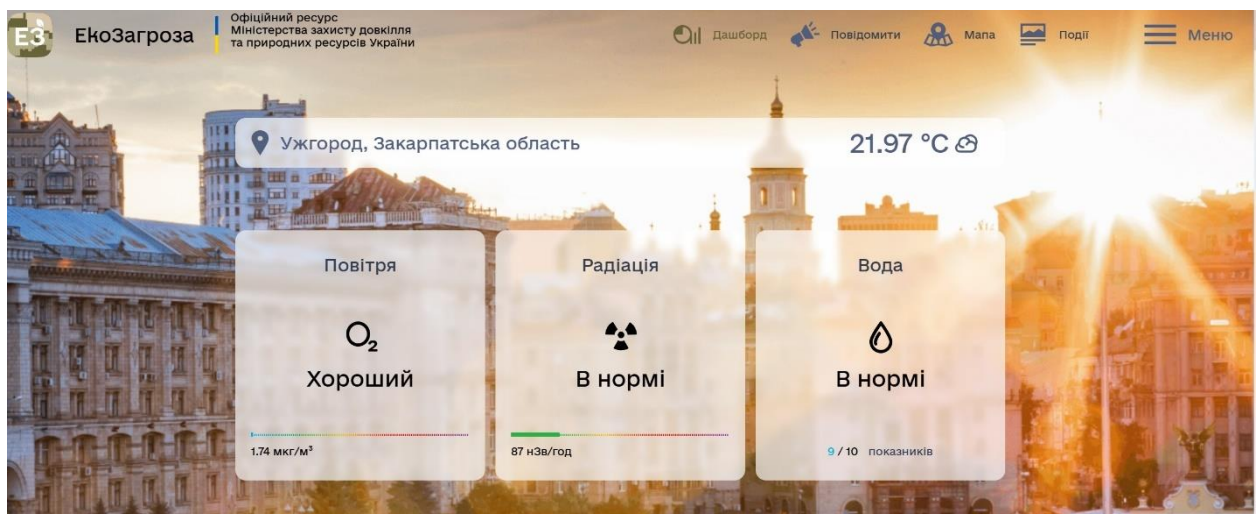
повноваження якого закріплено у Постанові Кабінету Міністрів України від 20 серпня 2014 р. № 393 [123], Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру, що діє згідно із Постановою Кабінету Міністрів України від 14 січня 2015 р. № 15 [104].

Зазначені органи виконавчої влади діють на центральному рівні організації публічної влади, а також на відповідних територіальних рівнях у формі управлінь. Крім того на місцях повноваження із забезпечення належного виконання функцій держави здійснюється місцевими державними адміністраціями, органами місцевого самоврядування, рядом науково-дослідних установ та інших типів публічних установ.

В межах здійснення екологічної функції діють ряд публічних інформаційних ресурсів, серед яких важливе місце займає онлайн-платформа цифрового публічного управління – «ЕкоСистема» [24], в організаційній структурі якого є окремий сервіс «ЕкоЗагроза» [23].

Інформаційна онлайн-платформа «ЕкоЗагроза» [23] дозволяє на засадах оперативності отримати відомості про стан дотримання вимог щодо гранично допустимих нормативів забруднення залежно від регіону України (мал. 1.1).

На малюнку 1.1 нами подається інформаційне відображення інтерфейсу пошуку онлайн-платформи «ЕкоЗагроза».

Мал. 1.1 ЕкоЗагроза. Офіційний ресурс Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України [23]

«ЕкоСистема» є національною онлайн-платформою, яка містить актуальну інформацію про стан довкілля. На онлайн-платформі «ЕкоСистема» забезпечується доступ через електронну персоніфікацію доступ до 33 загальнонаціональних реєстрів, що функціонують: Реєстр висновків на транскордонне перевезення відходів; Перелік декларацій про відходи; Реєстр об'єктів, які справляють шкідливий вплив; Реєстр виданих довідок щодо величин фонових концентрацій; Єдиний державний реєстр з оцінки впливу на довкілля; Державний реєстр пестицидів і агрохімікатів, дозволених до використання в Україні; Перелік суб'єктів господарювання, яким Міндовкілля затверджено показники емісії (питомі викиди) забруднюючих речовин в атмосферне повітря; Державний реєстр суб'єктів господарювання, які здійснюють приймання та/або розбирання транспортних засобів, що утилізуються; Довідник установ та організацій, що належать до сфери управління Міндовкілля, у тому числі їх ідентифікаційних кодів, офіційних вебсайтів, адрес електронної пошти, телефонів та місцезнаходження; Реєстр повідомлень на транскордонне перевезення небезпечних відходів; Ліміти на спеціальне використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду загальнодержавного значення; Перелік дозволів на експорт (реекспорт) видів дикої фауни і флори, сертифікатів на пересувні виставки, реекспорт та інтродукцію з моря зазначених зразків, за винятком осетрових риб і виробленої з них продукції; Перелік регуляторних актів Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України; Інформація про організаційну структуру Міндовкілля; Перелік установ природно-заповідного фонду, що належить до сфери управління Міндовкілля; Перелік видів обговорень та розмір плати за проведення громадського обговорення в процесі здійснення оцінки впливу на довкілля; Перелік уповноважених територіальних органів для проведення громадських обговорень у процесі здійснення оцінки впливу на довкілля; Реєстр договорів на проведення громадських обговорень у процесі здійснення оцінки впливу на довкілля; Реєстр установок з

моніторингу, звітності та верифікації викидів парникових газів; Єдиний реєстр стратегічної екологічної оцінки; Норми відстрілу мисливських тварин, віднесених до державного мисливського фонду, на мисливський сезон; Перелік дозволів на імпорт видів дикої фауни і флори, сертифікатів на пересувні виставки, реекспорт та інтродукцію з моря зазначених зразків, за винятком осетрових риб і виробленої з них продукції; Перелік виробництв та категорій джерел викидів за методикою ЕМЕР (розрахунок викидів ЗР в атмосферне повітря); Довідник "Порогові обсяги викидів в атмосферне повітря"; Довідник "Порогові обсяги викидів у води"; Довідник "Порогові обсяги викидів в землю"; Довідник "Порогові обсяги про перенесення за межі промислового майданчика забруднювачів у зворотних (стічних) водах, призначених для очищення"; Національний реєстр викидів та перенесення забруднювачів; Реєстр дозволів на здійснення операцій з оброблення відходів; Реєстр ліцензіатів з управління небезпечними відходами; Довідник установ та організацій, що належать до сфери управління Міндовкілля, у тому числі їх ідентифікаційних кодів, офіційних вебсайтів, адрес електронної пошти, телефонів та місцезнаходження; Перелік дозволів на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами об'єктів 1, 2, 3 груп; Перелік Декларацій про поводження господарської діяльності [213].

В стадії розробки станом на 1 серпня 2024 року перебувають такі загальнонаціональні реєстри: План державних випробувань і наукових досліджень пестицидів і агрохімікатів; Перелік дозволів на ввезення на митну територію України незареєстрованих пестицидів і агрохімікатів, що використовуються для державних випробувань та наукових досліджень, а також обробленого ними насінневого (посадкового) матеріалу; Перелік дозволів на транзитне переміщення не зареєстрованих в Україні генетично модифікованих організмів; Перелік дозволів на проведення державної апробації (випробування) генетично модифікованих організмів у відкритій системі; Перелік дозволів на провадження діяльності, пов'язаної із штучними

змінами стану атмосфери та атмосферних явищ у господарських цілях; Перелік установ, організацій та закладів, яким надається право на розробку документів, що обґрунтовують обсяги викидів для підприємств, установ, організацій та громадян - суб'єктів підприємницької діяльності; Річні зведені основні фінансові показники виконання фінансових планів підприємств державного та комунального секторів економіки; Державний кадастр територій та об'єктів природно-заповідного фонду; План діяльності Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України з підготовки проектів регуляторних актів; Перелік дозволів на проведення робіт (крім будівельних на землях водного фонду) в Міндовкілля України; Перелік міжнародних угод у сфері охорони навколишнього природного середовища, стороною яких є Україна, та стан їх виконання; Розрахункові лісосіки; Перелік об'єктів, які є найбільшими забруднювачами навколишнього природного середовища по скиданню забруднюючих речовин у водні об'єкти; Червона книга України; Державний кадастр тваринного світу; Зелена книга України [213].

В системі інформаційного забезпечення із виконання екологічної функції держави важливе значення відіграє функціонування такого інформаційного ресурсу, як Державний земельний кадастр України. Відповідно до статті 36 Закону України від **7 липня 2011 року 3613-VI** «Про Державний земельний кадастр» [102], доступ до «Інформації про право власності та речові права на земельну ділянку», можливий за умови ідентифікації особи, яка отримує доступ до інформації, з використанням електронного цифрового підпису чи іншого альтернативного засобу ідентифікації особи. При цьому інформація про перегляд відомостей про право власності та речові права на земельні ділянки споживачем адміністративної послуги зберігається. Чинним законодавством України встановлюється, що власник (землекористувач) земельної ділянки, подавши заяву до «органу, що здійснює ведення Державного земельного кадастру», тобто до Державної служби України з питань геодезії, картографії та

кадастру [137] , отримує інформацію про осіб, які отримували доступ до «Інформації про право власності та речові права» на дану земельну ділянку [157].

Через онлайн-платформу Державного земельного кадастру України надаються такі адміністративні послуги, як: доступ до відомостей реєстру; надання інформації щодо речового права на земельну ділянку; надання довідки про осіб, що отримали доступ до інформації про суб'єкта землекористування; видача відомостей з документації із землеустрою; витяг з реєстру інженерів-землевпорядників.

Функціонально Державний земельний кадастр розуміється як «єдина державна геоінформаційна система відомостей про землі, розташовані в межах державного кордону України, їх цільове призначення, обмеження у їх використанні, а також дані про кількісну і якісну характеристику земель, їх оцінку, про розподіл земель між власниками і користувачами, про меліоративні мережі та складові частини меліоративних мереж» (ст. 1 Закону України від 7 липня 2011 року 3613-VI «Про Державний земельний кадастр» [102]).

До об'єктів, що узагальнюються в Державному земельному кадастрі України, відносяться: землі в межах державного кордону України; землі в межах території адміністративно-територіальних одиниць; землі в межах територій територіальних громад; меліоративні мережі; складові частини меліоративних мереж; обмеження у використанні земель; земельні ділянки. Серед новел чинного законодавства України з питань адміністративно-правового регулювання землекористування є закріплення нормативної вимоги внесення до Державного земельного кадастру відомостей про функціональні зони на підставі затверджених комплексних планів просторового розвитку територій територіальних громад, генеральних планів населених пунктів, що набуває особливого значення при встановленні та зміні цільового призначення земельних ділянок. Адже при внесенні до Державного земельного кадастру відомостей про встановлення або зміну

цільового призначення земельної ділянки належність останньої до відповідної функціональної зони визначається за даними Державного земельного кадастру [102].

До проблем ведення публічних інформаційних ресурсів у сфері здійснення екологічної функції держави безумовно необхідно віднести встановлення різних строків для виконання тих чи інших процедур. Зокрема, чинним законодавством України встановлюються різні строки для внесення відомостей до Державного земельного кадастру України, що залежить від об'єкту, дані про який необхідно відобразити (ст. 21 Закону України «Про Державний земельний кадастр України» [102]). Такий підхід ускладнює застосування норми про внесення даних до Державного земельного кадастру України [72, с. 224-228].

До новації, які є на часі з питань здійснення адміністративних процедур із виконання екологічної функції держави та їх відповідного інформаційного забезпечення є запровадження до такої системи правовідносин дії принципу екстериторіальності та принципу випадковості, що дозволяє спростити доступ до таких адміністративних послуг, як внесення відомостей до Державного земельного кадастру, змін до таких відомостей, отримання документації із землеустрою, документації з оцінки земель та інших документів. Крім того такий підхід суттєво мінімізує корупційні ризики в сфері відносин землекористування, адже визначення державного кадастрового реєстратора, уповноваженого на розгляд таких документів та внесення відомостей до Державного земельного кадастру або надання мотивованої відмови у їх внесенні, відбувається в день подання заяви за допомогою програмного забезпечення Державного земельного кадастру за принципом випадковості (ст. 21 Закону України «Про Державний земельний кадастр України» [102]).

Задля забезпечення належного доступу до Державного земельного кадастру України документи, що особа отримує від реєстратора, друкуються на звичайному папері, без спеціальних бланків, але при цьому їх легальність

засвідчується згенерованим QR-кодом, що містить інформацію про зміст відповідного документу.

Документообіг у сфері реалізації екологічної функції відбувається в процесі поступової трансформації та цифровізації, і здійснюється виходячи із вимог Закону України від 22 травня 2003 року № 851-IV «Про електронні документи та електронний документообіг» [111].

До проблем інформаційного забезпечення діяльності у сфері екологічної функції держави, що існують в Україні, необхідно віднести, поміж інших, питання надзвичайної розгалуженості та значної кількості публічних інформаційних ресурсів, які часто не взаємодіють один із іншим, що ускладнює їх застосування. Зокрема, Державний земельний кадастр не взаємодіє із Державним реєстром речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень [158;103]. Відомості із Державного земельного кадастру є необхідними для укладення договорів із нерухомим майном, однак при цьому такі реєстраційні системи в Україні і досі залишаються роз'єднаними [63, с. 195-197]. Варто зазначити, що наявною є тенденція до наближення цих реєстрів, але зберігається традиція їх роз'єднання.

Процеси європейської інтеграції поставили як одну із вимог наближення стандартів досягнення відповідності між реєстраційними даними, що діють в Україні, та стандартами побудови інфраструктури геопросторових даних, запроваджених в ЄС. Задля цього було розроблено та прийнято Закон України «Про національну інфраструктуру геопросторових даних» від 13 квітня 2020 року № 554-IX [93]. Національною інфраструктурою геопросторових даних визнається взаємопов'язана сукупність організаційної структури, технічних і програмних засобів, базових та тематичних наборів геопросторових даних, метаданих, сервісів, технічних регламентів, стандартів, технічних специфікацій, необхідних для виробництва, оновлення, оброблення, зберігання, оприлюднення, використання геопросторових даних та метаданих, іншої діяльності з такими даними. Відповідно до ч. 2 ст. 5 Закону України від 13 квітня 2020 р. № 554-

IX базовими геопросторовими даними визнаються відомості: 1) системи відліку координат і висот; 2) державний кордон України; 3) адміністративно-територіальні одиниці, в тому числі їх межі; 4) територіальні громади, в тому числі межі їх територій; 5) гідрографічні об'єкти та гідротехнічні споруди; 6) населені пункти, в тому числі їх вулично-дорожню мережу; 7) будівлі та споруди; 8) автомобільні дороги; 9) залізниці; 10) інженерні комунікації; 11) аеропорти, морські та річкові порти; 12) земний покрив та ґрунти; 13) земельні ділянки; 14) реєстри вулиць та адреси об'єктів; 15) географічні назви; 16) цифрову модель рельєфу; 17) ортофотоплани.

Узагальнення таких даних визначає розвиток інформаційного забезпечення публічної служби у сфері виконання екологічної функції держави, що має пов'язуватися із створенням відповідної електронної системи обліку таких відомостей.

До надзвичайно важливих проблем інформаційного забезпечення у сфері виконання екологічної функції держави належить питання не лише обліку природних ресурсів, але і здійснення моніторингу за їх якістю. Така вимога, зокрема, міститься у ст. 33 Закону України «Про Державний земельний кадастр», де зазначено, що облік земель у Державному земельному кадастрі здійснюється як за кількістю, так і за якістю земель і земельних угідь. Облік якісного стану земельних угідь здійснюється за відомостями, що характеризують землі за природними і набутими властивостями, впливають на їх продуктивність та економічну цінність, а також за ступенем техногенного забруднення ґрунтів. Такі відомості підлягають узагальненню центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері земельних відносин, тобто Державною службою України з питань геодезії, картографії та кадастру.

Узагальнена інформація про кількість та якість земель має безоплатно надаватися органам державної влади та органам місцевого самоврядування відповідно до Порядку ведення Державного земельного кадастру [157]. Крім того, до Державного земельного кадастру мають

включатися відомості про заходи щодо охорони земель і ґрунтів. Зміни якісного стану земель повинні вноситися до Державного земельного кадастру, до Поземельної книги. Так, своєчасне надання органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування даних про стан земель є одним із обов'язків власників та користувачів земельних ділянок. Але при цьому варто наголосити, що дана норма діє дуже фрагментарно через відсутність відповідальності землевласників та землекористувачів щодо здійснення обов'язку із інформування органів влади щодо забезпечення контролю та моніторингу за якістю природних ресурсів.

Забезпечення реалізації поставлених задач у Законі України «Про національну інфраструктуру геопросторових даних» щодо налагодження співпраці між Державною службою України з питань геодезії, картографії та кадастру та Державною установою «Інститут охорони ґрунтів України [221, с. 37].

В умовах російсько-української війни важливим є забезпечення розширеного переліку земельних ділянок, які не підлягають оподаткуванню земельним податком, що відбулось через внесення змін до ст. 283 Податкового кодексу України (а саме, такими є: по-перше, техногенно забруднені вибухонебезпечними предметами земельні ділянки; по-друге, земельні ділянки, що перебувають у консервації; по-третє, землі сільськогосподарських угідь, які перебувають у стадії сільськогосподарського освоєння) [88]. Підставами для звільнення від справляння земельного податку для зазначених категорій земель є дані Державного земельного кадастру України, де повною мірою характеристики таких об'єктів відображаються не вчасно.

Таким чином, залишається не вирішеною проблема відповідальності за наповнення відомостями Державного земельного кадастру України та інших публічних інформаційних ресурсів, що залежить не лише від дій посадових осіб суб'єктів владних повноважень, але і природокористувачів. На підставі зазначеного необхідним є посилення відповідальності природокористувачів

за несвоєчасне подання відомостей до загальнонаціональних реєстрів та кадастрів у сфері охорони навколишнього природного середовища, що має вживатися у пропорційному поєднанні із запровадженням певних засобів стимулювання позитивного та належного виконання покладеного природокористувача обов'язку із збереження якості природного ресурсу, а також своєчасного повідомлення про його погіршення.

2.3 Адміністративно-правові засади використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері соціально-економічної функції держави

Забезпечення соціально-економічної функції держави є запорукою задоволення публічних та приватних інтересів населення, вирішення питань соціального захисту особи, розвитку сприятливого інноваційного та інвестиційного клімату в країні, що є одним із напрямів розвитку української держави, визначених у ряді стратегічних загальнонаціональних документів у Концепції розвитку електронного урядування в Україні, Стратегії кібербезпеки України, Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020» [202;200].

До проблем, що перешкоджають соціально-економічному зростанню України, що можуть бути вирішено через удосконалення інформаційного забезпечення публічної служби, необхідно віднести: неналежний рівень захисту персональних даних; прояви рейдерства та кібератак; відсутність чи недосконалість взаємодії інформаційних ресурсів та баз даних, що ускладнює документообіг [202;200].

До системи суб'єктів публічної влади із виконання соціально-економічної функції держави необхідно віднести:

І) органи законодавчої влади (Комітет Верховної Ради України з питань аграрної та земельної політики [49], Комітет Верховної Ради України з питань бюджету [44], Комітет Верховної Ради України з питань фінансів,

податкової та митної політики[48]; Комітет Верховної Ради України з питань здоров'я нації, медичної допомоги та медичного страхування[41], Комітет Верховної Ради України з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій у Донецькій, Луганській областях та Автономної Республіки Крим, міста Севастополя[42], Комітет Верховної Ради України з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів[47]), а також Рахункова палата, що підзвітна Верховній Раді України та діє задля виконання контрольних повноважень за надходженням коштів до Державного бюджету України та їх використання, та діє в межах повноважень, визначених Законом України від 2 липня 2015 року № 576-VIII [192];

II) органи виконавчої влади :

1) Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України, яке є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику економічного, соціального розвитку і торгівлі, державну промислову політику, державну військово-промислову політику, державну інвестиційну політику, державну зовнішньоекономічну політику, державну політику у сфері технічного регулювання, стандартизації, метрології та метрологічної діяльності, управління об'єктами державної власності, розвитку підприємництва, державно-приватного партнерства, інтелектуальної власності, інноваційної діяльності в реальному секторі економіки, туризму та курортів (крім здійснення державного нагляду (контролю) у сфері туризму та курортів), державних та публічних закупівель, а також державного замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів (Постанова Кабінету Міністрів України від 11 вересня 2019 р. № 838) [81];

2) Міністерство фінансів України, яке є «головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та

реалізує державну фінансову, бюджетну та боргову політику, державну політику у сфері міжбюджетних відносин та місцевих бюджетів, державну політику у сфері державного пробірною контролю, бухгалтерського обліку та аудиту, а також забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері контролю за дотриманням бюджетного законодавства, державного фінансового контролю, державного внутрішнього фінансового контролю, казначейського обслуговування бюджетних коштів, коштів клієнтів відповідно до законодавства, запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, забезпечує формування державної політики у сфері організації та контролю за виготовленням цінних паперів, документів суворої звітності та забезпечує формування та реалізацію єдиної державної податкової, митної політики, державної політики з адміністрування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, державної політики у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування податкового та митного законодавства, державної політики у сфері контролю за трансфертним ціноутворенням, а також законодавства з питань сплати єдиного внеску, державної політики у сфері видобутку, виробництва, використання та зберігання дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння органогенного утворення та напівдорогоцінного каміння, їх обігу та обліку» [152] ;

3) Міністерство охорони здоров'я України, що є «головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я, а також захисту населення від інфекційних хвороб, протидії ВІЛ-інфекції/СНІДу та іншим соціально небезпечним захворюванням, попередження та профілактики неінфекційних захворювань» (постанова Кабінету Міністрів України від 25 березня 2015 р. № 267) [150];

4) Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій, яке є «головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику з питань тимчасово окупованої Російською Федерацією території України (далі - тимчасово окупована територія), а також прилеглих до неї територій, дотримання норм міжнародного гуманітарного права на всій території України (крім повноважень з координації розшуку осіб, зниклих безвісти за особливих обставин, та вирішення інших пов'язаних з цим питань відповідно до Закону України «Про правовий статус осіб, зниклих безвісти за особливих обставин»), інформаційного суверенітету України (крім здійснення повноважень з управління цілісними майновими комплексами державного підприємства “Мультимедійна платформа іномовлення України” та Українського національного інформаційного агентства “Укрінформ”), у сфері захисту прав примусово переміщених (депортованих) осіб, зокрема захисту прав осіб, депортованих за національною ознакою» [16];

5) Міністерство соціальної політики, яке є «центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України і який забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері соціальної політики, загальнообов'язкового державного соціального та пенсійного страхування, соціального захисту населення, волонтерської діяльності, з питань сім'ї та дітей, оздоровлення та відпочинку дітей, усиновлення та захисту прав дітей, запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі, торгівлі людьми, забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, надання соціальних послуг та проведення соціальної роботи, соціальної та професійної адаптації військовослужбовців, які звільняються, осіб, звільнених з військової служби, ветеранів праці, ветеранів війни, осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, постраждалих учасників Революції Гідності, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України в частині

організації виплати їм до Дня Незалежності України разової грошової виплати, ветеранів військової служби, жертв нацистських переслідувань, дітей війни та жертв політичних репресій, пенсійного забезпечення та ведення обліку осіб, які підлягають загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню, здійснення державного контролю за дотриманням вимог законодавства під час надання соціальної підтримки (державна допомога, пільги, житлові субсидії та інші виплати, що проводяться за рахунок державного бюджету, соціальні послуги) та за дотриманням прав дітей, а також забезпечує формування та реалізує державну політику щодо здійснення державного нагляду у сфері загальнообов'язкового державного соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності, у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності в частині забезпечення відповідності законодавству рішень уповноваженого органу управління в системі загальнообов'язкового державного соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та від нещасного випадку (далі - уповноважений орган управління), державного регулювання та нагляду за дотриманням норм Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» щодо призначення (перерахунку) і виплати пенсій у солідарній системі, у сфері гуманітарної допомоги» [151];

6) Національна служба здоров'я України, що діє в межах повноважень, визначених постановою Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2017 р. № 1101, що є «центральною виконавчою владою, діяльність якої спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра охорони здоров'я, який реалізує державну політику у сфері державних фінансових гарантій медичного обслуговування населення» [210];

7) Національний банк України, що сприяє додержанню стійких темпів економічного зростання та підтримує економічну політику Кабінету Міністрів України (ст. 6 Закону України «Про Національний банк України») [179];

8) Державна казначейська служба України [137], діяльність якого затверджено постановою Кабінету Міністрів України № 215 від 15 квітня 2015 р., і визначається через адміністративно-правовий статус центрального органу виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра фінансів і який реалізує державну політику у сферах казначейського обслуговування бюджетних коштів, коштів клієнтів відповідно до законодавства, бухгалтерського обліку виконання бюджетів;

9) Фонд державного майна України [209], що є «центральним органом виконавчої влади із спеціальним статусом, що реалізує державну політику у сфері приватизації, оренди, використання та відчуження державного майна, управління об'єктами державної власності, у тому числі корпоративними правами держави щодо об'єктів державної власності, що належать до сфери його управління, а також у сфері державного регулювання оцінки майна, майнових прав та професійної оціночної діяльності»;

10) Державна фіскальна служба України, що є «центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра фінансів і який реалізує державну податкову політику, державну політику у сфері державної митної справи, державну політику з адміністрування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (далі - єдиний внесок), державну політику у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування податкового, митного законодавства, а також законодавства з питань сплати єдиного внеску»[106],

11) Антимонопольний комітет України[9], що діє як державний орган із спеціальним статусом, метою діяльності якого є забезпечення державного захисту конкуренції у підприємницькій діяльності та у сфері публічних закупівель;

12) Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України [124], що є «центральним органом виконавчої влади, діяльність

якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України і який реалізує державну політику у сфері ефективного використання паливно-енергетичних ресурсів, енергозбереження та альтернативних видів палива»;

13) Державна аудиторська служба України, що є «центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра фінансів та який реалізує державну політику у сфері державного фінансового контролю» [131];

14) Державна регуляторна служба України [89], що є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України і який реалізує державну регуляторну політику, політику з питань нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності, ліцензування та дозвільної системи у сфері господарської діяльності та дерегуляції господарської діяльності;

15) Державна служба України з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів [141], що є «центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України та який реалізує державну політику у галузі ветеринарної медицини, сферах безпеки та окремих показників якості харчових продуктів, карантину та захисту рослин, ідентифікації та реєстрації тварин, санітарного законодавства, санітарного та епідемічного благополуччя населення (крім виконання функцій з реалізації державної політики у сфері епідеміологічного нагляду (спостереження) та у сфері гігієни праці та функцій із здійснення дозиметричного контролю робочих місць і доз опромінення працівників), з контролю за цінами, попередження та зменшення вживання тютюнових виробів та їх шкідливого впливу на здоров'я населення, метрологічного нагляду, ринкового нагляду в межах сфери своєї відповідальності, насінництва та розсадництва (в частині сертифікації насіння і садивного матеріалу), реєстрації та обліку машин в агропромисловому комплексі, державного нагляду (контролю) у сфері агропромислового комплексу, державного нагляду (контролю) у сферах охорони прав на сорти рослин,

насінництва та розсадництва, державного контролю за додержанням законодавства про захист прав споживачів і рекламу в цій сфері, за якістю зерна та продуктів його переробки, державного нагляду (контролю) за додержанням заходів біологічної і генетичної безпеки щодо сільськогосподарських рослин під час створення, дослідження та практичного використання генетично модифікованого організму у відкритих системах на підприємствах, в установах та організаціях агропромислового комплексу незалежно від їх підпорядкування і форми власності, здійснення радіаційного контролю за рівнем радіоактивного забруднення сільськогосподарської продукції і продуктів харчування»;

16) Державна служба фінансового моніторингу України [143], що є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра фінансів і який реалізує державну політику у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення Державна митна служба України, місцеві державні адміністрації, органи місцевого самоврядування, державна установа «Відкриті публічні фінанси», державне підприємство «Прозорро» та інші;

17) Державна служба зайнятості, що виконує завдання із: реалізації державної політики у сфері зайнятості населення та трудової міграції, соціального захисту від безробіття; здійснення аналізу стану ринку праці; сприяння громадянам у підборі підходящої роботи; надання роботодавцям послуг із добору працівників; участі в організації проведення громадських та інших робіт тимчасового характеру; сприяння громадянам в організації підприємницької діяльності, зокрема шляхом надання індивідуальних та групових консультацій; участі у реалізації заходів, спрямованих на запобігання масовому вивільненню працівників, профілактика настання страхового випадку, сприяння мобільності робочої сили та зайнятості населення в регіонах з найвищими показниками безробіття,

монофункціональних містах та населених пунктах, залежних від містоутворюючих підприємств; організації підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації безробітних з урахуванням поточної та перспективної потреб ринку праці, підтвердження результатів неформального професійного навчання; проведення професійної орієнтації населення; додаткового сприяння у працевлаштуванні окремих категорій громадян, які неконкурентоспроможні на ринку праці; внесення пропозицій Мінекономіки щодо формування державної політики у сфері зайнятості населення[138];

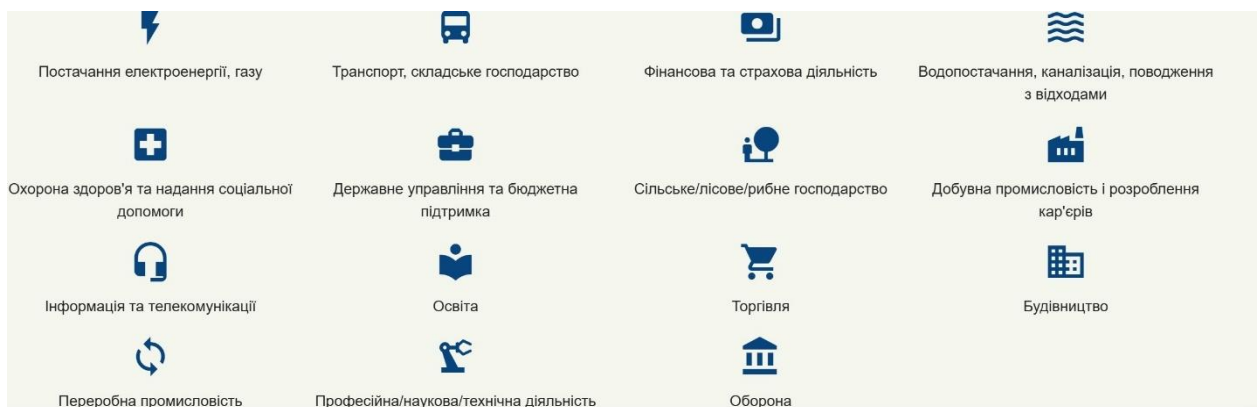
18) Державна служба України з питань праці [142], що є «центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Першого віце-прем'єр-міністра України - Міністра економіки, і який реалізує державну політику у сферах промислової безпеки, охорони праці, гігієни праці, поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення, здійснення державного гірничого нагляду, а також з питань нагляду та контролю за додержанням законодавства про працю, зайнятість населення, загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності, у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності, на випадок безробіття (далі - загальнообов'язкове державне соціальне страхування) в частині призначення, нарахування та виплати допомоги, компенсацій, надання соціальних послуг та інших видів матеріального забезпечення з метою дотримання прав і гарантій застрахованих осіб»;

III. Інші суб'єкти владних повноважень (позабюджетні цільові фонди, зокрема, Пенсійний фонд України, Фонд соціального страхування та ін.; місцеві державні адміністрації, органи місцевого самоврядування; державне підприємство «Електронне здоров'я»; державне підприємство «Інформаційно-обчислювальний цент Міністерства соціальної політики» та інші.

У сфері забезпечення соціально-економічної функції держави використовуються такі інформаційні ресурси, як: Е-контракт [76], Єдиний веб-портал використання публічних коштів [97;156], платформа Prozorro, слоган діяльності якої звучить, як «Бізнес з державою починається тут», де станом на 1 серпня є зареєстрованими 105 141 постачальники, та 51 705 – зареєстровані замовники [9; 86].

В умовах європейської інтеграції є важливим створення та функціонування в Україні окремого публічного інформаційного ресурсу – порталу реєстру проектів МФО, що є офіційним державним порталом із реєстром проектів соціального і економічного розвитку України, які реалізуються із залученням коштів міжнародних фінансових організацій [234].

На порталі є доступними пошук грантової підтримки вітчизняних виробників, науково-дослідних інституцій та інших приватних та публічних осіб за категоріями, що зображено на мал. 1.2

Мал. 1.2 Категорії проектів порталу реєстру проектів МФО [90]

Важливим є створення та функціонування інформаційно-комунікаційної системи «Електронний кабінет платника податків» [25]. В офіційних роз'ясненнях Міністерства доходів та зборів України зазначається, що подання звітності через "Електронний кабінет платника податків" допускається для таких загальнодержавних податків, як: податок на прибуток підприємств; податок на доходи фізичних осіб; податок на додану вартість;

акцизний податок; екологічний податок; рентна плата за транспортування нафти і нафтопродуктів магістральними нафтопроводами та нафтопродуктопроводами, транзитне транспортування трубопроводами природного газу та аміаку територією України; рентна плата за нафту, природний газ і газовий конденсат, що видобуваються в Україні; плата за користування надрами; плата за землю (з юридичних осіб); плата за землю (фізичні особи); фіксований сільськогосподарський податок; місцеві податки: податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки; єдиний податок; єдиний податок для суб'єктів підприємницької діяльності - фізичних осіб; загальнодержавні збори: збір за першу реєстрацію транспортного засобу; збір за користування радіочастотним ресурсом України; збір за спеціальне використання води; збір за спеціальне використання лісових ресурсів; збір на розвиток виноградарства, садівництва і хмелярства; збір у вигляді цільової надбавки до діючого тарифу на електричну та теплову енергію, крім електроенергії, виробленої кваліфікованими когенераційними установками; збір у вигляді цільової надбавки до діючого тарифу на природний газ для споживачів усіх форм власності; місцеві збори: збір за місця для паркування транспортних засобів; туристичний збір [87]. В офіційному роз'ясненні Міністерства доходів та зборів України надається покрокова інструкція із того, як подавати податкову звітність платником податків через інформаційно-комунікаційну систему «Електронний кабінет платника податків», але, в цілому, варто підкреслити та позитивно оцінити наявний інтерфейс даного інформаційного продукту, та його доступність і зрозумілість будь-якому споживачу таких адміністративних послуг.

Для подання бухгалтерської звітності створено інформаційна система «Податковий блок» [231, с. 48-53].

Створення та функціонування електронних інформаційних ресурсів вирішення цілого ряду завдань та функціональних цілей: реалізація завдання із ефективного збирання, опрацювання та аналітичного узагальнення податкової інформації; удосконалення подачі податкової звітності задля

реалізації вимог прозорості та оперативності її узагальнення; створення можливості для електронної взаємодії між державними органами фінансового контролю та платниками податків; підвищення рівень якості надання адміністративних послуг у сфері оподаткування населення та суб'єктів господарювання; удосконалення форм фінансового контролю та зовнішнього аудиту; запобігання шахрайству при здійсненні податкових розрахунків [231, с. 50].

Інформаційна система «Податковий блок» складається із таких підсистем, як: реєстрація платників податків, де відбувається облік платників податків на базі електронного обміну інформацією з іншими органами державної виконавчої влади для отримання повних та точних даних про підприємницькі структури (платники податків) та об'єкти оподаткування, що надає можливість посилити податковий контроль; опрацювання податкової звітності та платежів, де узагальнюється приймання, реєстрація, опрацювання, перевірка та перегляд податкової звітності; підготовка до опрацювання інформації, що надходить від інших органів фінансового контролю; податковий аудит, що відображує ризико-орієнтована система адміністрування податків, завдяки якій зменшується втручання органів ДПС у діяльність сумлінних платників податків; аналітична система; облік платежів.

У системі інформаційного забезпечення публічної служби із виконання соціально-економічної функції держави діють такі загальнонаціональні державні реєстри, як: Єдиний реєстр арбітражних керуючих [30], Електронний реєстр апостилів [26], Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб–підприємців та громадських формувань [29], Єдиний реєстр підприємств, щодо яких порушено провадження у справі про банкрутство [31], Державний реєстр речових прав на нерухоме майно та інші.

Наведене дозволяє визначити, що здійснення інформаційного забезпечення публічної служби у сфері реалізації соціально-економічної функції держави відбувається через: отримання відомостей владним

суб'єктом із власних інформаційних ресурсів органу публічної адміністрації; через взаємодію із власником інформації чи держателем бази даних – іншого органу публічної адміністрації; інформаційної взаємодії із платником податків; шляхом узагальнення інформації, якою володіє владний суб'єкт; міжнародного співробітництва; шляхом взаємодії із громадськістю, медіа.

2.4 Адміністративно-правові засади використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері правоохоронної та правозахисної функції держави

Триваючі процеси цифровізації суспільного життя мають відбуватися із дотримання права особи на невтручання до сфери її приватного життя, що визначається статтею 32 Конституції України [52].

Функціонування публічної правоохоронної та правозахисної служби України часто пов'язується із обігом персональних даних особи, що здійснюється в межах застосування заходів та засобів юридичної відповідальності [95;147]. Питання обігу персональних даних передусім регламентуються профільним законодавчим актом – Законом України від 13.01.2011 р. № 2939-VI [171], що деталізується в межах окремих підзаконних актів відповідних служб.

Зміст діяльності правоохоронної служби визначається через зміст компетенції органу влади, дослідження структури якої відбувалось у наукових працях О.М. Бандурки [84], Є.Ю. Бараш [3], К.І. Беляков [5] та ін..

У дослідженнях встановлюється, що змістом компетенції правоохоронного органу є тим суб'єктом, що функціонує заради запобігання проявам злочинності та вчиненням правопорушень [220]. Правоохоронні органи у своїй діяльності наділені юрисдикцією, що дозволяє досягти належної реалізації функції із забезпечення прав та свобод людини, гарантування встановлення правопорядку, захисту національної (державної) безпеки, забезпечення стану законності та верховенства права [222].

Виходячи із змісту положень Указу Президента України «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» з врахуванням останніх змін від 09.12.2010 р. № 1085/2010 [184] до системи правоохоронних органів може бути віднесено, як зазначає Г.О. Блінова, «абсолютну більшість органів виконавчої влади» [6, с. 349].

Саме тому в основу відмежування правоохоронних органів від інших органів публічної служби необхідно із врахуванням таких особливостей, що характеризують їх адміністративно-правовий статус, як: примусово-зобов'язуючий вплив на суб'єктів правовідносин задля захисту публічних інтересів та потреб; нормативна визначеність повноважень владного суб'єкта та їх деталізації у встановлених адміністративних процедурах. Реалізація покладених на правоохоронну публічну функцію, як правило, здійснюється професіоналами, які здобули відповідну вищу освіту за спеціальністю 262 «Правоохоронна діяльність» та за спеціальністю 081 «Право». Для посадових осіб висуваються вимоги здобуття вищої освіти за спеціальністю 263 «Цивільна безпека» [37].

У Законі України від 23 грудня 1993 року № 3781-ХІІ «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» встановлено, що до системи правоохоронними органами відносяться: органи прокуратури, внутрішніх справ, служби безпеки, Військової служби правопорядку в Збройних Силах України, митні органи, органи охорони державного кордону, органи державної податкової служби, органи і установи виконання покарань, слідчі ізолятори, органи державного фінансового контролю, рибоохорони, державної лісової охорони, інші органи, які здійснюють правозастосовні або правоохоронні функції [101]. До правоохоронних органів також відносяться такі спеціальні суб'єкти запобігання організований злочинності, як : Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів (далі - АРМА) [178;20], Державне бюро розслідувань [100], та ін.

Покажемо, що в межах функціонування системи правоохоронних органів детально регламентується специфіка їх інформаційної взаємодії, що визначається чисельною кількістю підзаконних нормативно-правових актів. Такими підзаконними нормативно-правовими актами є: наказ Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів від 29.06.2022 № 2703/5/140 «Про затвердження Порядку надання АРМА інформації на запити Міністерства юстиції України при реалізації державної політики у сфері стягнення в дохід держави активів осіб, щодо яких застосовано санкції» [99;161], де встановлюються засади взаємодії Міністерства юстиції України та АРМА стосовно виявлення та розшуку активів фізичних та юридичних осіб, зазначених у відповідних рішеннях Ради національної безпеки і оборони України, щодо яких у порядку, визначеному Законом України «Про санкції» [194], застосовано санкцію у виді блокування активів, у тому числі виявлення раніше незаблокованих активів; наказ Голови Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів від 24.02.2023 № 31/105 «Про деякі питання інформаційної взаємодії АРМА та ДПС» [107], де визначено механізм надання ДПС інформації з Державного реєстру фізичних осіб - платників податків про доходи фізичних осіб відповідно до пункту 6 частини першої статті 10 та частини другої статті 15 Закону України «Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів», Законів України «Про захист персональних даних» [171] та «Про захист інформації в інформаційно-комунікаційних системах» [170], пункту 5 Положення про Державну податкову службу України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 року № 227 [136], Порядку обробки персональних даних у базі персональних даних - Державному реєстрі фізичних осіб - платників податків, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 24 лютого 2015 року № 210 [163], зареєстрованого в

Міністерстві юстиції України 12 березня 2015 року за № 278/26723; наказ Голови Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів «Про затвердження Порядку обробки персональних даних в АРМА» від 15.12.2022 № 265, де встановлюються загальні вимоги до організаційних і технічних заходів обробки та захисту персональних даних, володільцем яких є АРМА, під час їх обробки в інформаційно-комунікаційних системах АРМА та на паперових носія [162]; спільний наказ Голови Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів та Бюро економічної безпеки України від 22.02.2022 № 54/50 «Про затвердження Порядку взаємодії АРМА і Бюро економічної безпеки України щодо виявлення та розшуку активів», де встановлено врегулювання питань щодо: виконання АРМА звернень БЕБ щодо виявлення та розшуку активів (коштів, майна, майнових та інших прав), на які може бути накладено арешт у кримінальному провадженні; виконання БЕБ запитів АРМА щодо надання інформації, необхідної для складання АРМА відповіді на запит відповідного органу іноземної держави; розгляду БЕБ інформації АРМА щодо ознак кримінальних правопорушень, виявлених ним під час виконання визначених законом функцій та повноважень АРМА, інших питань, пов'язаних з виконанням повноважень АРМА [159] та ін. [21, с. 96-97].

До системи правоохоронних органів ряд вчених справедливо відносять Міністерство юстиції України, компетенція якого встановлюється, зокрема, згідно із Постановою Кабінету Міністрів України від 2 липня 2014 р. № 228 [153], Раду національної безпеки і оборони, питання діяльності якої визначається відповідно до Закону України від 5 березня 1998 року № 183/98-ВР [191], Державну регуляторну службу України [13] та ін. [220].

Правоохоронні органи необхідно відмежовувати від правозахисних органів, у системі яких функціонують нотаріат, адвокатура, приватні та державні виконавці, арбітражні керуючі.

Зокрема, у Законі України від 2 вересня 1993 року № 3425-ХІІ «Про нотаріат» визначено, Нотаріат в Україні - це система органів і посадових осіб, на які покладено обов'язок посвідчувати права, а також факти, що мають юридичне значення, та вчиняти інші нотаріальні дії, передбачені цим Законом, з метою надання їм юридичної вірогідності [183]; при цьому згідно із ст. 18 Цивільного кодексу України закріплюється, що «нотаріус здійснює захист цивільних прав шляхом вчинення виконавчого напису на борговому документі у випадках і в порядку, встановлених законом» [228].

Відповідно до Закону України від 5 липня 2012 року № 5076-VI «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» закріплено, що даним органом здійснюється захист прав особи є різновидом «адвокатської діяльності, що полягає в забезпеченні захисту прав, свобод і законних інтересів підозрюваного, обвинуваченого, підсудного, засудженого, виправданого, особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру або вирішується питання про їх застосування у кримінальному провадженні, особи, стосовно якої розглядається питання про видачу іноземній державі (екстрадицію), а також особи, яка притягається до адміністративної відповідальності під час розгляду справи про адміністративне правопорушення» (ст. 1) [94].

Відповідно до Закону України від 2 червня 2016 року № 1403-VIII «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» [185] визначено, що ефективність захисту прав особи залежить від діяльності виконавчих суб'єктів публічної влади, що мають функціонувати на засадах: «1) верховенства права; 2) законності; 3) незалежності; 4) справедливості, неупередженості та об'єктивності; 5) обов'язковості виконання рішень; 6) диспозитивності; 7) гласності та відкритості виконавчого провадження та його фіксування технічними засобами; 8) розумності строків виконавчого провадження; 9) співмірності заходів примусового виконання рішень та обсягу вимог за рішеннями» (стаття 4) [185].

Забезпечення захисту інтересів суб'єктів господарювання пов'язується із діяльністю арбітражних керуючих [160].

Зміст правоохоронної функції може визначатися через такі напрями впливу, як : охорона державної безпеки, громадського порядку, майна фізичних і юридичних осіб; контроль за дотриманням нормативних актів в окремих сферах державного управління; виявлення фактів вчинення злочинів і адміністративних правопорушень та інформування про них державних органів, уповноважених порушувати кримінальні справи, розслідування злочинів, а також винесення рішень про застосування заходів адміністративного стягнення; припинення злочинів і адміністративних правопорушень, затримання за наявності підстав осіб, що їх учинили; розгляд матеріалів про адміністративні правопорушення, винесення рішення про застосування до осіб, винних у вчиненні їх, адміністративного стягнення і виконання рішень про накладення адміністративних стягнень [74].

Встановлення підстав застосування заходів адміністративної відповідальності визначаються КУпАП, що є кодифікованим актом правоохоронного спрямування, де встановлено перелік владних суб'єктів адміністративно-деліктного провадження [40] Згідно із нормами КУпАП компетенція із розгляду справ про адміністративні правопорушення покладається на : адміністративні комісії при виконавчих комітетах сільських, селищних, міських рад (ст. 218); виконавчі комітети сільських, селищних, міських рад (ст. 219); районні, районні у місті, міські чи міськрайонні суди, а у визначених КУпАП випадках місцевими адміністративними та господарськими судами, апеляційними судами, вищими спеціалізованими судами та Верховним Судом України (ст. 221, 221-1); органи внутрішніх справ (ст. 222); органи Державної прикордонної служби України (ст. 222-1); центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сферах міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб (ст. 222-2) – відповідно до чинного законодавства це Державна

міграційна служба України ; центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань нагляду та контролю за додержанням законодавства про пожежну і техногенну безпеку (ст. 223); органи залізничного транспорту (Державний департамент пожежної безпеки як структурний елемент Державної служби з надзвичайних ситуацій України [140]); органи морського і річкового транспорту (ст. 225); центральний орган виконавчої влади з питань цивільної авіації (ст. 228) (Державна авіаційна служба України [130]); органи автомобільного транспорту та електротранспорту (ст. 229) (Державна інспекція України з безпеки на наземному транспорті [133]); центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони праці (Державна служба України з питань праці [142]). Такий перелік справедливо відноситься до системи правоохоронних органів. Також до правоохоронних органів відповідно до КУпАП відносяться органи державного фінансового контролю (ст. 234-1) (Державна фіскальна служба України) [106]; Національний банк України [179] (ст. 234-3); Фонд гарантування вкладів фізичних осіб [195] (ст. 234-4); органи державної санітарно-епідеміологічної служби (ст. 236); центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері ветеринарної медицини, ветеринарна міліція (ст. 238), центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері карантину рослин, центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері захисту рослин (ст.238-4) (ст. 238-2), представлені на даний час Державною ветеринарною та фітосанітарною службою України; центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері геологічного вивчення та раціонального використання надр (ст. 239), що функціонує у вигляді Державної служби геології та надр України [137]; органи рибоохорони (ст. 240) (Державне агентство України з розвитку меліорації, рибного господарства та продовольчих програм [127]); а також інші органи, визначені згідно із ст.ст. 241 –244-19 КУпАП. Як правило ці ж державні органи у більшості випадків відповідно до ст. 255 КУпАП мають право

складати протоколи про адміністративні правопорушення відповідно до меж своєї компетенції.

Виконання правоохоронних повноважень має створення можливостей для їх інформаційного забезпечення, що може бути пов'язано із використанням відкритих баз даних державних органів та іншими публічними суб'єктами, які є складовою систем зв'язку і комунікацій, мереж спеціального зв'язку та інших технічних засобів, де важливе значення має забезпечення належних стандартів використання персональних даних визначені Законом України «Про захист персональних даних».

До переліку персональних даних особи відноситься інформації про фізичну особу, її майновий стан та ряд інших персональних соціально-особистісних характеристик [215]. В межах трактування категорії конфіденційної інформації у її співвідношенні із поняттям «персональні дані» Законом України «Про інформацію» визначається, що такими відомостями мають визнаватися дані про її національність, освіту, сімейний стан, релігійні переконання, стан здоров'я, а також адреса, дата і місце народження [173;214]. До персональних даних відносяться відомості про національність, освіту, сімейний стан, релігійні переконання, стан здоров'я [214]. В світлі сучасного розуміння гендерного питання та світових стандартів гендерної політики питання встановлення статевої приналежності особи також мають визнаватися як питання персональних даних особи.

Отже, узагальненого законодавчого підходу до встановлення переліку персональних даних чинним законодавством не встановлюється, що пов'язується також і ситуативним врегулюванням конкретних життєвих обставин [19].

Таким чином, більшого юридичного значення набуває не скільки визнання переліку даних, що є персональними, а швидше питання забезпечення дотримання процедури їх поширення, що полягають у недопущенні нелегального збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди, крім випадків, визначених

чинним законодавством, що пов'язуються із гарантування вимог національної безпеки, економічного добробуту та зростання, а також захисту прав та інтересів людини [173]. Важливим у поширенні даних про особу наявність її згоди на такі дії.

Процедури обігу персональних даних встановлюється Типовою інструкцією про порядок ведення обліку, зберігання, використання і знищення документів та інших матеріальних носіїв інформації, що містять службову інформацію (далі - Інструкція) [168]. В Інструкції визначено єдині вимоги до ведення обліку, зберігання, використання і знищення документів та інших матеріальних носіїв інформації (далі - документи), що містять службову інформацію, зібрану під час провадження оперативно-розшукової, контррозвідувальної діяльності, діяльності у сфері оборони держави, та іншу службову інформацію, в органах державної влади, інших державних органах, органах влади Автономної Республіки Крим [168]. Відповідальність за організацію та забезпечення дотримання в установах порядку ведення обліку, зберігання та використання документів, що містять службову інформацію, покладається на їх керівників. Особи, винні у порушенні порядку ведення обліку, зберігання, використання і знищення документів та інших матеріальних носіїв інформації, що містять службову інформацію, їх втраті або розголошенні службової інформації, що в них міститься, притягуються до дисциплінарної або іншої відповідальності, передбаченої законом [168].

Питання дотримання службової етики також є актуальними при визначенні наявності підстав для застосування засобів відповідальності за порушення режиму обігу персональних даних, що, зокрема, встановлюється Законом України «Про запобігання корупції» [114], а також відповідними етичними нормативно-правовими актами функціонування органу публічної влади [117; 121та ін.].

Важливе зазначити, що зміст протоколу про адміністративне правопорушення складається із відомостей, що є по суті персональними даними про особу, зокрема, там має бути зазначено посаду посадової особи –

працівника правоохоронного органу, його прізвище, ім'я, по батькові; крім того у протоколі має бути зазначено відомості про особу, яка притягається до адміністративної відповідальності; місце, час вчинення та характеристика вчиненого правопорушення; прізвища, адреси свідків і потерпілих, якщо вони є; пояснення особи, яка притягається до адміністративної відповідальності; інші відомості, необхідні для вирішення справи, відомості про завдану матеріальну та/або моральну шкоду [40]. Однак тлумачення змісту ст. 256 КУпАП має виходити з того, що протокол про адміністративне правопорушення укладається в присутності особи, з її слів, і має розумітися як наявність її згоди на поширення персональних відомостей про неї. Наявність відмови з боку правопорушника підписувати протокол про адміністративне правопорушення має трактуватися як відсутність її згоди на поширення персональних даних. Зазначений висновок є підставою для обґрунтування авторських пропозицій до чинного КУпАП у частині регулювання обігу та поширення персональних даних як складової змісту протоколу про адміністративне правопорушення.

Авторський підхід до розуміння змісту протоколу про адміністративне правопорушення полягає у доцільності частину третю статті 256 викласти у такій редакції:

*«У разі відмови особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, від підписання протоколу, в ньому робиться запис про це. Особа, яка притягається до адміністративної відповідальності, має право подати пояснення і зауваження щодо змісту протоколу, які додаються до протоколу, а також викласти мотиви свого відмовлення від його підписання. *Наявність відмови особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, має тлумачитися як її незгода на поширення персональних даних про неї*» (курс. – авт.) (додаток Б).*

Важливе значення в реалізації правоохоронного, правозахисної та правовідновлювальної функцій відіграє судова влада, що володіє достатньо широким колом можливостей застосування компенсаторного механізму із

відновлення майнової та моральної шкоди, а також інших видів правопорушень. В сучасних умовах є триваючою судова реформа, однією із складових якої створення системи електронного судочинства.

Так, відповідно до ст. 147 Закону України «Про судоустрій та статус суддів» в Україні діє «система забезпечення функціонування судової влади». До цієї системи входять : Вища рада правосуддя, Вища кваліфікаційна комісія суддів України, Державна судова адміністрація України та Національна школа суддів України, інші органи державної влади та органи місцевого самоврядування беруть участь в організаційному забезпеченні діяльності судів у випадках і порядку, визначених цим та іншими законами [201]. Забезпечення функціонування системи інформаційного забезпечення адміністративного судочинства в системі органів забезпечення функціонування судової влади покладається на Державну судову адміністрацію (ст.ст. 152, 155 Закону України «Про судоустрій і статус суддів»). Інформаційне забезпечення судової влади здійснюється через такі публічні інформаційні ресурси, як Єдиний реєстр судових рішень, Реєстр електронних адрес органів державної влади, їх посадових та службових осіб, автоматизована система документообігу суду, Єдина судова інформаційно-телекомунікаційна система [109; 145; 234].

Згідно із положеннями ст. 18 КАС України [39] у судах діє Єдина судова інформаційно-телекомунікаційна система, що функціонально виконує такі завдання, як : реєстрація документів, що надходять до суду; визначення судді для розгляду справи; обмін документами в електронній формі між судами, а також між судом та учасниками судового процесу; фіксування судового процесу та участі учасників судового процесу у судовому засіданні в режимі відеоконференції [154].

Деталізація інформаційного забезпечення адміністративного судочинства України відбувається на рівні підзаконних нормативно-правових актів, що ухвалені Державною судовою адміністрацією України, якими закріплено Інструкцію про порядок роботи з технічними засобами

фіксування судового процесу (судового засідання) [119]; Інструкції з діловодства в місцевих та апеляційних судах України [118], тощо.

В Інструкції про порядок роботи з технічними засобами фіксування судового процесу (судового засідання) [119] поміж іншого зазначається, що її завданням є «забезпечення належної організації роботи судів в ході фіксування судових засідань, встановлення рекомендацій та єдиних підходів до використання судами технічних засобів фіксування судового засідання, а також узагальнення правових норм щодо порядку фіксування судових засідань». Згідно із п. 8 Інструкції про порядок роботи з технічними засобами фіксування судового процесу (судового засідання) [119] зазначається в наслідок застосування засобів технічного зв'язку задля фіксації судового засідання має бути: технічний запис судового засідання - електронного файлу в форматі відео- та (або) звукозапису (при цьому файл відеозапису судового засідання містить в собі одночасно відео- та звукозапис судового засідання); протокол судового засідання або журналу судового засідання відповідно до вимог процесуального законодавства [119]. Протокол судового засідання складається відповідно до правил цивільного, господарського та адміністративного судочинства; журнал судового засідання - відповідно до правил кримінального судочинства.

В межах інформаційного забезпечення функціонування судової системи активно розробляються та впроваджуються інформаційні ресурси проєкту «Електронний суд». Основним завданням проєкту «Електронний суд» є: створення умов для оперативного доступу громадян до правосуддя; перехід до електронного процесуального документообігу між судом та учасниками процесу із застосуванням електронного цифрового підпису, до електронного обміну інформацією з базами даних інших державних органів та установ, забезпечення повної цифровізації процесів судового діловодства, формування єдиного електронного архіву судових справ [55; 27]. Державна судова адміністрація України надала офіційні роз'яснення щодо механізму використання публічного інформаційного ресурсу «Електронний суд» [225].

Важливим стало створення надсилання через інформаційний ресурс «Електронний суд» повісток, якщо сторона по справі зареєстрована в ЄСІТС автоматичному режимі, а також надсилаються всі документи, які містяться в АСДС (за виключенням обмежень, передбачених законодавством). Обов'язковою умовою автоматичного надсилання документів до електронного кабінету учасника справи є внесення до АСДС РНОКПП такого учасника справи. Особам, які зареєстрували офіційні електронні адреси в Єдиній судовій інформаційно-комунікаційній системі, суд надсилає будь-які документи у справах, в яких такі особи беруть участь, виключно в електронній формі шляхом їх направлення на офіційні електронні адреси таких осіб, що не позбавляє їх права отримати копію судового рішення у паперовій формі за окремою заявою. Для перегляду інформації щодо надходження документу (та прикріпленій до нього файл) до Кабінету користувача Електронного суду необхідно перейти на закладку «Статус доставки» у додаткових відомостях в реєстрі документів по конкретній справі [225].

В умовах воєнного стану особливо гостро постає питання збереження військової таємниці під час здійснення правоохоронної та правозахисної функції держави. Згідно із Законом України «Про Збройні Сили України» встановлюються засади дотримання військової таємниці [172]. У тексті Військової присяги зазначено, що вступаючи на військову службу особа зобов'язується зберігати державну та військову таємниці [196].

Нормативно-правові засади дотримання військової таємниці встановлюються згідно із положеннями Законів України «Про збройні сили України» [172], «Про інформацію», «Про державну таємницю» [105], «Про захист інформації в інформаційно-комунікаційних системах» [170], «Про Дисциплінарний статут Збройних Сил України» [108], «Про Статут гарнізонної та вартової служб Збройних Сил України» [197], «Про Статут внутрішньої служби Збройних Сил України» [196], ряду Наказів Міністерства оборони України [174; 120; та ін.]. Деталізують процес

дотримання режими державної таємниці для недопущення її розголошення Звід відомостей, що становлять державну таємницю, Положення про забезпечення режиму секретності під час обробки інформації, що становить державну таємницю, в інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних системах [147], а також накази Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України.

Попри наявну нормативно-правову базу для регулювання обігу інформації, що містить військову таємницю є необхідним посилення її якості шляхом розробки та прийняття окремого акту, де варто встановити специфіку обігу інформації з обмеженим доступом.

2.5 Напрями забезпечення ефективності використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби України

Удосконалення діяльності публічної служби безумовно пов'язується із запровадження механізмів здійснення адміністративних послуг та адміністративних процедур через використання засобів інформаційно-комунікаційного зв'язку, що, як засвідчило ХХІ ст., робить їх менш затратними з точки зору людського, майнового та часового ресурсів.

Належне , якісне виконання задач, поставлених перед органами публічної служби, вимагає запровадження інноваційних технологій до їх діяльності, що в умовах глобалізації очевидно вимагає переосмислення системи інструментів, якими володіє владний суб'єкт у взаємодії із населенням, із юридичними особами приватного та публічного права [1].

Отже, удосконалення використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби України передусім має переслідувати мету спрощення надання адміністративних пслуг та здійснення адміністративних процедур.

Удосконалення інформаційного забезпечення у сфері публічної служби України як засвідчило попереднє дослідження передусім має вирішувати проблему надзвичайної розгалуженості інформаційних ресурсів органів державної влади, що часто між собою не взаємодіють, але повинні взаємодіяти, що виходить із нормативної сутності відповідної сфери суспільного життя. Таким чином, одним із пріоритетів забезпечення ефективності використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби України є налагодження міжвідомчої взаємодії між органами виконавчої влади, законодавчої влади, науково-дослідними установами.

Функціонально задачу налагодження інформаційної міжвідомчої взаємодії має вирішувати за обсягом своєї компетенції Міністерство цифрової трансформації України. Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 18 вересня 2019 р. № 856 Мінцифри України є «головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики: у сферах цифровізації, цифрового розвитку, цифрової економіки, цифрових інновацій та технологій, робототехніки та роботизації, електронного урядування та електронної демократії, розвитку інформаційного суспільства, інформатизації; у сфері впровадження електронного документообігу; у сфері розвитку цифрових навичок та цифрових прав громадян; у сферах відкритих даних, публічних електронних реєстрів, розвитку національних електронних інформаційних ресурсів та інтеграбельності, електронних комунікацій та радіочастотного спектра, розвитку інфраструктури широкопasmового доступу до Інтернету, електронної комерції та бізнесу; у сфері надання електронних та адміністративних послуг; у сферах електронної ідентифікації та електронних довірчих послуг; у сфері розвитку ІТ-індустрії; у сфері розвитку та функціонування правового режиму Дія Сіті; у сфері хмарних послуг» [82].

До основних завдань Мінцифри України відповідно до чинного законодавства відноситься:

- 1) забезпечення формування та реалізація державної політики:
 - у сферах цифровізації, цифрового розвитку, цифрової економіки, цифрових інновацій та технологій, робототехніки та роботизації, електронного урядування та електронної демократії, розвитку інформаційного суспільства;
 - у сфері впровадження електронного документообігу;
 - у сфері розвитку цифрових навичок та цифрових прав громадян;
 - у сферах відкритих даних, публічних електронних реєстрів, розвитку національних електронних інформаційних ресурсів та інтеперабельності, електронних комунікацій та радіочастотного спектра, розвитку інфраструктури широкопугового доступу до Інтернету, електронної комерції та бізнесу;
 - у сфері надання електронних та адміністративних послуг;
 - у сферах електронної ідентифікації та електронних довірчих послуг та інвестицій в ІТ-індустрію;
 - у сфері розвитку ІТ-індустрії;
 - у сфері розвитку та функціонування правового режиму Дія Сіті;
- 2) забезпечення формування та реалізації державної політики у сфері хмарних послуг [82].

Діяльність Мінцифри України таким чином спрямовується передусім на забезпечення ефективності впровадження інформаційних технологій, що полягає у встановленні відповідності стандартів та технічних протоколів обігу інформації, формування баз даних, доступності інформаційного контенту владних суб'єктів, що є базисом для розвитку адміністративно-сервісної держави та побудови інформаційного суспільства.

Інструменти електронного урядування та діджиталізації створюють для громадян реальні можливості участі в розробці та ухваленні управлінських актів, як нормативного характеру, так і подекуди і індивідуальної дії, коли мова йде про резонансу юридичну справу, де домінуючим є публічний інтерес над приватним.

Процеси діджиталізації мають глобалізаційний характер, і очевидно вже позначаються на роботі не лише владних інституцій, але і інших учасників громадянського суспільства.

В таких умовах важливим є забезпечення інформаційної свободи в межах нормативних стандартів, що набуває особливого значення в розрізі забезпечення безпеки обігу персональних даних. Створення умов для належного захисту вимагає гарантування заборони їх поширення та встановлення імперативної вимоги на їх надання.

Вирішення означеної проблеми може бути вирішено шляхом внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення задля гарантування прав особи, що притягається до адміністративної відповідальності, у разі її відмови від підписання протоколу, має тлумачитися як її незгода на поширення персональних даних про неї (додаток Б).

Важливим є акцент, що успішність реформи інформаційного забезпечення діяльності публічної служби має безпосередній вплив та взаємозв'язок із успішністю та дієвістю адміністративної реформи, і врешті-решт сприяє трансформації суспільства із суспільства споживання до суспільства інформаційного обігу [75].

Проблема формування інформаційного суспільства та електронного урядування не лише внутрішньою проблемою лише органів публічної служби, а і залежить від правової активності представників соціуму, їх свідомого ставлення до наявних інструментів контролю та впливу на визначення та здійснення державної та регіональної політик в різних сферах.

Інструменти електронного урядування, якими стали вже доволі звичні засоби, якими є загальнонаціональні реєстри, які не лише сприяють підвищенню ефективності надання адміністративних послуг та процедур, але і водночас сприяє підвищенню рівня правової свідомості суспільства та кожного її окремого члена.

Інформатизація діяльності публічної служби сприяє підвищенню ефективності здійснення функцій моніторингу, прогнозування, та оперативного узагальнення.

При цьому важливим є зробити акцент, що успішність діяльності органів публічної служби залежить від успішності процесів децентралізації влади, як територіальної, так і фінансової, податкової [38].

Означене вимагає нормативного встановлення напрямів інформаційної децентралізації діяльності органів публічної служби, де пріоритетами мають стати: принцип домінування задоволення соціальних потреб та інтересів територіальної громади; принцип інформаційної взаємодії між органами влади та членами соціуму, що може полягати в створенні електронних можливостей подання звернення, отримання відомостей через засоби інформаційно-телекомунікаційного зв'язку, створення нових інформаційних ресурсів, платформ, програм, продуктів, контенту.

Якість інформаційного забезпечення публічної служби має відповідати таким критеріям оцінки, як: доступність; оперативність; розумність; справедливість; обґрунтованість; простота; відкритість.

Удосконалення інформаційного забезпечення публічної служби має розглядатися не лише як діяльність її посадових осіб та працівників, але і як можливість формування відповідних інтернет-ресурсів і громадянами, юридичними особами приватного та публічного права, в цілому, і зокрема, навіть у таких сферах, як правоохоронна та правозахисна сфери.

У світі оцінка участі громадськості із здійснення можливостей в розробці та реалізації загальнонаціональної та регіональної політик відбувається через застосування індексу EPI (E-Participation Index) [256].

Індекс електронної участі (EPI) розуміється як додатковий індекс до Опитування електронного уряду ООН. Розуміння електронної участі починається з оцінки явища, де бере участь громадськість. Індекс електронної участі є обов'язковою умовою, що дозволяє на інформаційному рівні визначити реалізувати для громадян можливості із здійснення власного

внеску у формування політики урядам. Рамкова система електронної участі відбувається із оцінкою таких показників, як: якість електронної інформації: можливість участі шляхом надання громадянам публічної інформації та доступу до інформації без або за запитом; система електронних консультацій: залучення громадян до участі та обговорення державної політики та послуг; дієвість форм електронного прийняття рішень: розширення можливостей громадян через спільне розроблення варіантів політики та спільне виробництво компонентів послуг і способів надання [256;307].

Таким чином, удосконалення інформаційного забезпечення публічної служби пов'язується із розвитком засобів та інструментів е-інформування, е-консультацій та е-рішення, що у сукупності є базисом для формування дієвого соціального діалогу [32, с. 167-168].

Очевидно, що процеси удосконалення е-інформування, е-консультацій та е-рішення є взаємопов'язаними та взаємозалежними, де якість подання інформації органом влади впливає на якість ухваленого рішення, якість наданих та реалізованих можливостей громадського обговорення впливає на якість інформування тощо.

Оптимізація обміну даними між державними органами може значно покращити ефективність урядових процесів, зменшити адміністративні витрати та підвищити якість послуг для громадян. Ось кілька заходів, які можуть бути корисними для досягнення цієї мети: цифровізація та стандартизація даних; цифровізація документів (перехід від паперових до електронних документів для спрощення доступу та обміну інформацією); єдині стандарти форматів даних (впровадження єдиних стандартів для форматів даних, що використовуються різними державними органами, забезпечить сумісність і легкість обміну інформацією; інтеперабельність систем, що розуміється як: по-перше, єдині інтерфейси інформаційних ресурсів, що дозволить системам різних державних органів ефективно взаємодіяти між собою; створення платформи для обміну даними (створення

централізованих платформ або хабів, через які можуть проходити обмін даними між різними відомствами); безпека та конфіденційність (кібербезпека, що розглядається як захист даних від несанкціонованого доступу та кібератак є критичним для довіри та ефективності систем обміну даними; управління доступом (впровадження чітких політик та інструментів для контролю доступу до даних, що дозволить визначити, хто має доступ до яких даних і в яких випадках); нормативно-правове забезпечення, що полягає у встановленні регуляторних рамок, створенні чітких правових основ для обміну даними, включаючи закони про захист даних, конфіденційність і доступ до інформації, укладенні міжвідомчих угод та адміністративних договорів (угоди між різними державними органами, що регулюють обмін даними, допоможуть уникнути дублювання функцій та забезпечити ефективний обмін інформацією); освіта та підвищення кваліфікації персоналу; поширення кращих практик кадрового забезпечення, міжнародного співробітництва; моніторинг та аудит (регулярний аудит, а саме проведення регулярних перевірок систем обміну даними для виявлення недоліків та їх усунення; моніторинг продуктивності (відстеження ефективності процесів обміну даними для їх постійного покращення).

Запровадження цих заходів допоможе оптимізувати обмін даними, зменшити бюрократію та забезпечити кращу координацію між державними органами.

Удосконалення інформаційного забезпечення публічної служби в умовах воєнного стану є критично важливим для підтримки стабільності та ефективного управління. У таких умовах необхідно забезпечити безперебійний доступ до інформації, її безпеку та точність. Ось деякі ключові заходи, які можна впровадити: 1) розвиток безпечних каналів комунікації (що має втілюватись у створенні захищених мереж та систем, використанні зашифрованих каналів зв'язку для передачі конфіденційної інформації, що мінімізує ризики перехоплення та зловживань; використанні VPN і захищених каналів для безпечного доступу до внутрішніх систем і даних;

функціонуванні резервних каналів зв'язку (впровадження резервних каналів комунікації на випадок порушення основних каналів через кібератаки або фізичні пошкодження); 2) забезпечення доступу до критичної інформації (створенні платформи управління даними, які забезпечують швидкий доступ до необхідної інформації для ухвалення рішень), централізація критичної інформації, що дозволить зберігати критично важливу інформація, з доступом до якої можуть працювати різні відомства; 3) кібербезпека (регулярне оновлення програмного забезпечення, проведення навчань та впровадження політик кібербезпеки для зменшення ризику кібератак; використання систем для моніторингу та виявлення загроз, а також реагування на інциденти безпеки); 4) належне нормативно-правове забезпечення, що вимагає активізації процесів кодифікації інформаційного законодавства, що результативно має призвести до розробки та прийняття Інформаційного кодексу України, нагальність якого вже тривалий час аргументується науковою спільнотою та юридичною елітою України.

Отже, визначені у підрозділі напрями підвищення ефективності інформаційного забезпечення публічної служби допоможуть забезпечити її стійкість до зовнішніх загроз та підтримувати належне функціонування державних органів навіть в умовах воєнного стану.

Висновки до розділу 2

У розділі поставлено та вирішено такі наукові завдання, як: охарактеризувати адміністративно-правові засади використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері освітньо-наукової та культурної функції держави; визначити адміністративно-правові засади використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері екологічної функції держави; встановити адміністративно-правові засади використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері соціально-економічної функції держави; описати адміністративно-

правові засади використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері правоохоронної та правозахисної функції держави; обґрунтувати напрями забезпечення ефективності використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби України. Здійснене дослідження дозволяє обґрунтувати такі висновки до другого розділу.

1. Зазначено, що формування адміністративно-правових засад використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері освітньо-наукової та культурної функції держави має виходити із доцільності розуміння провадження програм, спрямованих на підвищення рівня обізнаності дітей та підлітків, цифрових компетентностей батьків та педагогічних працівників щодо небезпек дитини у цифровому середовищі, формування культури нетерпимого ставлення до порушення прав, свобод, безпеки дитини в цифровому середовищі.

Визначено, що у сфері освіти публічні інформаційні ресурси є тими дієвими адміністративними інструментами, які здатні забезпечувати реалізацію функцій із запобігання корупції, доступу громадськості до сфери контролю щодо діяльності закладів освіти, культури та науки.

Підкреслено, що використання інформаційно-комунікаційних засобів зв'язку та цифрових технологій є гарантією забезпечення реалізації можливостей дистанційного навчання, неформальної освіти, проведення науково-практичних конференцій, колоквиумів, програм, семінарів.

Охарактеризовано такі концепції розуміння цифрової культури та освіти, як трансгуманістична та гуманітарна. Визначено, що сутність трансгуманістичної концепції цифрової культури та освіти полягає в обстоюванні необхідної інформатизації суспільства, домінуванні процесів діджиталізації, де важливими є техніко-технологічні відкриття, використання роботів та штучного інтелекту. Зроблено висновок, що основою для успішності побудови цифрової культури є технологічний імператив, і інформаційні ресурси мають визначати нормативний порядок та мають

абсолютну цінність, що ставить перед людиною завдання із постійного розвитку технологій та інформаційних компетентностей, якими вона володіє.

В основу розуміння гуманітарної концепції цифрової культури та освіти покладається розуміння специфіки діяльності людини в різних сферах суспільного життя. Зроблено висновок про важливість в межах реалізації гуманітарної концепції освіти встановлення меж цифровізації суспільства, де значну роль відіграє збереження людської ідентичності в таких нових умов.

Наголошено, що стратегічним завданням, що стоїть перед публічної служби є створення дієвої загальнонаціональної політики цифровізації освіти та сфери культури, елементами яких є поширення навчальних класів з відповідним обладнанням, адаптація та організація доступу до мультимедійних технологій та функціонуванням електронних освітянських платформ.

Визначено, що спрямування цифровізації освіти стратегічно здійснюється у таких напрямках, як: функціонування електронних освітянських інформаційних ресурсів та навчальних платформ, де має бути доступним для навчання інтерактивний та мультимедійний контент; розширення системи інноваційних комп'ютерних, мультимедійних та комп'ютерно орієнтованих засобів навчання та обладнання для створення цифрового навчального середовища (мультимедійні класи, науково-дослідних STEM-центрів лабораторії, інклюзивні класи, класи змішаного навчання); створення можливості повсякчасного доступу до мережі Інтернету в закладах освіти; розвиток дистанційної форми освіти з використанням когнітивних та мультимедійних технологій.

До суб'єктного складу відносин із виконання функцій держави у сфері науки та освіти віднесено: орган законодавчої влади - Верховну Раду України (у складі якої необхідно виокремити діяльність Комітету Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики, Комітет Верховної Ради України з питань молоді і спорту, Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій, Комітет Верховної Ради України з питань

свободи слова); органи державної виконавчої влади - Міністерство культури, молоді та спорту України, Міністерство освіти і науки України, Державний комітет телебачення і радіомовлення України, Державна служба України з етнополітики та свободи совісті, Державне агентство України з питань кіно], Національна комісія зі стандартів державної мови, Державна служба якості освіти України, Державна служба України з етнополітики та свободи совісті, Національна комісія зі стандартів державної мови, Національне агентство з питань якості вищої освіти; органи місцевої влади - місцеві державні адміністрації, органи місцевого самоврядування, інші особи публічного права та приватного права (зокрема, Український інститут національної пам'яті).

Визначено, що діяльність суб'єктів публічної служби у сфері освіти та науки інформаційно забезпечується через функціонування таких загальнонаціональних реєстрів, як : Єдина державна електронна база з питань освіти, особливості ведення якого визначаються Наказом Міністерства освіти і науки України від 08 червня 2018 року № 620, Єдиний реєстр громадських формувань, процедура ведення якого закріплюється у Наказі Міністерства юстиції України від 19.12.2008 № 2226/5 тощо.

Акцентовано, що функціонування сфери культурного та духовного зростання нації пов'язується не лише з питаннями освітньої діяльності, але і розвитком туристичної галузі. Визначено, що уповноваженим органом публічної служби у сфері туризм є спеціальний суб'єкт - Державне агентство з розвитку туризму України, діяльність якого регулюється згідно із Постановою Кабінету Міністрів України від 24 грудня 2019 р. № 1162. Завдання, що виконуються Державним агентством з розвитку туризму України відносяться: 1) інформаційно-аналітичні; 2) нормотворчі; 3) реєстраційні; 4) дозвільно-ліцензійні; 5) контрольні-наглядові; 6) організаційно-управлінські.

Підкреслено, що розвиток туристичної галузі в Україні пов'язується із вирішенням таких завдань, що обумовлені воєнним станом, як: дотримання правил безпеки туристів під час здійснення екскурсійного обслуговування на

туристичному маршруті; відновлення транспортної інфраструктури та пошкоджених об'єктів туристичного показу (музеїв та історико-культурних пам'яток); запровадження нової моделі управління туристичною сферою України як на загальнодержавному, так і регіональному рівнях.

Підтримано ідею про те, що важливим елементом інформаційного забезпечення діяльності публічної служби у сфері туризму є створення умов для розвитку інформаційних ресурсів, за модель «розумних» туристичних дестинацій (Smart Tourist Destination) на регіональному та місцевому рівнях, як складової територіального розвитку, що може проявлятися у сприянні у розробці веб-сайтів туристичних дестинацій з локалізованим під потреби туристів контентом.

Зроблено висновок, що важливими є розробка та ухвалення окремого законодавчого акту «Про цифрову культуру та освіту», де необхідно встановити систему принципів нормативно-правового регулювання таких відносин, що означив б вектор розвитку сфери культури, науки та освіти в умовах цифровізації суспільства.

2. У підрозділі 2.2. визначено адміністративно-правові засади використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері екологічної функції держави.

Визначено, що розуміння екологічної функції держави має виходити із встановлення її змісту як напряму розвитку сучасної держави, що вимагає виконання таких завдань, як: забезпечення раціонального природокористування; дотримання стандартів екологічної безпеки; задоволення потреб населення у створенні якісних умов проживання.

З'ясовано, що реалізація екологічної функції держави передусім переслідує мету задоволення прав і свобод людини, що виникають у такій сфері, як: право на сприятливе навколишнє середовище; право на достовірну інформацію про його стан; право на охорону здоров'я від негативного екологічного впливу; право на відшкодування шкоди, заподіяної здоров'ю або майну екологічним правопорушенням (ст. 9 Закону України «Про

охорону навколишнього природного середовища»); забезпечення стандартів національної екологічної безпеки.

До пріоритетів у діяльності органів публічної адміністрації із виконання екологічної функції держави віднесено створення умов для сприяння раціональному використанню природних ресурсів, забезпеченню доступу до публічної екологічної інформації, вирішенню проблем дотримання вимог національної екологічної безпеки.

Визначено, що зміст загальнонаціональної екологічної політики держави складається із: закріплення відповідальності органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування за доступність, своєчасність і достовірність екологічної інформації; упровадження новітніх засобів і форм комунікацій та ефективною інформаційної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища; інформування та комунікація - сприятимуть підвищенню рівня обізнаності громадськості про діяльність органів виконавчої влади у сфері охорони навколишнього природного середовища та ефективність впровадження ними нормативно-правових актів, стан навколишнього природного середовища та рівні його забруднення, принципи та методи сталого споживання і виробництва, захисту довкілля та дбайливого ставлення до живої природи; запровадження управління екологічним ризиком на основі його моделювання в режимі реального часу із залученням новітніх інформаційних технологій з метою захисту природних екосистем, здоров'я та благополуччя населення; забезпечення науково-інформаційної та інноваційної підтримки процесу прийняття управлінських рішень; кіберзахист відповідних екологічних інформаційних ресурсів, систем, баз даних.

До органів публічної служби, що безпосередньо є складовими механізми інформаційного забезпечення виконання екологічної функції держави віднесено: органи Верховної Ради України, в особі Комітету Верховної Ради України з питань екологічної політики та природокористування, Комітет з питань енергетики та житлово-комунальних

послуг; органи виконавчої влади - Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів, Державна інспекція ядерного регулювання України, Державне агентство лісових ресурсів України, Державне агентство рибного господарства України, Державна інспекція енергетичного нагляду України, Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України, Державна екологічна інспекція України, Державне агентство України з управління зоною відчуження, Державна служба геології та надр України, Державне агентство водних ресурсів України, Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру, - що діють на центральному рівні організації публічної влади, а також на відповідних територіальних рівнях у формі управлінь; на місцевому рівні здійснюється місцевими державними адміністраціями, органами місцевого самоврядування, рядом науково-дослідних установ та інших типів публічних установ.

Охарактеризовано, що в межах здійснення екологічної функції діють ряд публічних інформаційних ресурсів, серед яких важливе місце займає онлайн-платформа цифрового публічного управління – «ЕкоСистема», в організаційній структурі якого є окремий сервіс «ЕкоЗагроза».

Визначено, що «ЕкоСистема» є національною онлайн-платформою, яка містить актуальну інформацію про стан довкілля, де забезпечується доступ через електронну персоніфікацію доступ до 33 загальнонаціональних реєстрів, що станом на 1 серпня 2024 року вже функціонують: Реєстр висновків на транскордонне перевезення відходів; Перелік декларацій про відходи; Реєстр об'єктів, які справляють шкідливий вплив; Реєстр виданих довідок щодо величин фонових концентрацій; Єдиний державний реєстр з оцінки впливу на довкілля; Державний реєстр пестицидів і агрохімікатів, дозволених до використання в Україні; Перелік суб'єктів господарювання, яким Міндовкілля затверджено показники емісії (питомі викиди) забруднюючих речовин в атмосферне повітря; Державний реєстр суб'єктів господарювання, які здійснюють приймання та/або розбирання транспортних засобів, що утилізуються; Довідник установ та організацій, що належать до

сфери управління Міндовкілля, у тому числі їх ідентифікаційних кодів, офіційних вебсайтів, адрес електронної пошти, телефонів та місцезнаходження; Реєстр повідомлень на транскордонне перевезення небезпечних відходів; Ліміти на спеціальне використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду загальнодержавного значення; Перелік дозволів на експорт (реекспорт) видів дикої фауни і флори, сертифікатів на пересувні виставки, реекспорт та інтродукцію з моря зазначених зразків, за винятком осетрових риб і виробленої з них продукції; Перелік регуляторних актів Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України; Інформація про організаційну структуру Міндовкілля; Перелік установ природно-заповідного фонду, що належить до сфери управління Міндовкілля; Перелік видів обговорень та розмір плати за проведення громадського обговорення в процесі здійснення оцінки впливу на довкілля; Перелік уповноважених територіальних органів для проведення громадських обговорень у процесі здійснення оцінки впливу на довкілля; Реєстр договорів на проведення громадських обговорень у процесі здійснення оцінки впливу на довкілля; Реєстр установок з моніторингу, звітності та верифікації викидів парникових газів; Єдиний реєстр стратегічної екологічної оцінки; Норми відстрілу мисливських тварин, віднесених до державного мисливського фонду, на мисливський сезон; Перелік дозволів на імпорт видів дикої фауни і флори, сертифікатів на пересувні виставки, реекспорт та інтродукцію з моря зазначених зразків, за винятком осетрових риб і виробленої з них продукції; Перелік виробництв та категорій джерел викидів за методикою ЕМЕР (розрахунок викидів ЗР в атмосферне повітря); Довідник "Порогові обсяги викидів в атмосферне повітря"; Довідник "Порогові обсяги викидів у води"; Довідник "Порогові обсяги викидів в землю"; Довідник "Порогові обсяги про перенесення за межі промислового майданчика забруднювачів у зворотних (стічних) водах, призначених для очищення"; Національний реєстр викидів та перенесення забруднювачів; Реєстр дозволів на здійснення операцій з оброблення

відходів; Реєстр ліцензіатів з управління небезпечними відходами; Довідник установ та організацій, що належать до сфери управління Міндовкілля, у тому числі їх ідентифікаційних кодів, офіційних вебсайтів, адрес електронної пошти, телефонів та місцезнаходження; Перелік дозволів на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами об'єктів 1, 2, 3 груп; Перелік Декларацій про поводження господарської діяльності.

Визначено, що станом на 1 серпня 2024 року перебувають такі загальнонаціональні реєстри: План державних випробувань і наукових досліджень пестицидів і агрохімікатів; Перелік дозволів на ввезення на митну територію України незареєстрованих пестицидів і агрохімікатів, що використовуються для державних випробувань та наукових досліджень, а також обробленого ними насіннєвого (посадкового) матеріалу; Перелік дозволів на транзитне переміщення незареєстрованих в Україні генетично модифікованих організмів; Перелік дозволів на проведення державної апробації (випробування) генетично модифікованих організмів у відкритій системі; Перелік дозволів на провадження діяльності, пов'язаної із штучними змінами стану атмосфери та атмосферних явищ у господарських цілях; Перелік установ, організацій та закладів, яким надається право на розробку документів, що обґрунтовують обсяги викидів для підприємств, установ, організацій та громадян - суб'єктів підприємницької діяльності; Річні зведені основні фінансові показники виконання фінансових планів підприємств державного та комунального секторів економіки; Державний кадастр територій та об'єктів природно-заповідного фонду; План діяльності Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України з підготовки проектів регуляторних актів; Перелік дозволів на проведення робіт (крім будівельних на землях водного фонду) в Міндовкілля України; Перелік міжнародних угод у сфері охорони навколишнього природного середовища, стороною яких є Україна, та стан їх виконання; Розрахункові лісосіки; Перелік об'єктів, які є найбільшими забруднювачами навколишнього

природного середовища по скиданню забруднюючих речовин у водні об'єкти; Червона книга України; Державний кадастр тваринного світу; Зелена книга України.

Охарактеризовано функціонування Державного земельного кадастру України. Визначено, що через онлайн-платформу Державного земельного кадастру України надаються такі адміністративні послуги, як: доступ до відомостей реєстру; надання інформації щодо речового права на земельну ділянку; надання довідки про осіб, що отримали доступ до інформації про суб'єкта землекористування; видача відомостей з документації із землеустрою; витяг з реєстру інженерів-землевпорядників.

До проблем ведення публічних інформаційних ресурсів у сфері здійснення екологічної функції держави віднесено: встановлення різних строків для виконання тих чи інших процедур; питання надзвичайної розгалуженості та значної кількості публічних інформаційних ресурсів, які часто не взаємодіють один із іншим, що ускладнює їх застосування; наближення стандартів досягнення відповідності між реєстрційними даними, що діють в Україні, та стандартами побудови інфраструктури геопросторових даних, запроваджених в ЄС; вирішення питання не лише обліку природних ресурсів, але і здійснення моніторингу за їх якістю, що вимагає вирішення проблема відповідальності за наповнення відомостями Державного земельного кадастру України та інших публічних інформаційних ресурсів, що залежить не лише від дій посадових осіб суб'єктів владних повноважень, але і природокористувачів.

3. У підрозділі 2.3 визначено адміністративно-правові засади використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері соціально-економічної функції держави.

До системи суб'єктів публічної влади із виконання соціально-економічної функції держави віднесено: І) органи законодавчої влади (Комітет Верховної Ради України з питань аграрної та земельної політики, Комітет Верховної Ради України з питань бюджету, Комітет Верховної Ради

України з питань фінансів, податкової та митної політики; Комітет Верховної Ради України з питань здоров'я нації, медичної допомоги та медичного страхування, Комітет Верховної Ради України з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій у Донецькій, Луганській областях та Автономної Республіки Крим, міста Севастополя, Комітет Верховної Ради України з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів), а також Рахункова палата, що підзвітна Верховній Раді України та діє задля виконання контрольних повноважень за надходженням коштів до Державного бюджету України та їх використанням, та діє в межах повноважень, визначених Законом України від 2 липня 2015 року № 576-VIII; II) органи виконавчої влади : 1) Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України; 2) Міністерство фінансів України; 3) Міністерство охорони здоров'я України; 4) Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій; 5) Міністерство соціальної політики; 6) Національна служба здоров'я України; 7) Національний банк України; 8) Державна казначейська служба України; 9) Фонд державного майна України; 10) Державна фіскальна служба України; 11) Антимонопольний комітет України; 12) Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України; 13) Державна аудиторська служба України; 14) Державна регуляторна служба України; 15) Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів; 16) Державна служба фінансового моніторингу України; 17) Державна служба зайнятості України; 18) Державна служба України з питань праці; III. Інші суб'єкти владних повноважень (позабюджетні цільові фонди, зокрема, Пенсійний фонд України, Фонд соціального страхування та ін.; місцеві державні адміністрації, органи місцевого самоврядування; державне підприємство «Електронне здоров'я»; державне підприємство «Інформаційно-обчислювальний центр Міністерства соціальної політики» та інші.

Встановлено, що у сфері забезпечення соціально-економічної функції держави використовуються такі інформаційні ресурси, як: Е-контракт, Єдиний веб-портал використання публічних коштів, платформа Prozorro, портал реєстру проектів МФО, інформаційно-комунікаційна система «Електронний кабінет платника податків», інформаційна система «Податковий блок» складається із таких підсистем, як: реєстрація платників податків, де відбувається облік платників податків на базі електронного обміну інформацією з іншими органами державної виконавчої влади для отримання повних та точних даних про підприємницькі структури (платники податків) та об'єкти оподаткування, що надає можливість посилити податковий контроль; опрацювання податкової звітності та платежів, де узагальнюється приймання, реєстрація, опрацювання, перевірка та перегляд податкової звітності; підготовка до опрацювання інформації, що надходить від інших органів фінансового контролю; податковий аудит, що відображує ризико-орієнтована система адміністрування податків, завдяки якій зменшується втручання органів ДПС у діяльність сумлінних платників податків; аналітична система; облік платежів.

Визначено, що у системі інформаційного забезпечення публічної служби із виконання соціально-економічної функції держави діють такі загальнонаціональні державні реєстри, як: Єдиний реєстр арбітражних керуючих, Електронний реєстр апостилів, Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб–підприємців та громадських формувань, Єдиний реєстр підприємств, щодо яких порушено провадження у справі про банкрутство, Державний реєстр речових прав на нерухоме майно та інші.

4. У підрозділі 2.4. визначено адміністративно-правові засади використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної правоохоронної та правозахисної служби України.

Акцентовано, що функціонування публічної правоохоронної та правозахисної служби України часто пов'язується із обігом персональних даних особи, що здійснюється в межах застосування заходів та засобів

юридичної відповідальності. Розглянуто сутність правоохоронної та правозахисної діяльності.

В основу відмежування правоохоронних органів від інших органів публічної служби покладено такі особливості, що характеризують їх адміністративно-правовий статус, як: примусово-зобов'язуючий вплив на суб'єктів правовідносин задля захисту публічних інтересів та потреб; нормативна визначеність повноважень владного суб'єкта та їх деталізації у встановлених адміністративних процедурах.

Встановлено, що зміст правоохоронної функції може визначатися через такі напрями впливу, як: охорона державної безпеки, громадського порядку, майна фізичних і юридичних осіб; контроль за дотриманням нормативних актів в окремих сферах державного управління; виявлення фактів вчинення злочинів і адміністративних правопорушень та інформування про них державних органів, уповноважених порушувати кримінальні справи, розслідування злочинів, а також винесення рішень про застосування заходів адміністративного стягнення; припинення злочинів і адміністративних правопорушень, затримання за наявності підстав осіб, що їх учинили; розгляд матеріалів про адміністративні правопорушення, винесення рішення про застосування до осіб, винних у вчиненні їх, адміністративного стягнення і виконання рішень про накладення адміністративних стягнень.

Підкреслено, що показовим є встановлення в межах функціонування системи правоохоронних органів детальної регламентації специфіки їх інформаційної взаємодії, що визначається чисельною кількістю підзаконних нормативно-правових актів.

Визначено, що деталізація інформаційного забезпечення адміністративного судочинства України відбувається на рівні підзаконних нормативно-правових актів, що ухвалені Державною судовою адміністрацією України, якими закріплено Інструкцію про порядок роботи з технічними засобами фіксування судового процесу (судового засідання); Інструкції з діловодства в місцевих та апеляційних судах України, тощо.

Встановлено, що в межах інформаційного забезпечення функціонування судової системи активно розробляються та впроваджуються інформаційні ресурси проєкту «Електронний суд», основним завданням якого є : створення умов для оперативного доступу громадян до правосуддя; перехід до електронного процесуального документообігу між судом та учасниками процесу із застосуванням електронного цифрового підпису, до електронного обміну інформацією з базами даних інших державних органів та установ, забезпечення повної цифровізації процесів судового діловодства, формування єдиного електронного архіву судових справ.

Зроблено висновок, що в умовах воєнного стану особливо гостро постає питання збереження військової таємниці під час здійснення правоохоронної та правозахисної функції держави. Обґрунтовано, що є необхідним підвищення якості нормативно-правового регулювання захисту інформації, що містить військову таємницю, шляхом розробки та прийняття окремого акту, де варто встановити специфіку обігу інформації з обмеженим доступом.

5. Обґрунтовано напрями забезпечення ефективності використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби України. Визначено, що удосконалення діяльності публічної служби безумовно пов'язується із запровадження механізмів здійснення адміністративних послуг та адміністративних процедур через використання засобів інформаційно-комунікаційного зв'язку, що, як засвідчило ХХІ ст., робить їх менш затратними з точки зору людського, майнового та часового ресурсів.

Наголошено, що удосконалення використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби України передусім має переслідувати мету спрощення надання адміністративних послуг та здійснення адміністративних процедур.

Встановлено, що удосконалення інформаційного забезпечення у сфері публічної служби України як засвідчило попереднє дослідження передусім

має вирішувати проблему надзвичайної розгалуженості інформаційних ресурсів органів державної влади, що часто між собою не взаємодіють, але повинні взаємодіяти, що виходить із нормативної сутності відповідної сфери суспільного життя. Таким чином, одним із пріоритетів забезпечення ефективності використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби України є налагодження міжвідомчої взаємодії між органами виконавчої влади, законодавчої влади, науково-дослідними установами.

Визначено доцільність розширення кола повноважень Міністерства цифрової трансформації України, що окрім забезпечення ефективності впровадження інформаційних технологій, що полягає у встановленні відповідності стандартів та технічних протоколів обігу інформації, формування баз даних, доступності інформаційного контенту владних суб'єктів, що є базисом для розвитку адміністративно-сервісної держави та побудови інформаційного суспільства, має сприяти формуванню інформаційних компетентностей і культури населення та посадових осіб органів публічної служби.

Підкреслено, що інструменти електронного урядування та діджиталізації створюють для громадян реальні можливості участі в розробці та ухваленні управлінських актів, як нормативного характеру, так і подекуди і індивідуальної дії, коли мова йде про резонансу юридичну справу, де домінуючим є публічний інтерес над приватним.

Наголошено, що забезпечення інформаційної свободи має здійснюватися в межах нормативних стандартів, що набуває особливого значення в розрізі забезпечення безпеки обігу персональних даних. Підкреслено, що створення умов для належного захисту вимагає гарантування заборони їх поширення та встановлення імперативної вимоги на їх надання.

Наголошено, що визначення напрямів удосконалення інформаційного забезпечення публічної служби має розглядатися не лише як покращення

діяльності її посадових осіб та працівників, але і як створення можливостей формування відповідних інтернет-ресурсів і громадянами, юридичними особами приватного та публічного права, в основу якого запропоновано покласти застосування індексу EPI (E-Participation Index), що розуміється як індекс електронної участі і складається із оцінки: якості електронної інформації (е-інформування); оцінки якості системи електронних консультацій (е-консультації); оцінки дієвості форм електронного прийняття рішень (е-рішення).

Висновки та положення, визначені у другому розділі дисертації, оприлюднені та апробовані у наукових працях (додаток А).

ВИСНОВКИ

У дисертації здійснено аналіз чинного законодавства України та зарубіжних країн, а також вітчизняних, міжнародних наукових джерел і статистичних даних, що дозволило з'ясувати зміст та генезу становлення адміністративно-правових засад використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби України, сформулювати авторські пропозиції із підвищення ефективності їх реалізації. За результатами дисертаційної роботи сформульовано такі основні висновки:

1. Підкреслено, що інформаційні технології та інформаційні ресурси відіграють життєво важливу роль у врегулюванні кризи, викликаною збройною агресією росії, особливо у процесі підтримки життєдіяльності українського суспільства та економіки. Це стає можливим, оскільки наша держава досить динамічно розробляє основу цифрового урядування, цифрові інструменти якого є ключовими активами для розвитку та стабілізації роботи публічної служби у кризові періоди.

Акцентовано увагу на тому, що присутність інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби вимагає твердого прагнення до вдосконалення кваліфікації публічних службовців. Це передбачає залучення ІТ-фахівців у сферу публічної служби, а також розвиток професійних навичок тих, хто вже працює у цьому секторі. Крім того, доведено доцільність вдосконалення навичок використання цифрового уряду серед усіх публічних службовців задля поширення цифрового мислення серед працівників публічної сфери.

2. Вказано, що технології інформаційного суспільства трансформують економіку та суспільство, створюючи нові способи роботи та обумовлюючи нові форми використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби, які забезпечують рішення основних суспільних проблем, таких як охорона здоров'я, освіта, безпека, навколишнє

середовище, мобільність та зайнятість, і мають далекосяжні наслідки для нашого повсякденного життя.

Вказано, що однією з основних форм використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби є «цифрове громадянство» – сукупність прав та обов’язків, пов’язаних із цифровою сферою, яка має на меті спрощення відносин між громадянами, бізнесом та публічною службою за допомогою цифрових технологій. До елементів, які складають зміст цифрового громадянства, віднесено: цифровий доступ; цифрові права та обов’язки; цифрові навички; цифрову комунікацію.

Обґрунтовано, що однією з нових форм використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби є технологія «цифрового» робочого місця, яка покликана урізноманітнити роботу фахівців і заощадити їх час, витрачений на процеси, які можна автоматизувати. Крім того така комунікація та взаємодія з громадянами надає додаткові можливості для звернення громадян. До традиційних форм використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби віднесено, такі як: широке використання електронного підпису, виготовлення цифрових документів та електронне виставлення рахунків; визнання цифрових прав та цифрове громадянство; комп’ютеризація у сфері публічної служби та оптимізація електронного урядування.

3. Обґрунтовано, що до принципів використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби доцільно віднести: принцип орієнтації на громадянина; принцип впровадження цифрових компетентностей і цифрової грамотності; принцип простоти, практичності у використанні та безпеки; принцип ефективності; принцип залученості та дотичності (демократичної участі); принцип єдності; принцип креативності; принцип недискримінації, інклюзії та доступності; принцип поваги до прав людини та прав дитини в цифровому просторі; принцип відкритості та прозорості; принцип конфіденційності та захисту даних; принцип кібербезпеки; принцип контролю користувачів.

4. Зроблено висновок, що аналіз механізму адміністративно-правових засад використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби України показав, що: 1) в нашій державі достатньо потужно розвивається законодавство, яке сприяє побудові цифрового суспільства, що зумівлює оптимізацію процесу використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби; 2) у національних стратегічних документах увагу питанню розвитку процесу використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби приділено досить фрагментарно, зокрема Стратегія реформування державного управління України на 2022-2025 роки частково окреслює напрями та завдання щодо підвищення рівня професійних та спеціалізованих цифрових навичок, підвищення якості державних е-сервісів, покращення інструментів е-демократії; 3) хоча урядом схвалено низку концепцій, в яких частково відображені питання використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби, цей напрям залишається позбавлений цілісної системи документів стратегічного характеру.

Запропоновано під механізмом адміністративно-правових засад використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби України розуміти систему адміністративно-правових методів, прийомів, засобів і способів, які використовуються у сфері публічної служби в межах своїх повноважень з метою створення необхідних умов для використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби України.

5. Визначено, що відбувається трансформація культурних, духовних цінностей, що зараз формуються під впливом інформаційних технологій, де основним завданням держави та публічної служби є створення розумного співвідношення та ступеня цифровізації сфери культури, науки та освіти, де не має втрачатися цінність людського спілкування. Зроблено висновок, що відбувається формування людини цифрової культури, що вимагає

опанування нових підходів до інформаційного забезпечення діяльності публічної служби з питань належного виконання освітянсько-наукової функції держави.

6. Визначено, що розуміння екологічної функції держави має виходити із встановлення її змісту як напряму розвитку сучасної держави, що вимагає виконання таких завдань, як: забезпечення раціонального природокористування; дотримання стандартів екологічної безпеки; задоволення потреб населення у створенні якісних умов проживання.

З'ясовано, що реалізація екологічної функції держави передусім переслідує мету задоволення прав і свобод людини, що виникають у такій сфері, як: право на сприятливе навколишнє середовище; право на достовірну інформацію про його стан; право на охорону здоров'я від негативного екологічного впливу; право на відшкодування шкоди, заподіяної здоров'ю або майну екологічним правопорушенням; забезпечення стандартів національної екологічної безпеки.

7. Встановлено, що забезпечення соціально-економічної функції держави є запорукою задоволення публічних та приватних інтересів населення, вирішення питань соціального захисту особи, розвитку сприятливого інноваційного та інвестиційного клімату в країні.

До проблем, що перешкоджають соціально-економічному зростанню України, що можуть бути вирішено через удосконалення інформаційного забезпечення публічної служби, віднесено: неналежний рівень захисту персональних даних; прояви рейдерства та кібератак; відсутність чи недосконалість взаємодії інформаційних ресурсів та баз даних, що ускладнює документообіг.

8. Обґрунтовано відсутність узагальненого законодавчого підходу до встановлення переліку персональних даних у чинному законодавстві України, що пов'язується також і ситуативним врегулюванням конкретних життєвих обставин. На підставі чого зроблено висновок, що важливим є не скільки нормативне визнання переліку даних, що є персональними, а швидше

питання забезпечення дотримання процедури їх поширення, що полягають у недопущенні нелегального збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди, крім випадків, визначених чинним законодавством, що пов'язуються із гарантування вимог національної безпеки, економічного добробуту та зростання, а також захисту прав та інтересів людини.

9. До нормативно-правових напрямів підвищення ефективності використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби України віднесено: внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення задля гарантування прав особи, що притягається до адміністративної відповідальності, у разі її відмови від підписання протоколу, має тлумачитися як її незгода на поширення персональних даних про неї (додаток Б); розробка та ухвалення Закону України «Про цифрову культуру та освіту»; активізація процесів із кодифікації інформаційного законодавства України; уніфікація строків для виконання адміністративних процедур з дотриманням вимог розумності та обґрунтованості; налагодження інформаційних взаємозв'язків між реєстрами, загальнонаціональними базами даних; наближення стандартів досягнення відповідності між реєстраційними даними, що діють в Україні, та стандартами побудови інфраструктури геопросторових даних, запроваджених в ЄС; вирішення питання не лише обліку природних ресурсів, але і здійснення моніторингу за їх якістю, що вимагає вирішення проблема відповідальності за наповнення відомостями Державного земельного кадастру України та інших публічних інформаційних ресурсів, що залежить не лише від дій посадових осіб суб'єктів владних повноважень, але і природокористувачів; запровадження до системи адміністративних процедур та інформаційного забезпечення їх здійснення дії принципу екстериторіальності.

До організаційно-правових напрямів підвищення ефективності використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби віднесено: подальша цифровізація документів (перехід від паперових до електронних документів для спрощення доступу та обміну інформацією); запровадження єдиних стандартів форматів даних (впровадження єдиних стандартів для форматів даних, що використовуються різними державними органами, забезпечить сумісність і легкість обміну інформацією; інтероперабельність систем, що розуміється як: по-перше, єдині інтерфейси інформаційних ресурсів, що дозволить системам різних державних органів ефективно взаємодіяти між собою; створення платформи для обміну даними (створення централізованих платформ або хабів, через які можуть проходити обмін даними між різними відомствами); безпека та конфіденційність (кібербезпека, що розглядається як захист даних від несанкціонованого доступу та кібератак є критичним для довіри та ефективності систем обміну даними; управління доступом (впровадження чітких політик та інструментів для контролю доступу до даних, що дозволить визначити, хто має доступ до яких даних і в яких випадках); освіта та підвищення кваліфікації персоналу; поширення кращих практик кадрового забезпечення, міжнародного співробітництва; моніторинг та аудит (регулярний аудит, а саме проведення регулярних перевірок систем обміну даними для виявлення недоліків та їх усунення; моніторинг продуктивності; розвиток безпечних каналів комунікації (що має втілюватись у створенні захищених мереж та систем, використанні зашифрованих каналів зв'язку для передачі конфіденційної інформації, що мінімізує ризики перехоплення та зловживань; використанні VPN і захищених каналів для безпечного доступу до внутрішніх систем і даних; функціонуванні резервних каналів зв'язку (впровадження резервних каналів комунікації на випадок порушення основних каналів через кібератаки або фізичні пошкодження); забезпечення доступу до критичної інформації (створенні платформи управління даними, які забезпечують швидкий доступ до необхідної інформації для ухвалення

рішень), централізація критичної інформації, що дозволить зберігати критично важливу інформація, з доступом до якої можуть працювати різні відомства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аналітична доповідь до Щорічного послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2022 році». К.: НІСД, 2022. 135 с. URL: <https://niss.gov.ua/publikatsiyi/poslannya-prezydenta-ukrayiny/analitichna-dopovid-do-shchorichnoho-poslannya-1>
2. Андріяш В., і Євтушенко, А. Поняття публічного управління у вітчизняній науковій дискусії. *Державне управління та регіональний розвиток*. 2018. № (1). С. 50-64. URL: 10.26693/pard2018.01.01
3. Бараш Є.Ю. Інформаційне забезпечення управління Державною кримінальною-виконавчою службою. *Форум права*. 2011. № 3. С. 34–40.
4. Беспалова О.І., Легеза Ю.О. Використання поліцією засобів масової інформації (медіа) для забезпечення безпеки дітей у цифровому просторі. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2023. № 1. С. 130-136.
5. Беляков К.І. Інформація з обмеженим доступом: проблеми законодавчого регулювання. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ України*. 2004. № 6. С. 267–277.
6. Блінова Г.О. Адміністративно-правові засади інформаційного забезпечення органів публічної адміністрації в Україні: актуальні питання теорії та практики: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07. Запоріжжя, 2019. 549 с.
7. Воронкова В, Кивлюк, О, Андрюкайтене, Р. Еволюція від активного відповідального громадянства до цифрового в контексті критичного мислення: досвід країн ЄС. *Humanities studies*. 2023. 14 (91). P. 23–34. URL: <https://doi.org/10.32782/hst-2023-1491-0>
8. Всесвітня туристська організація (UNWTO). URL: <https://www.unwto.org/impact-russian-offensive-in-ukraine-on-tourism>

9. Держзакупівлі. URL:
https://www.dzo.com.ua/?gad_source=1&gclid=CjwKCAjwnqK1BhBvEiwAi7o0X1tyeaB1baF4K70dGPVC-K3iHA42EjQYUCZ33ssWmiBLIQycTz8MNB0C27wQAvD_BwE
10. Дечонг В., Дольська О.О. Цифрова культура: особливості та її основні характеристики. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. URL:
<https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/5d1ade76-f890-48b1-a211-2b765384eb08/content>
11. Деякі питання оптимізації системи центральних органів виконавчої влади: Постанова Кабінету Міністрів України від 02.09.19 р. № 829.
12. Деякі питання Державної інспекції енергетичного нагляду України: Постанова Кабінету Міністрів України від 14 лютого 2018 р. № 77. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/77-2018-п#Text>
13. Деякі питання Державної регуляторної служби України: Постанова Кабінету Міністрів України від 24 грудня 2014 р. № 724. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/724-2014-п#n7>
14. Деякі питання Державної служби якості освіти України : Постанова Кабінету Міністрів України від 14 березня 2018 р. № 168. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/168-2018-п#Text>
15. Деякі питання діяльності Державного агентства розвитку туризму: Постанова Кабінету Міністрів України від 24 грудня 2019 р. № 1162. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1162-2019-п#Text>
16. Деякі питання Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій: постанова Кабінету Міністрів України від 8 червня 2016 р. № 376. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/376-2016-п#n10>
17. Деякі питання Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів: Постанова Кабінету Міністрів України від 25 червня 2020 р. № 614. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/614-2020-п#Text>

18. Деякі питання Національної комісії зі стандартів державної мови : Постанова Кабінету Міністрів України від 6 листопада 2019 р. № 911. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/911-2019-п#Text>
19. Деякі питання практичного застосування Закону України «Про захист персональних даних»: Роз'яснення Міністерства юстиції України від 21.12.2011 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/n0076323-11>
20. Дума О.О. Нормативно-правове регулювання інформаційної взаємодії суб'єктів інституційного механізму здійснення державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами в сучасних умовах в Україні. *Право та державне управління*. 2023. № 4. С. 55–59.
21. Дума О. О. Інституційний механізм забезпечення реалізації державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами. Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07: Ужгород, Херсон, 2024. 235 с.
22. Духовна О. Україна «в цифрі»: напрямки реформування. *Всеукраїнське професійне юридичне видання «Юридична газета online»*. 2019. № 45-46 (699-700).
23. ЕкоЗагроза. URL: <https://ecozagroza.gov.ua>
24. ЕкоСистема. URL: <https://eco.gov.ua/>
25. Електронний кабінет платника податків: від зародження ідеї до втілення її на практиці. ресурс. URL: <http://kmp.ua/uk/analytics/exclusive/e-cabinet-of-the-taxpayer>
26. Електронний реєстр апостилів. URL: <http://era.minjust.gov.ua/rst/index.html>
27. Електронний суд. URL: <https://id.court.gov.ua>
28. Енциклопедія Екорішень. URL: https://rubryka.com/special_project/ecorishennyu-special/
29. Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб–підприємців та громадських формувань URL: <https://usr.minjust.gov.ua/content/free-search>

30. Єдиний реєстр арбітражних керуючих. URL: <https://data.gov.ua/dataset/yediniy-reyestr-arbitrazhnih-keruyuchih/resource/cfe11675-a2b6-4892-868f-64256917a0aa>
31. Єдиний реєстр підприємств, щодо яких порушено провадження у справі про банкрутство. URL: <https://minjust.gov.ua/m/otrimannya-vidomostey-z-edinogo-reestru-pidpriemstv-schodo-yakih-porusheno-provadjenya-u-spravah-pro-bankrutstvo-u-razi-vidsutnosti-dostupu-do-onlayn-servisu>
32. Желновач Є.Г. Адміністративно-правові засади інформаційного суспільства в умовах воєнного стану в Україні. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису: дис. ... д-ра філос.:081. Одеса, 2024.214 с.
33. Закон про цифрові послуги. Зменшення системних ризиків чи нові виклики для онлайн платформ і послуг хостингу, що мають користувачів у ЄС?. URL:https://biz.ligazakon.net/analitycs/226649_zakon-pro-tsifrov-poslugi-zmenschennya-sistemnikh-rizikv-chi-nov-vikliki-dlya-onlayn-platform--poslug-khostingu-shcho-mayut-koristuvachv-u-s
34. Ініціатива EU4Digital. URL: <https://eufordigital.eu/eu-strengthens-cooperation-with-ukraine-in-electronic-communications-as-national-regulator-joins-european-body/>
35. Кабмін схвалив Концепцію розвитку цифрових компетентностей до 2025 року. URL:<https://thedigital.gov.ua/news/kabmin-skhvaliv-kontseptsiyu-rozvitku-tsifrovikh-kompetentnostey-do-2025-roku>
36. Квілінський А., Волинець, Р., Бердник, І., Головка, М. и Берзін, П. Електронна комерція: Поняття та правове регулювання в сучасних умовах господарювання. *Журнал правових, етичних і регуляторних питань*. 2019. № 1-6. 22(SI2). 1544-0044-22-SI-2-357: URL:<https://www.abacademies.org/articles/E-Commerce-concept-and-legal-regulation-in-modern-economic-conditions-1544-0044-22-SI-2-357.pdf>

37. Класифікатор професій: пошук. Міністерство економіки України. URL: <https://me.gov.ua/Profession/List?lang=uk-UA&id=d4162ef8-2771-4ac5-99ef-1d4b6f5336af&tag=KlasifikatorProfesii-Poshuk>
38. Клімушин П.С., Спасібов Д.В. Механізми електронного урядування в системі надання адміністративних послуг. *Теорія та практика державного управління*. 2016. Вип. 1. С. 50-55. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Trpu_2016_1_10
39. Кодекс адміністративного судочинства України: в ред. Закону № 2147- VIII від 03.10.2017 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 35–36, № 37. Ст. 446. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>
40. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 р. № 8073-Х. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1984. № 51. Стаття 1122. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>
41. Комітет Верховної Ради України з питань здоров'я нації, медичної допомоги та медичного страхування. URL: <https://komzdrav.rada.gov.ua>
42. Комітет Верховної Ради України з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій у Донецькій, Луганській областях та Автономної Республіки Крим, міста Севастополя. URL: <https://kompravlud.rada.gov.ua>
43. Комітет Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики. URL: <https://kompkd.rada.gov.ua>
44. Комітет Верховної Ради України з питань економічного розвитку. URL: <https://komprompol.rada.gov.ua>
45. Комітет Верховної Ради України з питань молоді і спорту. URL: <https://komsport.rada.gov.ua>
46. Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій. URL: <https://kno.rada.gov.ua>
47. Комітет Верховної Ради України з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів. URL: <https://komspir.rada.gov.ua>

48. Комітет Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики. URL: <https://komfinbank.rada.gov.ua>
49. Комітет ВРУ з питань аграрної та земельної політики. URL: <https://komagropolit.rada.gov.ua>
50. Комітет з питань енергетики та житлово-комунальних послуг. URL: <https://kompek.rada.gov.ua>
51. Комітету Верховної Ради України з питань екологічної політики та природокористування. URL: <https://komekolog.rada.gov.ua>
52. Конституція України: Закон України від 28.06.96 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Стаття 141.
53. Концепція розвитку цифрових компетентностей до 2025 року та її значення: Розпорядження Кабінету Міністрів України; Концепція, План, Заходи від 03.03.2021 № 167-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/167-2021-p#Text>
54. Кошля А.О. Європейський підхід до встановлення сутності адміністративно-правового механізму національної екологічної безпеки. *Київський часопис права*. 2022. №2. С. 87-93.
55. Кривка В.П. Використання новітніх інформаційних технологій – ефективний шлях підвищення доступності правосуддя. Газета «Верховина». 19 жовтня 2013 року. URL: <https://mg.zk.court.gov.ua/sud0706/publication/plait>
56. Кривенда В. Ю. *Форми і методи діяльності міліції громадської безпеки в сучасних умовах* : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2009. 308 с.
57. Кущенко Д. І. Роль інноваційних технологій у модернізації митних органів України. *Вісник Академії митної служби України*. 2013. № 1 (49). С. 123–129. (Серія «Економіка»)
58. КупінаЛ.Ф. Проблеми ефективності норм, що забезпечують реалізацію принципу свободи праці. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. №1. С.364-366.

59. Купіна Л.Ф. Дотримання принципу гендерної рівності у реалізації права на працю в умовах світової пандемії. *Правова позиція*. 2021. №1(30) С.98-102
60. Купіна Л.Ф. Концептуальні засади забезпечення ефективності норм трудового права України. *Правові новели*. 2021. №13. С. 140-144.
61. Купіна Л.Ф. Доктринальний напрям концепції ефективності норм трудового права України. *Приватне та публічне право*. 2021. №1. С. 72-76.
62. Купіна Л.Ф. Реалізація принципів, що гарантують гідну оплату праці. *KELM*. 2020. №7 (35) v.1/2020, С.170-175
63. Кузьменко Г., Цвірко, О., Седікова, І., Химич, О., Тарасенко О. і Дорошенко О. Експериментальна модель закупівель у публічному управлінні. *Міжнародний журнал інноваційних*. 2019. № 8(11). pp. 2773-2778.
64. Кулинич П.Ф. Земельна реформа в Україні: правові проблеми: моногр. Київ: Норма права, 2021. 308 с.
65. Легеза Ю.О. Адміністративно-правове забезпечення безпеки ведення публічних інформаційних сервісів як складова національної безпеки України. *Man and society in the dimensions of socio-cultural transformation : Scientific monograph*. Riga, Latvia : “Baltija Publishing”, 2022. 301 p.
66. Легеза Ю.О. Визначення змісту екологічної функції держави. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2012. № 1. С. 95–101.
67. Легеза Ю.О. Дитина як учасник інформаційних правовідносин. *Retrospection and modern European approaches to jurisprudence: Collective monograph*. Riga, Latvia: “Baltija Publishing”, 2021. 432 p. С. 205-228. URL: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-140-4-8>
68. Легеза Ю. О. Здійснення державної екологічної політики в умовах децентралізації державної виконавчої влади. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право*. 2016. № 38. Т. 1. С. 172–176.

69. Легеза Ю.О. Особливості кримінальної відповідальності за рейдерство. *Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Юридичні науки*. 2022. №1 (61). С. 42-49.
70. Легеза Ю.О. Права дитини в інформаційному цифровому просторі. *Law. State. Technology*. 2021. №3. С. 79-83.
71. Легеза Ю.О. Раціональне використання природних ресурсів як завдання функціонування механізму публічного управління. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2019. № 2. С. 219-224.
72. Легеза Ю.О., Легеза Є.О. Адміністративно-правові засади охорони водних ресурсів. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. 2023. Випуск 2. С. 116-120.
73. Лісова Т.В., Лейба Л.В. Окремі питання ведення державного земельного кадастру. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2023. №3. С. 224-228.
74. Максимцева Н., Максимцев М. Штучний інтелект у публічному управлінні: переваги цифрових технологій та загрози суверенному інформаційному простору. URL: <http://doi.org/10.32702/2307-2156.2024.2.7>
<https://nauka.com.ua/index.php/dy/article/view/2992/3028>
75. Маляренко В.Т. Суд, правоохоронні та правозахисні органи України: підручник. Київ.: Юрінком Інтер, 2007. URL: <http://www.ebk.net.ua/Book/SptpoU/3-4/362.htm>
76. Марченко В.В. Електронне урядування в органах виконавчої влади: адміністративно-правові засади: монографія. Х.: Панов, 2016. 444 с.
77. Міністерство фінансів запустило проект «Е-контракт». URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/ministerstvo-finansiv-zapustilo-proekt-e-kontrakt>
78. Мінцифри презентувало стратегію розвитку електронних комунікацій до 2030: долучайтеся до обговорення. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/mintsyfry-prezentovala-stratehiiu-rozvytku-elektronnykh-komunikatsii-do-2030-doluchaitesia-do-obhovorennia>

79. Національна економічна стратегія на період до 2030 рік: Постанова Кабінету міністрів України від 3 березня 2021 р. № 17. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/179-2021-%D0%BF#n25>.

80. Панель цифрового розвитку ITU. URL: <https://www.itu.int/en/ITU-D/Statistics/Dashboards/Pages/Digital-Development.aspx>.

81. Питання Єдиного державного веб-порталу цифрової освіти “Дія. Освіта”: Постанова Кабінету Міністрів України від 10 березня 2021 р. № 184. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/184-2021-%D0%BF#Text>

82. Питання Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства: Постанова Кабінету Міністрів України від 11 вересня 2019 р. № 838.

83. Питання Міністерства цифрової трансформації: Постанова Кабінету Міністрів України від від 18 вересня 2019 р. № 856. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/856-2019-п#Text>

84. Питання надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на реалізацію заходів, спрямованих на підвищення доступності широкопasmового доступу до Інтернету в сільській місцевості: Постанова Кабінету Міністрів України від 28 квітня 2021 р. № 453. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/453-2021-%D0%BF#Text>

85. Підготовка охоронців правопорядку в Харкові: 100 років історії (1917-2017 рр.) : До 100-річчя подій Української революції : монографія. В.В. Сокурєнко, О.М. Бандурка, В.А. Грєченко ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : Золота миля, 2017. 496 с. ISBN 978-966-1685-67-2

86. Підсумки та плани цифрової трансформації України: регіональний форум «Цифровізація в Україні 2024». URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/pidsumky-ta-plany-tsyfrovoi-transformatsii-ukrainy-rehionalnyi-forum-tsyfrovizatsiia-v-ukraini-2024>

87. Платформа Prozorro. URL: <https://prozorro.gov.ua/uk>

88. Подання звітності через "Електронний кабінет платника податків". URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001810-14#Text>

89. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 13-14. № 15-16. № 17. Ст. 112.
90. Положення про Державну регуляторну службу України: постанова Кабінету Міністрів України від 24 грудня 2014 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/724-2014-п#n7>
91. Портал реєстру проектів МФО. URL: <https://proifi.gov.ua>
92. Правдюк А. Л. Цифрові права людини та цифрове громадянство. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/sas/article/view/12579/12641>
93. Про затвердження Порядку проведення звірки відповідності відомостей Державно-го реєстру речових прав на нерухоме майно щодо земельних ділянок, речові права та їх обтяження на які зареєстровано, із відомостями Державного земельного кадастру щодо наявності державної реєстрації таких земельних ділянок: Постанова Кабінету Міністрів України від 25 листопада 2020 р. №1155. *Офіційний вісник України*. 2020. № 97. Ст. 3131.
94. Про національну інфраструктуру геопросторових даних: Закон України від 13 квітня 2020 р. № 554-IX. *Офіційний вісник України*. 2020. № 38. Ст. 1237.
95. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 5 липня 2012 року № 5076-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text>
96. Про адміністративні послуги: Закон України від 06.09.2012 р. № 5203-VI. *Голос України*. 2012. № 188. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5203-17#Text>
97. Про Антимонопольний комітет України: Закон України від 26 листопада 1993 року № 3659-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3659-12#Text>
98. Про відкритість використання публічних коштів: Закон України. Закон України від 11.02.2015 № 183-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/183-19>

99. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення системи управління та дерегуляції у сфері земельних відносин: Закон України від 28 квітня 2021 р. № 1423-IX. *Офіційний вісник України*. 2021. №42. Ст. 2504

100. Про внесення змін до Порядку надання АРМА інформації на запити Міністерства юстиції України при реалізації державної політики у сфері стягнення в дохід держави активів осіб, щодо яких застосовано санкції : наказ Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів від 18.10.2023 № 3686/5/234. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1837-23#Text>

101. Про Державне бюро розслідувань: Закон України від 12 листопада 2015 року № 794-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-19#Text>

102. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів : Закон України від 23 грудня 1993 року № 3781-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3781-12#Text>

103. Про Державний земельний кадастр: Закон України від 7 липня 2011 року 3613-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3613-17#Text>

104. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень : Закон України від 1 липня 2004 року № 1952-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1952-15#Text>

105. Про Державну службу України з питань геодезії, картографії та кадастру: : Постанова Кабінету Міністрів України від 14 січня 2015 р. № 15. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/15-2015-п#Text>

106. Про державну таємницю: Закон України від 21 січня 1994 року № 3855-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12#Text>

107. Про Державну фіскальну службу України: постанова Кабінету Міністрів України від 21 травня 2014 р. № 236. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/236-2014-п#Text>

108. Про деякі питання інформаційної взаємодії АРМА та ДПС: наказ Голови Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів від 24.02.2023 № 31/105. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0602-23#Text>

109. Про Дисциплінарний статут Збройних Сил України : Закон України від. Закон України; Статут, Форма типового документа, Картка, Журнал від 24.03.1999 №. 551-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/551-14#Text>

110. Про доступ до судових рішень: Закон України від 22.12.2005 р. № 3262-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 15. Ст. 128.

111. Про електронні довірчі послуги: Закон України від 5 жовтня 2017 року № 2155-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text>.

112. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22 травня 2003 року № 851-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text>.

113. Про електронні комунікації: Закон України від 16 грудня 2020 року № 1089-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1089-20#Text>.

114. Про електронну комерцію: Закон України від 3 вересня 2015 року № 675- VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/675-19#Text>.

115. Про запобігання корупції: Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#n738>

116. Про затвердження державних замовників регіональних програм і проектів інформатизації: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2001 р. № 54-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/54-2001-%D1%80#Text>

117. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки: Постанова Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 р. № 695. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text>

118. Про затвердження Етичного кодексу спеціалістів із соціальної роботи України: Наказ Мінмолодьспорту України від 09.09.2005 № 1965. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1965643-05#Text>

119. Про затвердження Інструкції з діловодства в місцевих та апеляційних судах України: Наказ Державної судової адміністрації України 20 серпня 2019 року № 814 (у редакції наказу Державної судової адміністрації України від 17 жовтня 2023 року № 485). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0814750-19#n11>

120. Про затвердження Інструкції щодо роботи з технічними засобами фіксування судового засідання: Наказ Державної судової адміністрації України 06 червня 2022 року № 156. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0156750-22#Text>

121. Про затвердження Кодексу сержанта Збройних Сил України: Наказ начальника Генерального штабу – Головнокомандувача Збройних Сил України від 03.03.2011 р. № 40. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/40_11/print.

122. Про затвердження Кодексу суддівської етики: Рішення XI чергового з'їзду суддів України від 22.02.2013. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001415-13#Text>

123. Про затвердження плану заходів на 2021-2023 роки з реалізації Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 9 грудня 2021 р. № 1687-р URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1687-2021-%D1%80#Text>

124. Про затвердження Положення про Державне агентство водних ресурсів України: Постанова Кабінету Міністрів України від 20 серпня 2014 р. № 393. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393-2014-п#Text>

125. Про затвердження Положення про Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України: Постанова Кабінету Міністрів України від 26 листопада 2014 р. № 676. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/676-2014-п#Text>

126. Про затвердження Положення про Державне агентство лісових ресурсів України: Постанова Кабінету Міністрів України від 8 жовтня 2014 р. № 521. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/521-2014-п#Text>

127. Про затвердження Положення про Державне агентство України з питань кіно: Постанова Кабінету Міністрів України від 17 липня 2014 р. № 277. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/277-2014-п#Text>

128. Про затвердження Положення про Державне агентство України з розвитку меліорації, рибного господарства та продовольчих програм : Постанова Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2015 р. № 895. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/895-2015-п#Text>

129. Про затвердження Положення про Державне агентство України з управління зоною відчуження: Постанова Кабінету Міністрів України від 22 жовтня 2014 р. № 564. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/564-2014-п#Text>

130. Про затвердження Положення про Державний комітет телебачення і радіомовлення України: Постанова Кабінету Міністрів України від 13 серпня 2014 р. № 341. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/341-2014-п#Text>

131. Про затвердження Положення про Державну авіаційну службу України: Постанова Кабінету Міністрів України від 8 жовтня 2014 р. № 520. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/520-2014-п#Text>

132. Про затвердження Положення про Державну аудиторську службу України: постанова Кабінету Міністрів України від 3 лютого 2016 р. № 43. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/43-2016-п#Text>

133. Про затвердження Положення про Державну екологічну інспекцію України : Постанова Кабінету Міністрів України 19 квітня 2017 р. № 275. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/275-2017-п#Text>

134. Про затвердження Положення про Державну інспекцію України з безпеки на наземному транспорті: Постанова Кабінету Міністрів України від 17 липня 2014 р. № 299. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/299-2014-п#Text>

135. Про затвердження Положення про Державну інспекцію ядерного регулювання України: Постанова Кабінету Міністрів України від 20 серпня 2014 р. № 363. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/363-2014-п#Text>

136. Про затвердження Положення про Державну казначейську службу України: постанова Кабінету Міністрів України від 15 квітня 2015 р. № 215. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/215-2015-п#Text>

137. Про затвердження Положення про Державну податкову службу України: постанова Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 року № 227. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/227-2019-п#Text>

138. Про затвердження Положення про Державну службу геології та надр України: Постанова Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 р. № 1174. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1174-2015-п#Text>

139. Про затвердження Положення про Державну службу зайнятості: Наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 16 грудня 2020 року № 2663. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1305-20#Text>

140. Про затвердження Положення про Державну службу України з етнополітики та свободи совісті та внесення змін до Положення про Міністерство культури України : Постанова Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 812. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/812-2019-п#Text>

141. Про затвердження Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій: Постанова Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2015 р. № 1052. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1052-2015-п#Text>

142. Про затвердження Положення про Державну службу України з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів: постановою Кабінету Міністрів України від 2 вересня 2015 р. № 667. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/667-2015-п#Text>

143. Про затвердження Положення про Державну службу України з питань праці: постанова Кабінету Міністрів України від 11 лютого 2015 р. № 96. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/96-2015-п#Text>

144. Про затвердження Положення про Державну службу фінансового моніторингу України: постанова Кабінету Міністрів України від 29 липня 2015 р. № 537. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/537-2015-п#Text>

145. Про затвердження Положення про Єдиний реєстр громадських формувань : Наказ Міністерства юстиції України від 19.12.2008 № 2226/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1220-08#Text>

146. Про затвердження Положення про Єдину базу даних електронних адрес, номерів факсів (телефаксів) суб'єктів владних повноважень: Постанова Кабінету Міністрів України від 05.01.2011 р. № 5. Офіційний вісник України. 2011. № 2. Стаття 102.

147. Про затвердження Положення про Єдину державну електронну базу з питань освіти: Наказ Міністерства освіти і науки України від 08.06.2018 р. № 620. *Офіційний вісник України*. 2018. № 84. Стор. 272. Стаття 2790. Код акту 91900/2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1132-18#Text>

148. Про затвердження Положення про забезпечення режиму секретності під час обробки інформації, що становить державну таємницю, в інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних системах: Постанова Кабінету Міністрів України від 16.02.1998 р. № 180. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/180-98>

149. Про затвердження Положення про Міністерство культури, молоді та спорту України : Постанова Кабінету Міністрів України від 2 липня 2014 р. № 220. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/220-2014-п>

150. Про затвердження Положення про Міністерство освіти і науки України : Постанова Кабінету Міністрів України від 16 жовтня 2014 р. № 630. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/630-2014-п#Text>

151. Про затвердження Положення про Міністерство охорони здоров'я України: постанова Кабінету Міністрів України від 25 березня 2015 р. № 267. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/267-2015-п#Text>

152. Про затвердження Положення про Міністерство соціальної політики України: постанова Кабінету Міністрів України від 17 червня 2015 р. № 423. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/423-2015-п#Text>

153. Про затвердження Положення про Міністерство фінансів України: Постанова Кабінету Міністрів України від 20 серпня 2014 р. № 375. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/375-2014-п#Text>

154. Про затвердження Положення про Міністерство юстиції України: Постанова Кабінету Міністрів України від 2 липня 2014 р. № 228. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/228-2014-п#Text>

155. Про затвердження Положення про порядок функціонування окремих підсистем Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи: Рішення Вищої ради правосуддя від 17 серпня 2021 року № 1845/0/15-21. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1845910-21#Text>

156. Про затвердження Положення про формування та виконання Національної програми інформатизації: Постанова Кабінету Міністрів України від 31 серпня 1998 р. № 1352. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1352-98-%D0%BF#Text>

157. Про затвердження Порядку адміністрування єдиного веб-порталу використання публічних коштів. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/248479611>

158. Про затвердження Порядку ведення Державного земельного кадастру: Постанова Кабінету Міністрів України від 17 жовтня 2012 р. № 1051. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1051-2012-п#Text>

159. Про затвердження Порядку ведення Державного реєстру речових прав на нерухоме майно: Постанова Кабінету Міністрів України від від 26 жовтня 2011 р. № 1141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1141-2011-п#Text>

160. Про затвердження Порядку взаємодії АРМА і Бюро економічної безпеки України щодо виявлення та розшуку активів: спільний наказ Голови Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів та Бюро економічної безпеки України від 22.02.2022 № 54/50. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0507-22#Text>

161. Про затвердження Порядку здійснення контролю за діяльністю арбітражних керуючих: Наказ Міністерства юстиції України 06 грудня 2019 року № 3928/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1228-19#Text>

162. Про затвердження Порядку надання АРМА інформації на запити Міністерства юстиції України при реалізації державної політики у сфері стягнення в дохід держави активів осіб, щодо яких застосовано санкції: наказ Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів від 29.06.2022 № 2703/5/140. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0710-22#n15>

163. Про затвердження Порядку обробки персональних даних в АРМА: наказ Голови Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів від 15.12.2022 № 265. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0152-23#Text>

164. Про затвердження Порядку обробки персональних даних у базі персональних даних - Державному реєстрі фізичних осіб - платників податків: наказ Міністерства фінансів України від 24 лютого 2015 року № 210. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0278-15#Text>

165. Про затвердження Порядку проведення огляду стану кіберзахисту критичної інформаційної інфраструктури, державних інформаційних ресурсів та інформації, вимога щодо захисту якої встановлена законом: Постанова Кабінету Міністрів України від 11 листопада 2020 р. № 1176. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1176-2020-%D0%BF#Text>

166. Про затвердження Порядку формування і ведення ліцензійного реєстру : Постанова Кабінету Міністрів України від 26 серпня 2020 р. № 755. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-2020-%D0%BF#Text>

167. Про затвердження Порядку формування та виконання регіональної програми і проекту інформатизації: Постанова Кабінету Міністрів України від 12 квітня 2000 р. № 644. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/644-2000-%D0%BF#Text>

168. Про затвердження Типового положення про структурний підрозділ місцевої державної адміністрації: Постанова Кабінету Міністрів України від 26 вересня 2012 р. № 887. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/887-2012-%D0%BF#Text>

169. Про затвердження Типової інструкції про порядок ведення обліку, зберігання, використання і знищення документів та інших матеріальних носіїв інформації, що містять службову інформацію: Постанова Кабінету Міністрів України від 19.10.2016 р. № 736. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/736-2016-п#Text>

170. Про захист інформації в інформаційно-комунікаційних системах: Закон України від 16.01.2024 № 3549-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80/94-%D0%B2%D1%80#Text>

171. Про захист інформації в інформаційно-комунікаційних системах: Закон України від 5 липня 1994 року № 80/94-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80/94-вр#Text>
172. Про захист персональних даних: Закон України від 13.01.2011 р. № 2939-VI. URL: [zakon.rada.gov.ua/laws/2939_11/print](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939_11/print)
173. Про Збройні Сили України: Закон України від 6 грудня 1991 року № 1934-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1934-12#Text>
174. Про інформацію: Закон України від 2 жовтня 1992 року № 2657-XII . URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>
175. Про Кодекс честі офіцера Збройних Сил України: Наказ Міністра оборони України від 31.12.1999 р. № 412. URL: [zakon.rada.gov.ua/laws/412_99/print](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/412_99/print)
176. Про критичну інфраструктуру: Закон України від 22.05.2024 № 3723-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1882-20#Text>
177. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр#Text>
178. Про місцеві державні адміністрації : Закон України від 9 квітня 1999 року № 586-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14>
179. Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів: Закон України від 10 листопада 2015 року № 772-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/772-19#Text>
180. Про Національний банк України: Закон України від 20.05.1999 р. № 679-XIV. *Голос України*. 1999.
181. Про Національну веб-платформу центрів надання адміністративних послуг: Постанова Кабінету Міністрів України від 3 лютого 2021 р. № 72. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/72-2021-%D0%BF#Text>

182. Про національну інфраструктуру геопросторових даних: Закон України від 13 квітня 2020 року № 554-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/554-20#Text>

183. Про Національну програму інформатизації: Закон України від 13.04.2020 № 554-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/74/98-%D0%B2%D1%80#Text>

184. Про нотаріат : Закон України від 2 вересня 1993 року № 3425-XII. URL: [tps://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12#Text)

185. Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади: Указ Президента України від 09.12.2010 р. № 1085/2010. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1085/2010#Text>

186. Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів: Закон України від 2 червня 2016 року № 1403-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1403-19#n506>

187. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року: Закон України від 28 лютого 2019 року № 2697-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#Text>

188. Про основні засади забезпечення кібербезпеки України: Закон України від 16.01.2024 № 3549-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2163-19#Тех>

189. Про особливості надання публічних (електронних публічних) послуг: Закон України від 15 липня 2021 року № 1689-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1689-20#Text>

190. Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 25.06.1991 р. (зі змінами і допов.). *Відомості Верховної Ради України*. 1991.

191. Про публічні електронні реєстри: Закон України від 18 листопада 2021 року № 1907-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1907-20#Text>.

192. Про Раду національної безпеки і оборони України: Закон України від 5 березня 1998 року № 183/98-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/183/98-вр#Text>
193. Про Рахункову палату: Закон України від 2 липня 2015 року № 576-VIII . URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/576-19#Text>
194. Про реалізацію рішення Комітету з управління інфомаційними технологіями у системі управління державними фінансами. Наказ від 9 лютого 2024 року № 63. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/Наказ_№63_від_09_02_2024.PDF
195. Про санкції: Закон України від 14 серпня 2014 року № 1644-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1644-18#Text>
196. Про систему гарантування вкладів фізичних осіб. *Голос України*. 2012. № 51. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4452-17#Text>
197. Про Статут внутрішньої служби Збройних Сил України: Закон України від 24.03.1999 р. № 548-XIV. *Офіційний вісник України*. 1999. № 20. Стор. 5. Код акту 7561/1999/ URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/548-14#Text>
198. Про Статут гарнізонної та вартової служб Збройних Сил України: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/550-14#Text>
199. Про створення Єдиної державної електронної бази з питань освіти: постанова Кабінету Міністрів України від 13 липня 2011 р. № 752. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/752-2011-п#Text>
200. Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні: Законд 15 липня 2021 року № 1667-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1667-20#Text>.
201. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020»: Указ Президента України від 12.01.2015 р. № 5/2015. *Урядовий кур'єр*. 2015. № 6.
202. Про судоустрій та статус суддів: Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 31. Стор. 7. Стаття 545.

203. Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 20 вересня 2017 р. № 649-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/649-2017-%D1%80#Text>

204. Про схвалення Концепції розвитку цифрових компетентностей та затвердження плану заходів з її реалізації : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 3 березня 2021 р. № 167-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/167-2021-p#Text>

205. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17.01.2018 р. № 67-р. *Урядовий кур'єр*. 2018. № 88. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-p#Text>

206. Про схвалення Стратегії відновлення, сталого розвитку та цифрової трансформації малого і середнього підприємництва на період до 2027 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2024-2027 роках Кабінет Міністрів України Розпорядження від 30 серпня 2024 р. № 821-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/821-2024-p#Text>

207. Про схвалення Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 травня 2013 р. № 386-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/386-2013-%D1%80#Text>

208. Про схвалення Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 березня 2017 р. № 168-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/168-2017-p#Text>

209. Про туризм: Закон України від 15 вересня 1995 року № 324/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-вр#Text>

210. Про утворення Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 15 квітня 2015 р. № 244. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/244-2015-п#Text>

211. Про утворення Національної служби здоров'я України: постанова Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2017 р. № 1101. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1101-2017-п#Text>

212. Про Фонд державного майна України: Закон України від 9 грудня 2011 року № 4107-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4107-17#Text>

213. Про центральні органи виконавчої влади: Закон України від 17 березня 2011 року № 3166-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3166-17#Text>

214. Реєстри. Екосистема. URL: <https://eco.gov.ua/registers>

215. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Жашківської районної ради Черкаської області щодо офіційного тлумачення положень частин першої, другої статті 32, частин другої, третьої статті 34 Конституції України у справі № 1-9/2012 від 20 січня 2012 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v002p710-12#Text>

216. Рішення Конституційного Суду України у справі щодо офіційного тлумачення статей 3, 23, 31, 47, 48 Закону України «Про інформацію» та статті 12 Закону України «Про прокуратуру» (справа К. Г. Устименка) від 30 жовтня 1997 року №5-зп. у справі 18/203-97. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/v005p710-97

217. Символічний обмін і смерть. переклад Леоніда Кононовича. Львів: Кальварія, 2004. 390 с.

218. Стратегія здійснення цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації системи управління державними фінансами на період до 2025 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1467-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1467-2021-%D1%80#n15>.

219. Стратегія реформування державного управління України на 2022-2025 роки, схваленої Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21 липня 2021 р. № 831-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/deyaki-pitannya-reformuvannya-derzhavnogo-upravlinnya-t210721>

220. Стратегія цифрової трансформації соціальної сфери: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2020 р. № 1353-р). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1353-2020-%D1%80#Text>.

221. Суд, правоохоронні та правозахисні органи України: підручник. О.С. Захарова, В.Я. Карабань, В.С. Ковальський. К.: Юрінком Інтер, 2004. 376 с.

222. Тихенко О.В. Проблеми ведення обліку якості земель у системі Державного земельного кадастру України. *Землеустрій, кадастр і моніторинг земель*. 2016. № 3. С. 34–38.

223. Ткачук Т.Ю. Правове забезпечення інформаційної безпеки в умовах євроінтеграції України: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07. Ужгород, 2019. 487 с.

224. Україна: Цифровий уряд займає центральне місце для стійкості 3922.pdf URL: <https://www.brookings.edu/articles/ukraine-digital-government-is-central-to-resilience/>

225. Український інститут національної пам'яті УІНП. URL: <https://uinp.gov.ua>

226. Функціонування Єдиної судової інформаційно-комунікаційної системи. URL: https://dsa.court.gov.ua/dsa/inshe/func_ecits/

227. Хартія основних прав від 09.12.1989. Хартія Співтовариства про основні соціальні права працівників. URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/156946___156946

228. Царук В.В. Туризм в Україні в умовах воєнного стану-проблеми. Відновлення та пошуку нових моделей управління. *Таврійський науковий вісник*. 2023. №4. С. 15-24

229. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
230. Цифровий порядок денний 2020. URL: <https://uccr.org.ua/uploads/files/58e78ee3c3922.pdf>
231. Цифровізація для відновлення України. URL: https://cdn.prod.website-files.com/625d81ec8313622a52e2f031/631986262b4bd804ce8d34b6_UA%20Digitalisation%20Recovery_UKR.pdf
232. Цюцяк А., Цюцяк І., Цюцяк В. Цифровізація податкової системи: сучасний стан, проблеми та перспективи. *Galician economic journal*. 2023. № 4 (83). С. 48-53.
233. Чопко Х. І. Екологічна функція держави. *Університетські наукові записки : Часопис Хмельн. ун-ту управління та права*. 2008. Вип. 3 : Право – економіка – управління. С. 212–215.
234. Щодо питання забезпечення моніторингу якості надання адміністративних послуг: Міністерство Цифрової Трансформації України 11.11.2021 № 145. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1552-21#Text>
235. Щодо Положення про автоматизовану систему документообігу суду: Рішення Ради суддів України від 26.11.2010 р. № 30. *Вісник Верховного Суду України*. 2010. № 51.
236. A public administration fit for the future. Example of components of reform and investments. Recovery and Resilience Plans. European Commission staff document. 2020.
237. According to the Digital Economy and Society Index (DESI). 2022 edition, Denmark. Estonia and Finland score above 70, which is above the EU average of 60.
238. Addo A. Controlling petty corruption in public administrations of developing countries through digitalization: An opportunity theory informed study of Ghana customs. *Information Society*. 2021. №37(2). pp. 99-114.

239. Bacchi U. 'EU's lie-detecting virtual border guards face court scrutiny', reuters.com, 5 February 2021. URL: <https://www.reuters.com/article/europe-tech-court-idUSL8N2KB2GT>.

240. Barbara Ubaldi The OECD digital government policy framework: Six dimensions of a digital government. URL: https://www.oecd.org/en/publications/the-oecd-digital-government-policy-framework_f64fed2a-en.html

241. Barbati C. Public decision making in the face of complexity: The necessary change. *Diritto Pubblico*. 2021. №27(1). Pp.15-39.

242. Barone A.G. Orofino and J. Valero Torrijos (eds.). The Use of Artificial Intelligence by Public Administration. *European Review of Digital Administration & Law*. 2020 vol. 1.

243. Benay A. Government Digital: The Quest to Regain Public Trust. Dundurn Press. 2018 URL: <http://www.dundurn.com/books/Government-Digital>

244. Bousta R. Essai sur la notion de bonne administration/ Paris, L'Harmattan, 2010. E. Chevalier, Bonne administration et Union européenne. Bruxelles. Bruylant, 2014.

245. C. van Noordt and G. Misuraca, 'Artificial intelligence for the public sector: results of landscaping the use of AI in government across the European Union'. *Government Information Quarterly*. Volume 39. Issue 3. July 2022.

246. Carta de Derechos Digitales (Charter of Digital Rights), Spanish government. 14 July 2021.

247. Cestari J.M.A.P., Loures E.D.F.R., & Santos, E.A.P. A method to diagnose public administration interoperability capability levels based on multi-criteria decision-making. *International Journal of Information Technology and Decision Making*. 2018. №17(1). Pp. 209-245.

248. Dawes S. S. "Governance in the Digital Age: A Research and Action Framework for an Uncertain Future." *Government Information Quarterly*. 2009. №26 (2) pp. 257–264.

249. Digital Compass 2030: the European way for the Digital Decade, COM(2021) 118. European Commission. March 2021.

250. Digital Government Index URL:
https://www.oecd.org/en/publications/digital-government-index_4de9f5bb-en.html

251. Digitalisation and administrative law. URL:
[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2022/730350/EPRS_STU\(2022\)730350_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2022/730350/EPRS_STU(2022)730350_EN.pdf)

252. Downe L. Good Services: How to Design Services that Work. BIS Publishers. 2019

253. E. D'Orlando and G. Orsoni. Nuove prospettive dell'amministrazione digitale: Open Data e algoritmi. *Istituzioni del federalismo*.vol. 3. 2019. 593 p.

254. Eastern Partnership policy beyond 2020: Reinforcing Resilience – an Eastern Partnership that delivers for all. URL:
https://commission.europa.eu/publications/joint-communication-eastern-partnership-policy-beyond-2020-reinforcing-resilience-eastern_en

255. eGovernment Benchmark 2022 Insight Report: Synchronising Digital Governments, study prepared for the Commission's Directorate-General for Communications, Networks, Content and Technology (DG CNECT). July 2022. URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/egovernment-benchmark-2022>

256. Emilie Chevalier and Eva Mª Menéndez Sebastián Digitalisation and Good Administration Principles European Review of Digital Administration & Law – Erdal 2022. Volume 3. Issue 1. p 5-8.

257. E-Participation Index. URL:
<https://publicadministration.un.org/egovkb/en-us/About/Overview/E-Participation-Index>

258. European Commission digital strategy: Next generation digital Commission, C(2022) 4388. 30 June 2022.

259. European Digital Rights (EDRi), 'European Court Supports Transparency in Risky EU Border Tech Experiments'. 16 December 2021. URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/egovernment-benchmark-2022https://edri.org/our-work/european-court-supports-transparency-in-risky-eu-border-tech-experiments/>.

260. European Travel Commission. URL: <https://destinet.eu/background>

261. European Union (2002). eEurope 2005. URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/egovernment-benchmark-2022https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=LEGISSUM%3A124226>.

262. Gere C. Art, Time, and Technology. Berg Publishers, Oxford and New York, 2006. 240 p

263. Gil-Garcia J.R., & Martinez-Moyano, I.J. Understanding the evolution of e-government: The influence of systems of rules on public sector dynamics. *Government Information Quarterly*. 2007. №24(2). Pp. 266-290.

264. Gil-Garcia J.R., & Pardo, T.A. E-government success factors: Mapping practical tools to theoretical foundations. *Government Information Quarterly*. 2005. № 22(2). Pp.187-216.

265. Greenway A. et al. Digital Transformation at Scale: Why the Strategy Is Delivery. London Publishing Partnership. 2018.

266. Kim Y. Searching for newness in management paradigms: An analysis of intellectual history in U.S. public administration. *American Review of Public Administration*. 2021. № 51(2). Pp.79-106.

267. KoraušA., Dobrovič J., Polák J., & Backa S. Aspects of the security use of payment cardpin code analyzed by the methods of multidimensional statistics. *Entrepreneurship and Sustainability Issues*. 2019. № 6(4). pp. 2017-2036.

268. Lomba N., Jančová L. and Fernandes M., Digital transformation - Cost of Non-Europe. EPRS. European Parliament. January 2022.

269. Ma R. L. MOOCs: openness, controversy and enlightenment. China Electric Education. *Journal of China National Radio & TV University*. 2014. № 1. Pp. 69-75.

270. Marutian R.R. Information technologies of intellectual management in public administration practice: Foreign and domestic experience. *Bulletin of the National University of Civil Defense of Ukraine*. 2018. № 2(9). Pp. 146-153.

271. McQuiston J., & Manoharan A. E-Government and information technology coursework in public administration programs in Asia. *Teaching Public Administration*. 2021. № 39(2). Pp. 210-226.

272. Medaglia R., & Tangi, L. “The adoption of artificial intelligence in the public sector in Europe: Drivers, features, and impacts”. Vol. 1. Issue 1. Icegov 2022. Association for Computing Machinery. URL: <https://doi.org/10.1145/3560107.3560110>

273. Mendes J. Discretion, Care and Public Interests in the EU Administration: Probing the Limits of Law. *Common Market Law Review*. 2016. vol. 53. № 2. 419 p.

274. Misuraca G. (ed.). Exploring digital government transformation in the EU. Joint Research Centre. European Commission. 2019.

275. Mossberger K., Tolbert, C. J. & Mcneal, R. S. Digital Citizenship: The Internet, Society and Participation. The MIT Press. 2007. URL: <https://doi.org/10.7551/mitpress/7428.001.0001>

276. OECD (2014). Recommendation of the Council on Digital Government Strategies. OECD/LEGAL/0406. OECD. Paris. URL: <https://legalinstruments.oecd.org/en/instruments/OECD-LEGAL-0406>.

277. OECD (2016). Digital Government in Chile: Strengthening the Institutional and Governance Framework. OECD Digital Government Studies. OECD Publishing. Paris. URL: <http://dx.doi.org/10.1787/9789264258013-en>.

278. OECD (2017). Recommendation of the Council on Open Government, OECD/LEGAL/0438. OECD. Paris. URL: <https://legalinstruments.oecd.org/en/instruments/OECD-LEGAL-0438>.

279. OECD (2017). Trust and Public Policy: How Better Governance Can Help Rebuild Public Trust. OECD Public Governance Reviews. OECD Publishing. Paris. URL: <https://dx.doi.org/10.1787/9789264268920-en>.

280. OECD (2019). Digital Government Review of Panama: Enhancing the Digital Transformation of the Public Sector, OECD Digital Government Studies. OECD Publishing. Paris. URL: <https://dx.doi.org/10.1787/615a4180-en>.

281. OECD (2019). Enhancing Access to and Sharing of Data: Reconciling Risks and Benefits for Data Re-use across Societies. OECD Publishing. Paris. URL: <https://dx.doi.org/10.1787/276aaca8-en>.

282. OECD (2019). Government at a Glance 2019. OECD Publishing. Paris. URL: <https://dx.doi.org/10.1787/8ccf5c38-en>.

283. OECD (2019). The Path to Becoming a Data-Driven Public Sector. OECD Digital Government Studies. OECD Publishing. Paris. URL: <https://dx.doi.org/10.1787/059814a7-en>.

284. OECD (2020). Digital Government in Chile – Improving Public Service Design and Delivery, OECD Digital Government Studies. OECD Publishing. Paris. URL: <https://dx.doi.org/10.1787/b94582e8-en>.

285. OECD (2020). Embracing Innovation in Government: Global Trends 2020. URL: <https://trends.oecdopsi.org/trend-reports/innovative-covid-19-solutions>

286. OECD (forthcoming). Digital Government Review of Slovenia: Leading the digitalisation of the public sector. OECD Publishing, Paris.

287. Pandey S.K., & Johnson, J.M. Nonprofit management, public administration, and public policy: Separate, subset, or intersectional domains of inquiry? *Public Performance and Management Review*. 2019. № 42(1). Pp.1-10.

288. Polkowski Z., & Jozwiak, M. Internet of things in public administration. In 4th International conference on computational intelligence and communication technologies (pp. 343-349). Jaipur: IEEE Xplore. 2021.

289. Possible action at EU level for an open, efficient and independent EU administration. EPRS. European Parliament, 2018.

290. Proposal for a regulation establishing a framework for a European Digital Identity. COM(2021) 281. European Commission. June 2021.
291. Ranchordas S. and Scarcella L. Automated Government for Vulnerable citizens: Intermediating Rights. *University of Groningen Faculty of Law Research Paper*. October 2021.
292. Rainey H., Ronquillo J., & Avellaneda C. Decision making in public organizations. *Handbook of decision making*. Chichester: Wiley. 2010
293. Ranerup A., & Henriksen H. Z., “Digital discretion: Unpacking human and technological Agency in Automated Decision Making in Sweden’s social services”. *Social Science Computer Review*. 2022. № 40(2). pp.445–461. URL: <https://doi.org/10.1177/0894439320980434>
294. Recovery and Resilience scoreboard – Thematic analysis: Digital public services, European Commission. December 2021
295. Regulation (EU) 2018/1724 of 2 October 2018 establishing a single digital gateway.
296. Rot A., Sobińska M., Hernes M., & Franczyk B. Digital transformation of public administration through blockchain technology. *Studies in Computational Intelligence*. 2020. № 887. pp 111-126.
297. Sánchez presents the Digital Rights Charter with which 'Spain is at the international forefront in protecting citizens ' rights', press release, Spanish government, 14 July 2021.
298. Santos B. Improving urban planning information, transparency and participation in public administrations. *International Journal of E-Planning Research*. 2017. № 6(4). Pp.58-75.
299. Scheltema M. & Timmer I. 'Putting humans first. Digitisation of government services from the citizen's perspective', forthcoming in Kai Jacob, Dierk Schindler, Roger Strathausen, Bernhard Walzl (Eds.). *Liquid Legal - Humanization and the Law*. Springer Publishers. 2022.

300. Scholta H., Balta D., Räckers M., Becker J., & Krcmar H. Standardization of forms in governments: A meta-model for a reference form modeling language. *Business & Information Systems Engineering*. 2020. № 62. Pp. 535-560.
301. Schwab K., Malleret T. COVID-19: The great reset. Forum publishing. 2020. URL: <http://reparti.free.fr/schwab2020.pdf>
302. The evolution of EU administrative law and the contribution of Nordic administrative law, Policy Department for Citizens' Rights and Constitutional Affairs. European Parliament. 2017.
303. The study analyses the state of play in 35 European countries: the EU-27 and Albania, Iceland, Montenegro, North Macedonia, Norway, Serbia, Switzerland and Turkey.
304. Trust in government indicator. OECD. 2022.
305. Turkle Sh. Life on the screen: identity in the age of the Internet. New York: Simon & Schuster, 1995. 352 p.
306. Ubaldi B. et al. “State of the art in the use of emerging technologies in the public sector”. *OECD Working Papers on Public Governance*. 2019. № 31. OECD. Paris.
307. UNESCO. 2011. ICTs as Tools for Improving Local Governance. URL: <http://portal.unesco.org/ci/en/ev.php->
308. United Nations E-government Survey 2022 E-Government for the Future We Want, United Nations, New York. 2022. United Nations Public Administration Country Studies United Nations. URL: <https://desapublications.un.org/sites/default/files/publications/2022-09/Web%20version%20E-Government%202022.pdf>
309. Veale M., & Brass, I., “Administration by algorithm? Public management meets public sector machine learning. Algorithmic Regulation”. 2019. pp.1–30 URL: <https://doi.org/10.31235/OSF.IO/MWHNB>

310. Vogl T., Seidelin, C., Ganesh, B., & Bright, J. Smart technology and the emergence of algorithmic bureaucracy: Artificial intelligence in UK local authorities. *Public Administration Review*. 2020. №80(6). Pp. 946-961.

311. Welby B. “The impact of Digital Government on citizen well-being”, *OECD Working Papers on Public Governance*. 2019. №. 32. OECD. Paris.

312. WerehIst A., & Istislam, I. Conflict in Management of Passive State Administrative Decision in State Administrative Dispute. *Brawijaya Law Journal*. 2018. №5(2). pp. 249-260. URL: 10.21776/ub.blj.2018.005.02.08

313. Wu Z.Y., Zhou G.H., Liu X.D., Du J.F. Media Perspective Analysis of Alienation in Interpersonal Communication in the New Media Era. *Chinese Newspaper Industry*. 2022. № 4. Pp. 22-23.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

СПИСОК ПРАЦЬ, ОПУБЛІКОВАНИХ
ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ:

Статті, в яких опубліковано основні наукові результати дисертації:

1. Лебеденко О. Нормативно-правові основи механізму адміністративно-правових засад використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби України. *KELM (Knowledge, Education, Law, Management)*. 2024. № 3(63). Р. 103–109. DOI: <https://doi.org/10.51647/kelm.2024.3.17>.

2. Лебеденко О.М. Напрями забезпечення ефективності використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби України. *Юридичний бюлетень*. 2024. Вип. 33. С. 121–127. DOI: <https://doi.org/10.32850/LB2414-4207.2024.33.16>.

3. Лебеденко О.М. До питання адміністративно-правових засад використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби України. *Правові новели*. 2024. № 23. С. 334–340. DOI: <https://doi.org/10.32782/ln.2024.23.42>.

4. Лебеденко О.М. Адміністративно-правові засади використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері освітньо-наукової та культурної функції держави. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 7. С. 256–258. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-7/61>.

5. Лебеденко О.М. Адміністративно-правові засади використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері правоохоронної та правозахисної функції держави. *Право та державне управління*. 2024. № 3. С. 224–230. DOI: <https://doi.org/10.32782/pdu.2024.3.32>.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Лебеденко О.М. До питання розуміння принципів використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби. *Proceedings of the international scientific conference “Scientific innovations in law amidst the impact of the Russian-Ukrainian war on the legal system”*, Riga, the Republic of Latvia, February 7–8, 2024. Riga : Publishing House “Baltija Publishing”, 2024. P. 257–260. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-409-2-60>.

2. Лебеденко О.М. Публічні інформаційні ресурси у сфері забезпечення права особи на судовий захист. *Актуальні питання розвитку юридичної науки в період воєнного стану : міжнародна науково-практична конференція, Науково-дослідний інститут публічного права, 17 травня 2024 р. Львів – Торунь : Liha-Pres, 2024. С. 191–194. DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-395-1-56>.*

Проект Закону України «Про використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби України»

Верховна Рада України постановляє:

I. Внести зміни до таких законодавчих актів України:

1. до Кодексу України про адміністративні правопорушення внести такі зміни:

1.1 Частину третю статті 256 викласти у такій редакції:

«У разі відмови особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, від підписання протоколу, в ньому робиться запис про це. Особа, яка притягається до адміністративної відповідальності, має право подати пояснення і зауваження щодо змісту протоколу, які додаються до протоколу, а також викласти мотиви свого відмовлення від його підписання. Наявність відмови особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, має тлумачитися як її незгода на поширення персональних даних про неї»;

II. Прикінцеві та перехідні положення

2.1. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування.

**Порівняльна таблиця до проєкту Закону України
«Про використання інформаційних технологій та інформаційних
ресурсів у сфері публічної служби України»**

Кодекс України про адміністративні правопорушення						
Стаття	256.	Зміст	Части	Стаття	256.	Зміст
протоколу		про	ну	протоколу		про
адміністративне			третю	адміністративне		
правопорушення			статті	правопорушення		
У протоколі		про	256	У протоколі		про
адміністративне			викласти у	адміністративне		
правопорушення			такій	правопорушення		
ззначаються:			редакції:	ззначаються:		
дата і місце його складення,			«У	дата і місце		
посада, прізвище, ім'я, по			разі	його складення,		
батькові особи, яка склала			відмови	посада,		
протокол; відомості про особу,			особи, яка	прізвище, ім'я, по		
яка притягається до			притягаєтьс	батькові		
адміністративної			я до	особи, яка склала		
відповідальності (у разі її			адміністрат	протокол;		
виявлення); місце, час вчинення			ивної	відомості про особу, яка		
і суть адміністративного			відповідаль	притягається до		
правопорушення; нормативний			ності, від	адміністративної		
акт, який передбачає			підписання	відповідальності (у разі її		
відповідальність за дане			протоколу,	виявлення); місце, час		
правопорушення; прізвища,			в ньому	вчинення і суть		
адреси свідків і потерпілих,			робиться	адміністративного		
прізвище викривача (за його			запис про	правопорушення;		
письмовою згодою), якщо вони			це. Особа,	нормативний акт, який		
є; пояснення особи, яка			яка	передбачає відповідальність		
притягається до			притягаєтьс	за дане правопорушення;		
адміністративної			я до	прізвища, адреси свідків і		
відповідальності; інші відомості,			адміністрат	потерпілих, прізвище		
необхідні для вирішення справи.			ивної	викривача (за його		
Якщо правопорушенням			відповідаль	письмовою згодою), якщо		
заподіяно матеріальну шкоду,			ності, має	вони є; пояснення особи, яка		
про це також зазначається в			право	притягається до		
протоколі.			подати	адміністративної		
Протокол підписується			пояснення і	відповідальності; інші		
особою, яка його склала, і			зауваження	відомості, необхідні для		
особою, яка притягається до			щодо	вирішення справи. Якщо		
адміністративної			змісту	правопорушенням заподіяно		
відповідальності; при наявності			протоколу,	матеріальну шкоду, про це		
			які	також зазначається в		
				протоколі.		
				Протокол		

<p>свідків і потерпілих протокол може бути підписано також і цими особами.</p> <p>У разі відмови особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, від підписання протоколу, в ньому робиться запис про це. Особа, яка притягається до адміністративної відповідальності, має право подати пояснення і зауваження щодо змісту протоколу, які додаються до протоколу, а також викласти мотиви свого відмовлення від його підписання.</p> <p>При складенні протоколу особі, яка притягається до адміністративної відповідальності, роз'яснюються його права і обов'язки, передбачені статтею 268 цього Кодексу, про що робиться відмітка у протоколі.</p>	<p>додаються до протоколу, а також викласти мотиви свого відмовлення від його підписання. <i>Наявність відмови особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, має тлумачитися як її незгода на поширення персональних даних про неї</i>».</p>	<p>підписується особою, яка його склала, і особою, яка притягається до адміністративної відповідальності; при наявності свідків і потерпілих протокол може бути підписано також і цими особами.</p> <p>У разі відмови особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, від підписання протоколу, в ньому робиться запис про це. Особа, яка притягається до адміністративної відповідальності, має право подати пояснення і зауваження щодо змісту протоколу, які додаються до протоколу, а також викласти мотиви свого відмовлення від його підписання. <i>Наявність відмови особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, має тлумачитися як її незгода на поширення персональних даних про неї.</i></p> <p>При складенні протоколу особі, яка притягається до адміністративної відповідальності, роз'яснюються його права і обов'язки, передбачені статтею 268 цього Кодексу, про що робиться відмітка у протоколі</p>
---	--	---